

STRATEGIA ROZWOJU

GMINY DOMINOWO

NA LATA 2025-2034

Opracowanie:

Urząd Gminy Dominowo

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości, przy wsparciu specjalistów:

- Irma Kuznetsova, Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka, Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Natalia Szarzyńska, Młodsza Specjalistka ds. Strategii i rozwoju lokalnego.

Strategię Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 opracowano w oparciu o materiały źródłowe Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2022 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

 **Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju**

 **KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA	6
ROZWOJU GMINY DOMINOWO.....	6
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej.....	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	9
3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	11
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych.....	13
4.1. <i>Ocena sytuacji Gminy</i>	13
4.2. <i>Pożądane priorytety rozwojowe</i>	14
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	16
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY DOMINOWO	19
1. Misja i wizja	20
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....	21
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dominowo oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie	35
4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa.....	45
5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych...	51
6. Ramy finansowe i źródła finansowania	53
ZAŁĄCZNIKI	55
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Dominowo	55
Załącznik 2: Wzór ankiety	108
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	115

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2034 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i zasoby kulturowe, infrastruktura czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 to najważniejszy dokument do kreowania rozwoju lokalnego, który winien być spójny z dokumentami wyższego rzędu – *Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku* oraz *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)*. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

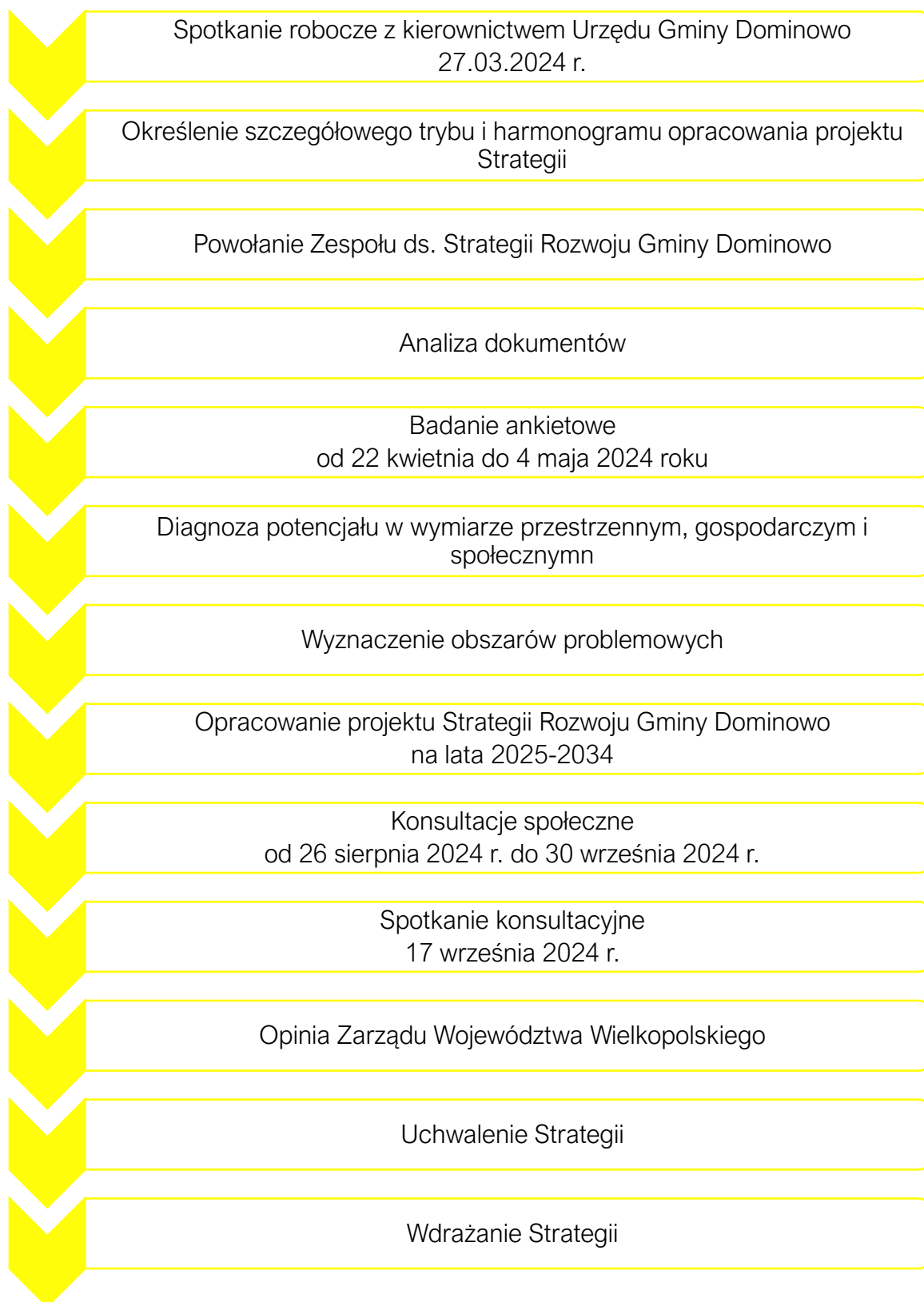
Prace nad Strategią rozpoczęto w marcu 2024 roku, kiedy Wójt Gminy Dominowo podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Kolejnym krokiem było podjęcie uchwały nr LX/351/2024 Rady Gminy Dominowo z dnia 25 marca 2024 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034, w tym trybu konsultacji.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Proces opracowywania Strategii poprzedzono **analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy** dokonaną podczas **badania ankietowego** przeprowadzonego wśród mieszkańców. Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Zgodnie z w/w ustawą Strategia zawiera wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Dominowo. Pogłębiona Diagnoza Gminy Dominowo stanowi natomiast załącznik nr 1 do niniejszej Strategii.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią.

CZĘŚĆ I:

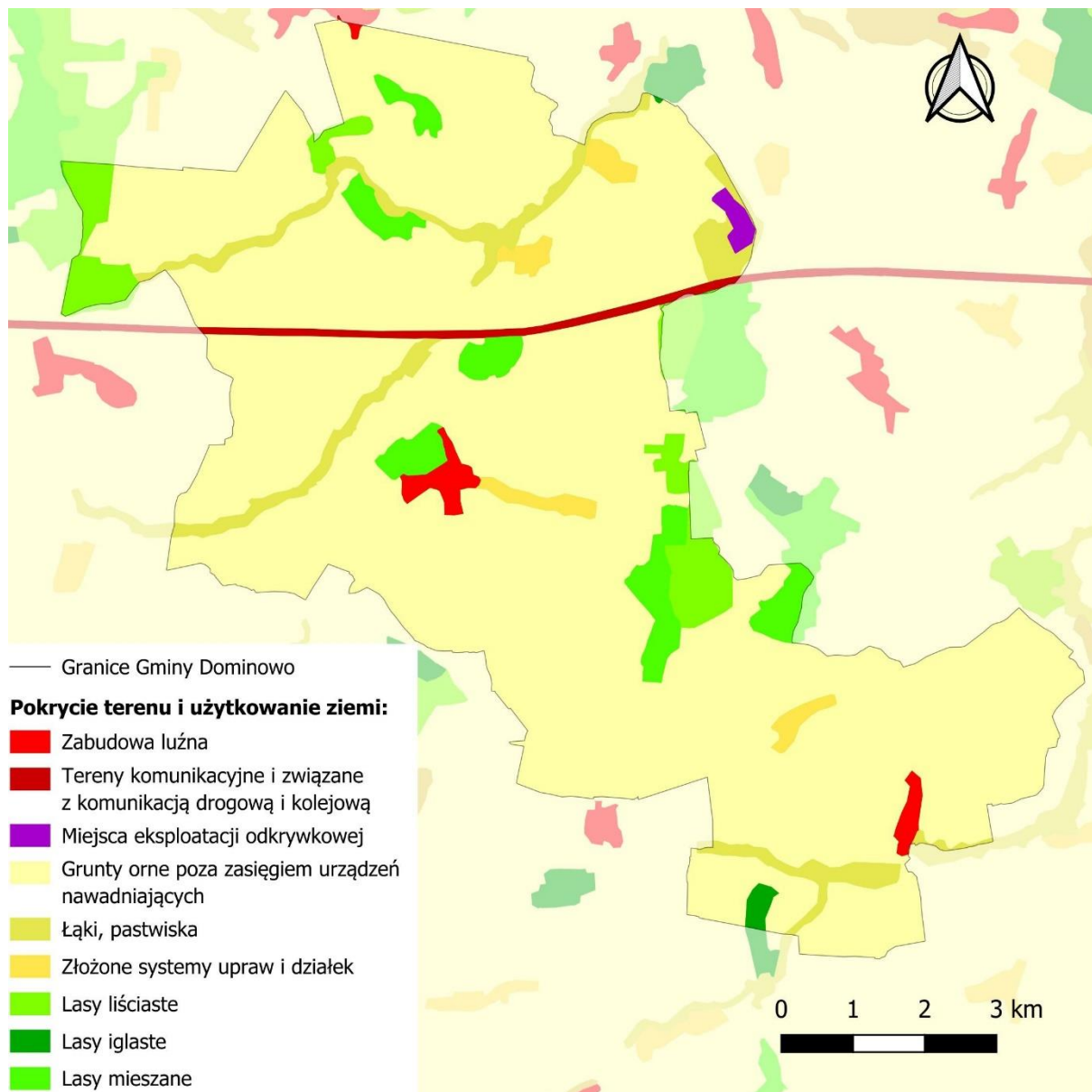
STAN I WYZWANIA

ROZWOJU GMINY DOMINOWO

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Dominowo, zamieszkiwana przez 3 366 mieszkańców, jest położona w centralnej części województwa wielkopolskiego i należy do powiatu średzkiego. W jej skład wchodzi 26 miejscowości, tworzących 19 sołectw, a jej siedzibą jest wieś Dominowo, która pełni funkcje administracyjne oraz usługowe. Jednostka graniczy bezpośrednio z 5 gminami; Kostrzyn, który należy do powiatu poznańskiego, Nekla, Września i Miłosław wchodzące w skład powiatu wrzesińskiego oraz Środa Wielkopolska z powiatu średzkiego. Powierzchnia całkowita Gminy wynosi 79,4 km², co stanowi około 12,7% powierzchni powiatu średzkiego. Jest to obszar wiejski o intensywnie rozwiniętej funkcji rolniczej, co stanowi główny element lokalnej gospodarki: aż 85% powierzchni Gminy stanowią użytki rolne.

Ryc. 1 Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w Gminie Dominowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie Corine Land Cover 2018

Kluczowe dla komunikacji Gminy Dominowo są: sieć dróg gminnych, powiatowych oraz 3,2-kilometrowy odcinek drogi wojewódzkiej 432. Przez teren Gminy Dominowo przebiega również autostrada A2, natomiast brak węzła na terenie Gminy sprawia, że nie odgrywa ona istotnej roli w lokalnym układzie komunikacyjnym. Nie stanowi również bariery przestrzennej, nie ogranicza wewnętrznej mobilności, może jednak ograniczać możliwości planowania i rozwoju niektórych obszarów, szczególnie tych bezpośrednio przylegających do autostrady. Jej obecność wiąże się jednak z negatywnymi skutkami

przyrodniczymi, co może wpływać na jakość życia mieszkańców. Należy zauważyć, że na koniec 2023 roku 66 km dróg publicznych w obrębie analizowanej jednostki było nieutwardzonych. Budowa i modernizacja dróg stanowią jeden z priorytetów inwestycyjnych gminy, które bezpośrednio przełożą się na jakość życia mieszkańców.

Przez teren Gminy Dominowo nie przebiega linia kolejowa, jednak siedziba gminy położona jest w pobliżu miejscowości, gdzie znajdują się stacje, które obsługują liczne połączenia do różnych kierunków, zapewniając dobrą komunikację regionalną. Są to: Nekla (10 km), Gułtowy (12 km) oraz Środa Wielkopolska (12 km).

Gmina Dominowo organizuje transport pasażerski wewnątrz swoich granic, obsługiwany przez Zakład Usług Komunalnych w Dominowie. Tabor składa się z dwóch autobusów kursujących od poniedziałku do piątku, a także realizujących dowóz dzieci do szkół, w tym również do szkół ponadpodstawowych w Środzie Wielkopolskiej. Dostrzega się potrzebę zwiększenia liczby kursów w okresie nauki szkolnej do Środy Wielkopolskiej (w godzinach porannych oraz popołudniowych).

Jednym z elementów współczesnego rozwoju jest dostęp do szerokopasmowego Internetu. Sieć światłowodowa dostępna jest w wielu miejscowościach gminy, jednak nadal w niektórych jej częściach dostęp do Internetu jest utrudniony – istnieje pilna potrzeba poprawy sytuacji w tym zakresie.

Gmina posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które określa podstawowe zasady planowania rozwoju przestrzennego Gminy. W granicach jednostki obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują 13% powierzchni Gminy. Na terenach, gdzie nie obowiązują mpzp proces kształtowania przestrzeni opiera się na wydawanych decyzjach o warunkach zabudowy, co utrudnia prowadzenie spójnej polityki przestrzennej. Obecna zabudowa mieszkaniowa jest rozmieszczona chaotycznie, co prowadzi do wysokich kosztów budowy i utrzymania infrastruktury. Konieczne jest skoordynowane planowanie przestrzenne, które uwzględni ochronę środowiska, rozwój infrastruktury oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Wprowadzona w 2023 roku reforma planowania przestrzennego nakłada obowiązek opracowania Planu Ogólnego obejmującego cały obszar Gminy, co może stać się podstawą do wprowadzenia harmonijnej, perspektywistycznej polityki przestrzennej jednostki. Rada Gminy Dominowo przyjęła uchwałę nr LXI/354/2024 Rady Gminy Dominowo z dnia 26 kwietnia 2024 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Dominowo, co jest pierwszym etapem prac nad dokumentem.

Gmina Dominowo charakteryzuje się niską lesistością, wynoszącą zaledwie 7% powierzchni, co podkreśla jej rolniczy charakter. Zadrzewienia śródpolne, przydrożne i parkowe pełnią istotne funkcje ochronne i estetyczne. Na terenie Gminy nie ma powierzchniowych form ochrony przyrody. Zlokalizowane są jedynie dwa pomniki przyrody (dęby). Przez jej teren przebiega natomiast korytarz ekologiczny Doliny Warty, ważny dla migracji zwierząt i roślin. Mała ilość lasów i zadrzewień wpływa na narażenie na silne wiatry oraz ogranicza możliwości rekreacyjne i turystyczne skupiające się na aspekcie przyrodniczym.

Gmina ma ubogie zasoby wodne, co wpływa na trudności w rolnictwie i konieczność retencjonowania wody. Region boryka się z niedoborami wód powierzchniowych. Konieczne są działania retencyjne dla poprawy gospodarki wodnej i ochrony przyrody.

Gmina Dominowo posiada bogatą historię sięgającą czasów Mieszka I, posiada wiele walorów kulturowych, które stanowią o jej unikalności i sprawiają, że jednostka posiada potencjał rozwojowy w kontekście turystyki kulturowej i historycznej. Najstarszą miejscowością jest Giecz, na którego terenie w średniowieczu znajdował się ważny gród obronny. Obecnie na terenie dawnego grodu znajduje się muzeum i regularnie odbywają się tu wydarzenia kulturalne, jak np. piknik historyczno-rekreacyjny, przyciągający turystów. Ponadto w obrębie analizowanej jednostki znajdują liczne zabytki, w tym kościoły, parki dworskie i pałacowe oraz miejsca pamięci narodowej. Przez Gminę Dominowo przebiegają również szlaki turystyczne, w tym Szlak Piastowski i Piastowska Droga Romańska, które podkreślają jej znaczenie turystyczne.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Uwarunkowania przyrodnicze i rolnicze zagospodarowanie terenu znacząco utrudniają rozwój przedsiębiorczości w Gminie. Brak wyznaczonych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych, słabe skomunikowanie z drogami szybkiego ruchu i brak oferty dla przedsiębiorców ograniczają lokalizację dużych przedsiębiorstw. Brak zjazdu z przebiegającej przez Gminę autostrady A2 również wpływa na ograniczenie potencjału gospodarczego. Należy mieć na uwadze, że Gmina Dominowo ma najniższą liczbę zarejestrowanych firm w powiecie średzkim. Na koniec 2022 roku na jej terenie było zarejestrowanych 336 firm, co stanowiło zaledwie 4,8% wszystkich przedsiębiorstw w powiecie. Mimo to dynamika liczby działających w Gminie podmiotów gospodarczych w latach 2018-2022 wynosiła 127% i była najwyższa w powiecie średzkim. W analizowanym okresie nastąpił przyrost o 72 przedsiębiorstwa. Ponadto w 2019 i 2022 roku odnotowano największy realny wzrost liczby firm, co może świadczyć o poprawie warunków gospodarczych w tych latach oraz wysokiej przedsiębiorczości wśród mieszkańców i poszukiwaniu źródła zarobku poza rolnictwem. Według Polskiej Klasyfikacji Działalności znaczna część firm w gminie Dominowo jest związana z handlem, budownictwem i usługami, co sugeruje zróżnicowaną strukturę gospodarczą. Należy jednak mieć na uwadze to, że duża część podmiotów gospodarczych jest powiązana pośrednio lub bezpośrednio z rolnictwem. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych przyczynia się to do utworzenia nowych miejsc pracy, zwiększania dochodów podatkowych dla gminy i poprawy jakości życia mieszkańców poprzez rozwój lokalnego biznesu.

Dynamika rozwoju rynku pracy jest związana z kondycją gospodarki lokalnej. Wskaźnik bezrobotnych w Gminie Dominowo w 2022 roku wynosił 4,2%, co jest wartością wyższą niż średnia dla powiatu (4%) i znacznie wyższą niż średnia dla województwa wielkopolskiego (2,2%). Pomimo tak wysokiego wskaźnika bezrobocia na tle średniej powiatu i województwa, należy mieć na uwadze, że wartość wskaźnika na poziomie 4,2% świadczy o relatywnie stabilnej sytuacji gospodarczej.

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku w granicach Gminy Dominowo działalność prowadziły 204 gospodarstwa rolne, co stanowiło ok. 11% gospodarstw zlokalizowanych w powiecie. Większość gospodarstw rolnych osiąga dochody z działalności rolniczej, ale również z innych źródeł, co wskazuje na dążenie mieszkańców do dywersyfikacji źródeł dochodów. Zauważa się, że na przestrzeni lat nastąpiły istotne zmiany w strukturze zatrudnienia mieszkańców. Coraz mniej osób pracuje bezpośrednio w rolnictwie. Kluczowym czynnikiem wpływającym na te zmiany jest szybki rozwój zabudowy mieszkaniowej, co świadczy o atrakcyjności Gminy Dominowo jako miejsca zamieszkania dla osób szukających go poza ośrodkami miejskimi.

Rozwój gospodarczy jednostki samorządu terytorialnego jest nierozdzielnie powiązany z dostępnością i jakością infrastruktury. Ma to kluczowe znaczenie dla atrakcyjności inwestycyjnej danego obszaru, a także dla ochrony środowiska. Gmina Dominowo posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę wodociągową (korzysta z niej 94,7% mieszkańców), zarządzaną przez Zakład Usług Komunalnych w Dominowie Sp. z o.o. Według danych GUS około 30% mieszkańców nie ma dostępu do sieci kanalizacyjnej, natomiast według danych Gminy jest to aż 45%. Brak dostępu do sieci kanalizacji sanitarnej zmusza mieszkańców do korzystania z bezodpływowych zbiorników na ścieki lub przydomowych oczyszczalni, co może prowadzić do problemów z nielegalnym opróżnianiem szamb i zanieczyszczeniem środowiska. Niezbędne jest podjęcie działań w zakresie kontynuacji rozwoju sieci kanalizacyjnej oraz modernizacji sieci wodociągowej. Na terenie gminy funkcjonują oczyszczalnie ścieków, które są w stanie obsłużyć aktualne zapotrzebowanie mieszkańców i będą w stanie oczyścić ścieki również w miarę wzrostu liczby mieszkańców oraz rozbudowy sieci kanalizacyjnej. W 2022 roku udział korzystających z sieci gazowej wyniósł zaledwie jedynie 1% mieszkańców, ograniczając się do części miejscowości Dominowo i Orzeszkowo. Głównym źródłem ciepła dla mieszkańców badanej jednostki są paliwa stałe.

Gmina Dominowo angażuje się w edukację ekologiczną, organizując wydarzenie promujące proekologiczne zachowania, takie jak korzystanie z rowerów czy picie wody z kranu. Realizowane są również programy dofinansowujące termomodernizację budynków mieszkalnych z funduszy WFOŚiGW takie jak: „Czyste powietrze”, „Ciepłe mieszkanie”. W coraz większym stopniu w obiektach publicznych wykorzystuje się odnawialne źródła energii. Planowane są dalsze działania termomodernizacyjne,

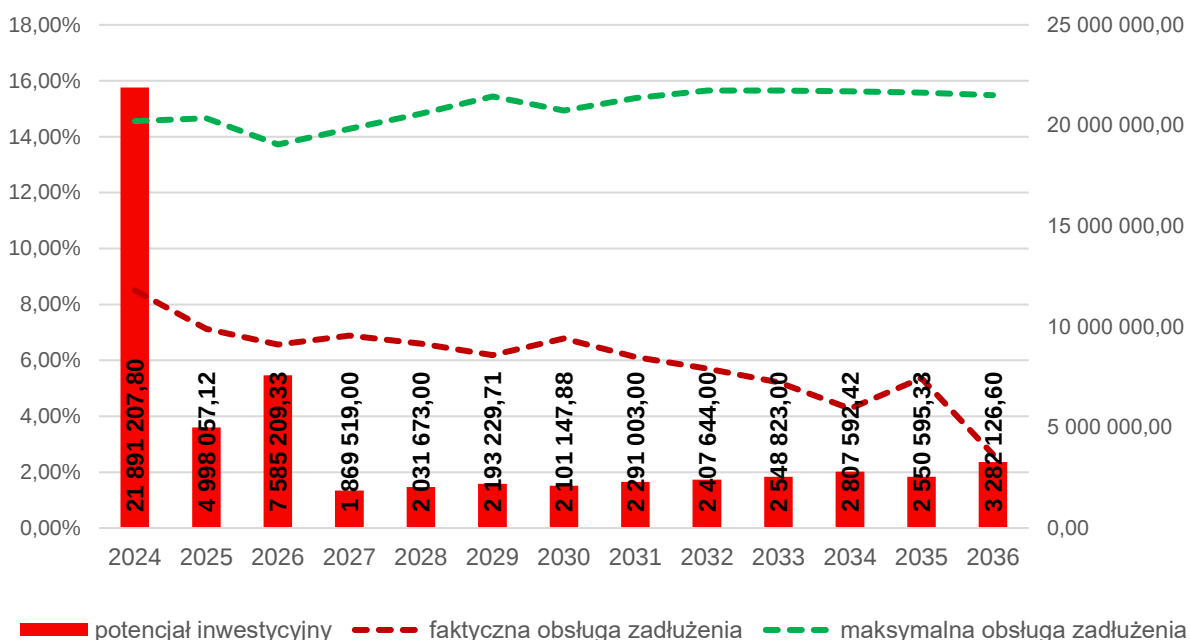
w tym inwestycje w OZE, co w konsekwencji ma poprawić efektywność energetyczną i zmniejszyć emisję zanieczyszczeń. Na terenie jednostki zlokalizowane są farmy fotowoltaiczne, farmy wiatrowe oraz dwie

biogazownie. Planuje się przeznaczanie kolejnych terenów po rozwój farm fotowoltaicznych.

Wzrost masy odpadów komunalnych na terenie Gminy wskazuje na rosnącą konsumpcję, lecz również na poprawę systemu zbiórki i segregacji odpadów. Gmina spełnia wymagania dotyczące recyklingu odpadów komunalnych od 2021 roku, mimo stale zwiększającego się wymaganego udziału odpadów segregowanych w ogólnej ilości odpadów. Należy mieć na uwadze, że wymagany procent odpadów segregowanych w kolejnych latach będzie się zwiększał, dlatego niezbędne jest prowadzenie działań mających na celu zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców. Na terenie Gminy nie funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów.

Analiza finansów Gminy Dominowo w latach 2018-2023 wskazuje na pozytywny trend wzrostu dochodów oraz aktywne zarządzanie wydatkami, które umożliwiło realizację licznych inwestycji mimo zmienności wyniku budżetowego i rosnącego zadłużenia. Gmina skutecznie korzystała z zewnętrznych źródeł finansowania, co przyczyniło się do jej rozwoju i modernizacji infrastruktury. Największy udział dochodach budżetowych ogółem mają dotacje. Drugą co do wielkości grupą dochodów są subwencje (z wyjątkiem 2022 r.). Należy pamiętać, że wysoki udział dotacji i subwencji w ogólnych dochodach budżetowych oraz niski udział dochodów własnych oznacza ograniczoną samodzielność finansową gminy. Ma to wpływ na elastyczność gminy w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestycji czy programów rozwojowych oraz oznacza wysokie ryzyko znacznego ograniczenia działań inwestycyjnych w przypadku ewentualnego ograniczenia dotacji w przyszłości.

Potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2023-2036, wyniesie w latach 2024-2036 niemal 58,56 mln zł, z czego w 2024 roku będzie to około 21,89 mln zł (ponad 37% sumy potencjału). W kolejnych latach, z związku z brakiem spodziewanych środków zewnętrznych, kwoty te są znacznie niższe. Należy mieć jednak na uwadze, że WPF najbardziej precyzyjnie odnosi się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny przedstawia również szacunkowe wartości. Dostrzega się potrzebę dalszego monitorowania bilansu budżetowego, zrównoważonego podejścia do zarządzania finansami oraz ciągłego poszukiwania nowych źródeł finansowania inwestycji, aby wspierać trwały rozwój Gminy.

Ryc. 2 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Dominowo na lata 2024-2036

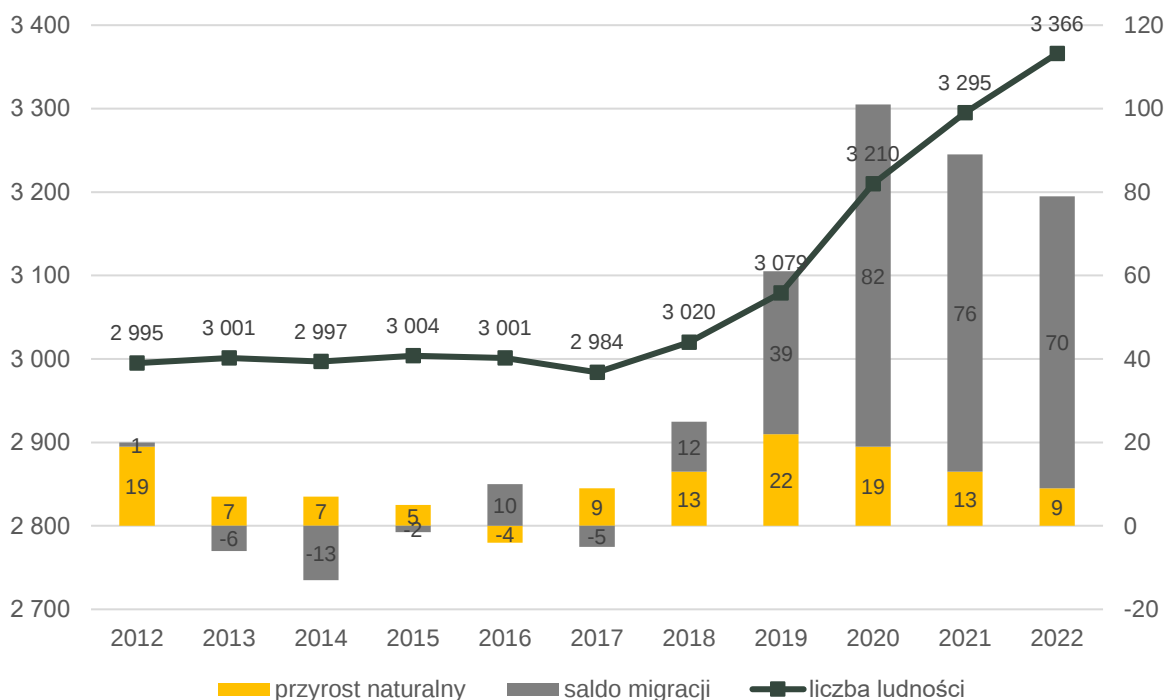
Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr III/8/2024 Rady Gminy Dominowo z dnia 24 maja 2024 roku w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dominowo na lata 2024-2036.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Największy potencjał rozwojowy jednostek samorządowych stanowią jej mieszkańcy i ich działania, aktywność społeczna i zawodowa, a także inicjatywy podejmowane na rzecz wspólnego dobra i rozwoju Gminy. Gminę Dominowo w 2022 roku zamieszkiwało 3 366 osób, co stanowiło ok. 6% mieszkańców powiatu średzkiego.

W Gminie Dominowo zauważalne są pozytywne tendencje demograficzne, takie jak wzrost liczby ludności, dodatni przyrost naturalny oraz wysokie dodatnie saldo migracji. W związku z tym, priorytetem w podejmowanych działaniach powinno być tworzenie warunków życia, pracy, edukacji i wypoczynku dla obecnych i przyszłych mieszkańców oraz utrzymanie atrakcyjności Gminy dla młodych rodzin i osób w wieku produkcyjnym.

Ryc. 3 Zmiany demograficzne w Gminie Dominowo w latach 2012-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Obserwuje się stały wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Programując rozwój Gminy na kolejne lata, należy mieć na uwadze pogłębiające się zjawisko senioralnego obciążenia demograficznego, ponieważ niesie on za sobą szereg konsekwencji, szczególnie w zakresie gospodarki lokalnej, zastępowalności pokoleń na rynku pracy oraz obciążenia systemu finansów publicznych. Zwiększający się udział grupy seniorów w społeczeństwie wiąże się z koniecznością zwiększenia dostępu do usług skierowanych do tej grupy społecznej: opiekuńczych, zdrowotnych, asystenckich, różnorodnych form aktywizacji i spędzania czasu wolnego, utrzymujących dłuższą aktywność seniorów. Ponadto analiza prognozy ludności opracowanej przez GUS na lata 2023-2060 wskazuje, że tendencje demograficzne wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym będą dalej postępowały. Warto zauważyć, że dla powiatu średzkiego przewiduje się wzrost liczby ludności.

Młodzi mieszkańcy stanowią siłę napędową rozwoju gospodarczego, podejmują zatrudnienie, zakładają działalności gospodarcze oraz wpływają na kształtowanie się sytuacji demograficznej. Kluczowe jest zatem zachęcenie osób młodych do zamieszkania na terenie Gminy czy powrót po studiach do rodzinnej Gminy, co przyczynić się może do poprawy sytuacji gospodarczej i dodatniego przyrostu naturalnego. Aby zachować atrakcyjność osiedleńczą Gminy Dominowo, należy zwrócić szczególną uwagę na dostępność mieszkań i terenów pod zabudowę, dostępność atrakcyjnych miejsc pracy, rozwój infrastruktury i usług społecznych (w tym oferty żłobka, przedszkoli i wysokiej jakości edukacji), dobre skomunikowanie z większymi miejscowościami, które będą dodatkową zachętą do mieszkania

w Gminie. Niezwykle istotne jest zapewnienie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. W Dominowie działa jedna placówka tego typu: Żłobek Dominionki, oddana do użytku na początku 2024 roku, zapewniająca 17 miejsc opieki dla najmłodszych dzieci w komfortowych i bezpiecznych warunkach.

W Gminie Dominowo funkcjonują trzy oddziały przedszkolne: przy szkołach podstawowych w Gieczu, Murzynowie Kościelnym oraz Dominowie. Przedszkole w Dominowie charakteryzuje się największą liczbą miejsc przedszkolnych, to w tej miejscowości jest na nie największe zapotrzebowanie. W ostatnich latach odsetek dzieci objętych opieką przedszkolną wzrósł z 86% w roku szkolnym 2019/2020 do 92% w roku szkolnym 2023/2024. Wzrost ten wskazuje na rozwój lokalnych placówek przedszkolnych i rosnące zapotrzebowanie na takie usługi. W roku szkolnym 2023/2024, 44 dzieci z Gminy Dominowo uczęszczało do przedszkoli poza terenem gminy. Może to być związane z miejscem pracy ich rodziców, którzy wybierają przedszkola w pobliżu codziennej trasy do pracy. Ważne jest dalsze monitorowanie potrzeb społeczności i adaptowanie oferty edukacyjnej do zmieniających się warunków demograficznych i społecznych. Warto rozważyć dostosowanie godzin otwarcia przedszkoli do potrzeb rodziców, zwłaszcza tych pracujących poza Gminą, aby ułatwić im godzenie życia zawodowego na pełen etat z opieką nad dziećmi.

Na terenie jednostki funkcjonują trzy szkoły podstawowe: w Gieczu, Murzynowie Kościelnym oraz Dominowie. Wyniki egzaminów ósmoklasistów w analizowanych latach 2021-2023 w Gminie Dominowo są zróżnicowane. Należy zadbać, aby oferta edukacyjna oraz oferowana infrastruktura były na jak najwyższym poziomie we wszystkich placówkach. Wydatki na oświatę i wychowanie stale rosną, co powoduje zwiększenie obciążenia finansowego, w szczególności, że wraz z wydatkami nie rośnie proporcjonalnie subwencja oświatowa, co stawia wyzwania przed budżetem Gminy.

Funkcjonowanie od czerwca 2023 roku Przychodni Lekarza Rodzinnego CLIPMED oraz gabinetu stomatologicznego w Ośrodku Zdrowia w Dominowie znacząco poprawiło dostępność podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców. Ponadto, współpraca z oddalonym o 13 km szpitalem w Środzie Wielkopolskiej zapewnia dostęp do specjalistycznych usług medycznych.

Podmiotem działającym w obszarze kultury i sportu na terenie analizowanej jednostki jest Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka Publiczna w Dominowie, który prowadzi różnorodne działania kulturalne, w tym półkolonie, festyny, turnieje oraz akcje promujące czytelnictwo.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Dominowo odpowiedzialny jest dzielnicowy z Komendy Powiatowej w Środzie Wielkopolskiej. Na terenie analizowanej jednostki funkcjonują dwie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, które nie tylko dbają o bezpieczeństwo, ale także aktywnie angażują się w życie społeczności.

Na terenie analizowanej jednostki działa wiele organizacji pozarządowych, które odgrywają istotną rolę w życiu mieszkańców. Gmina współpracuje z organizacjami, powierzając im realizację zadań publicznych w zakresie kultury fizycznej, sportu oraz ochrony zdrowia.

Gmina Dominowo jest członkiem kilku związków i stowarzyszeń międzygminnych, są to: Lokalna Grupa Działania – Lider Zielonej Wielkopolski, Klaster Turystyczny „Szlak Piastowski w Wielkopolsce”, Stowarzyszenie Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych, Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej. Współpraca ta wspiera rozwój i funkcjonowanie jednostki na różnych płaszczyznach jej funkcjonowania.

Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy szeroki zakres usług społecznych, mających na celu wsparcie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych. Ośrodek jest także zaangażowany w organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, tworzenie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie gminnym, oraz realizację programów mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych. Szczególny nacisk kładzie się na pomoc dzieciom, w tym organizację letniego wypoczynku dla dzieci z rodzin w trudnej sytuacji życiowej. Wzmacnianie działań profilaktycznych oraz edukacyjnych, szczególnie w zakresie zdrowia psychicznego, uzależnień i przemocy domowej, jest niezbędne dla długofalowego zdrowia społeczności.

W 2023 roku uruchomiono Centrum Aktywności, które aktywizuje społeczność lokalną poprzez działalność Klubu Seniora, zajęcia dla dzieci i młodzieży, takie jak „Muzyka dla Smyka” i „Sensoplastyka”, oraz warsztaty dla rodzin wymagających wsparcia. Dalszy rozwój infrastruktury oraz oferty zajęć, przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców i budowania zintegrowanej społeczności.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

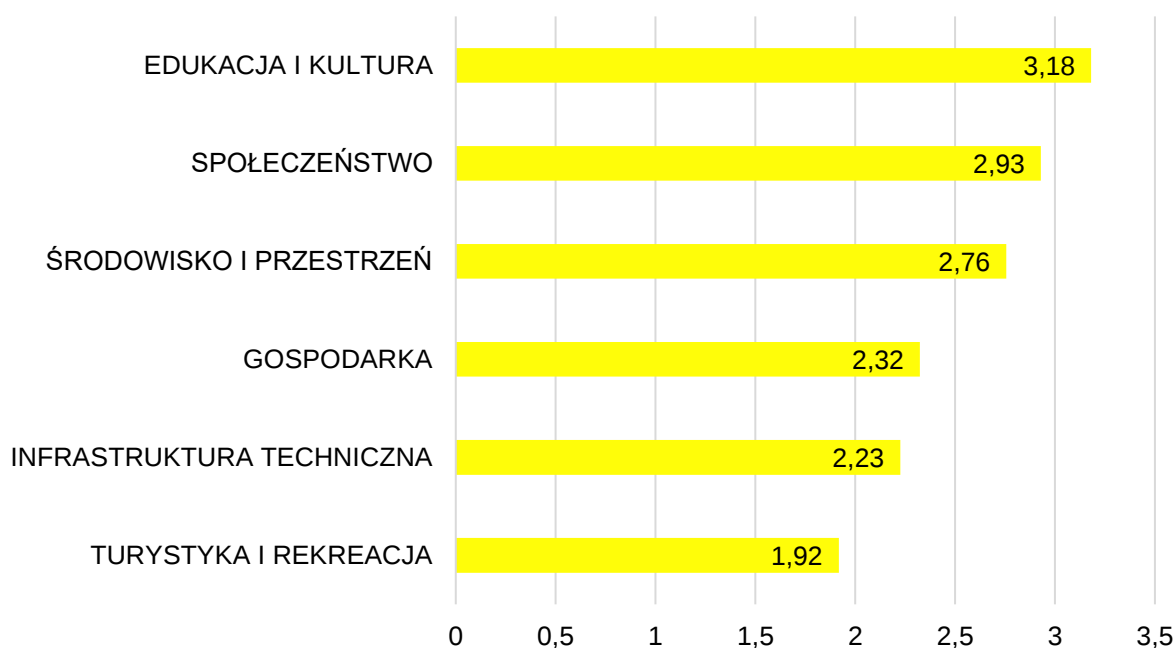
Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Dominowo przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza przy użyciu narzędzia on-line (wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik nr 2 do opracowania). Badanie było anonimowe, a udział dobrowolny dla wszystkich zainteresowanych. Celem badania było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenie priorytetów rozwojowych jednostki na najbliższe lata. Respondenci mogli wziąć udział w badaniu od 22 kwietnia do 4 maja 2024 roku.

Ankietowani odpowiadali na pytania z zakresu obszarów funkcjonowania Gminy, a poruszane tematy dotyczyły: społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 48 kwestionariuszy.

Większość respondentów stanowiły kobiety – 72,9%. Pod względem wieku uczestników badania, połowę grupy stanowili ankietowani w przedziale wiekowym 26-35 lat, a kolejną liczną grupę respondenci w wieku 36-45 lat (31,3%). Warto zauważyć, że w badaniu nie wzięły udziału osoby poniżej 18 oraz powyżej 65 roku życia. Zdecydowaną większość (79,2%) stanowili pracujący, 10,4% ankietowanych to przedsiębiorcy, a 8,3% to osoby bezrobotne.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Dominowo, mieszkańcy oceniali funkcjonowanie samorządu w różnych obszarach, w skali od 1 do 5. **Najwyższe** noty przyznano działaniom w zakresie **edukacji i kultury**, gdzie średnia ocena wyniosła 3,18. **Najniżej** oceniono natomiast **turystykę i rekreację**, z przeciętną oceną na poziomie 1,92. Średnia ocena wszystkich obszarów wyniosła 2,56, co wskazuje na niski stopień zadowolenia z funkcjonowania samorządu wśród ankietowanych.

Ryc. 4 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W każdym z obszarów respondenci odpowiadali na szczegółowe pytania pozwalające ocenić stan poszczególnych elementów funkcjonowania Gminy. W tabeli poniżej przedstawiono zestawienie najwyższej i najniższej ocenionych elementów w każdym z badanych obszarów.

Tab. 1 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

NAJLEPIEJ OCENIANE:		NAJGORZEJ OCENIANE:
SPOŁECZEŃSTWO	Jakość opieki żłobkowej (3,95)	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,31)
GOSPODARKA	Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej (3,40)	Możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem (1,56)
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	Walory środowiska przyrodniczego (3,62)	Świadomość ekologiczna mieszkańców (2,23)
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Dostępność sieci wodociągowej (3,62)	Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych (1,53)
TURYSTYKA I REKREACJA	Oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów (2,74)	System ścieżek rowerowych (1,41)
EDUKACJA I KULTURA	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (4,03)	Dojazd do szkół ponadpodstawowych (2,58)

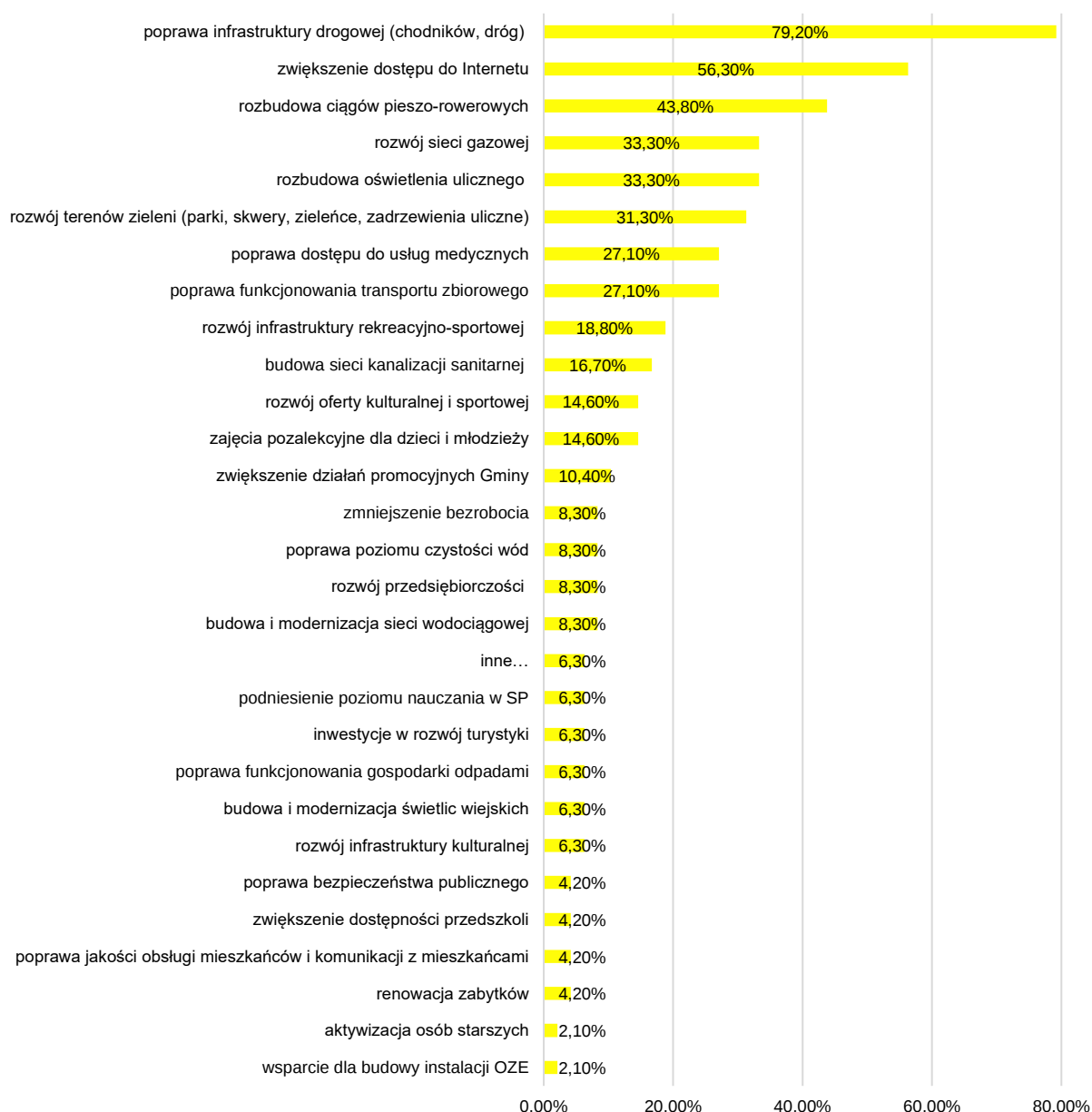
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Spośród wszystkich pytań, **najwyżej** oceniono **dostęp do edukacji w szkołach podstawowych**, ze średnią ocen wynoszącą 4,18. Z kolei **najniższy** wynik, wynoszący 1,31 otrzymał **dostęp do specjalistycznej opieki medycznej**.

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Mieszkańcy poproszeni zostali o zaznaczenie 5 elementów, które według nich powinny zostać poprawione w pierwszej kolejności. Zdecydowanie najczęściej wskazywaną odpowiedzią była **poprawa infrastruktury drogowej (chodników i dróg)**, którą wybrało aż 79,2% ankietowanych. Następnym priorytetem, który wskazało 56,30% uczestników badania było **zwiększenie dostępu do Internetu**. Duża część ankietowanych – 43,80%, wskazała również na konieczność **rozbudowy ciągów pieszo-rowerowych**. Na poniższej rycinie zamieszczony został szczegółowy wykres przedstawiający poruszone wyżej aspekty, a także inne elementy, o których ocenę poproszeni zostali respondenci.

Ryc. 5 Główne priorytety rozwoju Gminy Dominowo według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Jedno z pytań zawartych w ankiecie dotyczyło wskazania, z czego – według mieszkańców – **Gmina Dominowo może być dumna**. Pytanie miało formę otwartą, zatem respondenci mieli możliwość samodzielnego zaproponowania odpowiedzi. Wśród najczęściej pojawiających się odpowiedzi można wyróżnić: Gród w Gieczu, żłobek oraz przyrodę.

Kolejne pytanie otwarte dotyczyło wskazania, co mogłoby stać się **wizytówką Gminy**, a tym samym czym jednostka wyróżniałaby się na tle innych. Respondenci wskazywali na: Gród w Gieczu, ścieżki rowerowe oraz infrastrukturę społeczną.

Ostatnim z zadań dla ankietowanych było uporządkowanie poszczególnych profili rozwojowych, według których powinna rozwijać się Gmina Dominowo. W przypadku tego pytania ankietowani nie byli zgodni. Na pierwszym miejscu umiejscowiono dwa profile (z wynikiem 3,3): gminę prospołeczną oraz produkcyjno-przemysłową. Propozycje odzwierciedlają różnorodne aspekty życia społeczności lokalnej, wskazując na potrzebę zrównoważonego podejścia do rozwoju.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) diagnozę strategiczną Gminy Dominowo;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy Dominowo oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w dniach od 22 kwietnia do 4 maja 2024 roku;
- 4) informacje uzyskane podczas wywiadu pogłębionego z przedstawicielami Urzędu Gminy Dominowo.

Analizę SWOT dla Gminy Dominowo przedstawia poniższe zestawienie.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Wymiar przestrzenny • Rozwój budownictwa jednorodzinnego; • Duże obszary przystosowane do rozwoju rolnictwa z wysokiej jakości glebami, dające możliwość prowadzenia działalności sadowniczej, warzywniej oraz przetwórczej; • Gminny transport publiczny realizujący połączenia na jej terenie oraz do Środy Wielkopolskiej; • Niski udział obszarów chronionych, zwiększający możliwości Gminy w zakresie rozwijania obszarów zabudowanych oraz inwestycyjnych; • Wysoki poziom zwodociągowania gminy i przepustowość oczyszczalni ścieków umożliwiające podłączenie większej liczby mieszkańców; • Historyczne dziedzictwo Gminy wpływające na tożsamość i integrację jej mieszkańców oraz możliwości rozwijania funkcji turystycznej; Wymiar gospodarczy • Rozwój instalacji OZE na terenie Gminy (farmy fotowoltaiczne i biogazownia), co pomaga zmniejszyć zależność od tradycyjnych, nieodnawialnych źródeł energii i wpływa na poprawę jakości środowiska; • Wysoki udział biomasy jako źródła ciepła, wynikający z rolniczego charakteru Gminy; • Wysoka aktywność inwestycyjna Gminy dzięki skutecznemu pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji;	Wymiar przestrzenny • Niekorzystne położenie komunikacyjne Gminy – brak węzła przebiegającej przez gminę autostrady A2 – zmniejszające szanse na rozwój gospodarczy; • Zły stan nawierzchni dróg gminnych oraz znaczący odsetek dróg nieutwardzonych, utrudniające przemieszczanie się wewnątrz Gminy; • Brak stacji kolejowej na terenie gminy (najbliższe zlokalizowane są o 10 km od Dominowa); • Wykluczenie niektórych miejscowości pod względem dostępu do Internetu szerokopasmowego, powodujące m.in. brak możliwości podejmowania pracy zdalnej przez mieszkańców; • Chaotyczna budowa mieszkaniowa spowodowania niskim udziałem planów miejscowych, powodująca zwiększone nakłady finansowe m.in. dotyczące dołączenia do infrastruktury sieciowej; • Ubogie zasoby wód powierzchniowych; • Niewystarczająca infrastruktura pieszo-rowerowa na terenie Gminy, w tym przede wszystkim zbyt mała ilość ścieżek rowerowych; • Niski poziom skanalizowania Gminy, skutkujący zagrożeniami zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb, oraz obniżający jakość życia na obszarze Gminy; • Brak sieci gazowej, przyczyniający się do korzystania z mniej ekologicznych źródeł energii, przekładający się na obniżenie jakości powietrza w Gminie;

- Rosnący poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w tym poszukiwanie źródeł zarobku poza rolnictwem Wymiar społeczny - Korzystne trendy demograficzne pod względem dodatniego przyrostu naturalnego oraz salda migracji wpływające na wysoki przyrost rzeczywisty wyróżniający Gminę na tle powiatu i regionu; - Centrum Aktywności integrujące społeczność lokalną; - Zadowolenie mieszkańców z dostępu do oświaty na terenie Gminy. - Funkcjonujący żłobek zapewniający opiekę nad dziećmi do lat 3 i umożliwiający powrót rodziców na rynek pracy oraz wczesne wspieranie rozwoju dzieci; - Wysoki udział dzieci objętych opieką przedszkolną; - Działalność Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej w Dominowie oferująca bogaty program kulturalny dla wszystkich grup wiekowych przez cały rok; - Funkcjonowanie licznych jednostek OSP zwiększających poczucie bezpieczeństwa mieszkańców oraz i podnoszących kwalifikacje młodych osób / uczących ich odpowiedzialności za współmieszkańców;	- Występowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej; Wymiar gospodarczy - Wysokie bezrobocie (wyższe niż średnie w powiecie i województwie) spowodowane niską różnorodnością miejsc pracy oraz brakiem dużych zakładów; - Niski dochód ogółem na 1 mieszkańca Gminy w porównaniu do średniej województwa wielkopolskiego; - Niski poziom infrastruktury turystycznej: brak wyznaczonych szlaków pieszych, rowerowych i wodnych oraz niewystarczająca liczba miejsc noclegowych, co utrudnia rozwój turystyki aktywnej; - Brak spójnej i konsekwentnej polityki promocyjnej Gminy; - Brak przygotowanych terenów inwestycyjnych, ograniczający zainteresowanie potencjalnych, nowych inwestorów; Wymiar społeczny - Wzrost senioralnego obciążenia demograficznego, a tym samym niewystarczająca oferta usług opiekuńczych wpływająca na obniżenie jakości życia osób wymagających wsparcia; - Infrastruktura sportowa i rekreacyjna wymagająca remontów;
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Budowa zjazdu z autostrady A2 na terenie Gminy Dominowo zwiększający jej potencjał inwestycyjny i gospodarczy; - Zmieniające się przepisy prawne w zakresie planowania przestrzennego, konieczność opracowania Planu ogólnego, dającego szansę na prowadzenie stabilnej i konsekwentnej polityki dotyczącej przestrzeni i zapobieżenie chaotycznemu rozproszeniu zabudowy; - Rozwijanie funkcji turystycznej Gminy m.in. w oparciu Giech położony na Szlaku Piastowskim; - Pozyskanie środków na budowę Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów na terenie Gminy; - Członkostwo Gminy Dominowo w związkach i stowarzyszeniach międzygminnych oraz partnerstwo międzynarodowe dające możliwości współpracy, wymiany doświadczeń i rozwoju; - Wzrost zagranicznego i krajowego popytu na bioprodukty, co przyczyni się do rozwoju	- Pogłębiające się zmiany klimatyczne wpływające na każdą dziedzinę życia mieszkańców; - Nielegalne opróżnianie szamb prowadzące do lokalnych zanieczyszczeń środowiska; - Postępujący trend starzenia się społeczeństwa, skutkujący m.in. negatywnymi konsekwencjami dla gospodarki; - Zagrożenia związane z kryzysami międzynarodowymi i globalnymi oraz sytuacja polityczna na świecie (konflikty zbrojne, uchodźcy), które mają bezpośredni wpływ na sytuację gospodarczą w kraju i regionie; - Zmniejszanie się stopnia pokrycia wydatków na oświatę subwencją oświatową, zmuszające Gminę do przeznaczenia większych środków własnych w dziale edukacji, skutkujące mniejszymi możliwościami finansowania innych zadań własnych;

rolnictwa ekologicznego. Rozwój edukacji rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego; • Doświadczenie i skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie działalności Gminy, w tym przede wszystkim działania inwestycyjne; • Promocja Gminy w oparciu o posiadane potencjały; • Zwiększenie współpracy z organizacjami pozarządowymi; • Zwiększająca się świadomość mieszkańców w zakresie OZE, przyczyniająca się do poprawy stanu środowiska.	• Wzrost wartości wskaźnika inflacji, rosnące ceny paliw, prądu i gazu, stanowiące zagrożenie dla stabilności gminnego budżetu, możliwości realizacji zadań własnych przez gminę oraz poziomu życia mieszkańców; • Brak równowagi w rozwoju przestrzennym Gminy, prowadzący do nadmiernego obciążenia środowiska i zwiększenia nierówności społecznych; • Bogata oferta pomocy socjalnej powodująca, że korzystanie z pomocy staje się nawykiem i powoduje bierność zawodową wśród mieszkańców; • Ograniczony wpływ na infrastrukturę drogową wojewódzką i powiatową – potencjalne trudności w skomunikowaniu i modernizacji dróg.
---	---

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY DOMINOWO

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 jest kompleksowym dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację Gminy. Zawiera ocenę zarówno mocnych stron, które stanowią podstawę do dalszego rozwoju, jak i obszarów problemowych, wymagających szczególnej uwagi i konkretnych działań naprawczych. W ramach procesu strategicznego określono misję Gminy Dominowo, która służy jako przewodnik przy formułowaniu celów strategicznych oraz planowaniu działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wizji Gminy Dominowo w 2034 roku.

Misja Gminy jest kluczowym elementem strategii, wskazującym na najważniejsze kierunki rozwoju. Skupia się ona na podstawowych wartościach, którymi kierują się zarówno władze, jak i mieszkańcy w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie: co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Dominowo** brzmi następująco:

Gmina Dominowo dąży do tworzenia harmonijnie rozwijającej się przestrzeni poprzez wspieranie inicjatyw proekologicznych, poprawę stanu infrastruktury oraz tworzenie warunków sprzyjających wysokiej jakości życia mieszkańców i rozwoju zrównoważonego rolnictwa. Działania władz samorządowych oraz mieszkańców skupione są na ochronie oraz poprawie stanu środowiska naturalnego. Wykorzystując liczne walory kulturowe stwarza warunki do rozwoju turystyki historycznej.

Kolejnym istotnym elementem jest wizja Gminy, czyli wyobrażenie jej przyszłego stanu, obrazu jednostki, który będzie rezultatem realizacji strategii. Wizja ukazuje Gminę Dominowo w perspektywie strategicznej, po wdrożeniu zaplanowanych działań i osiągnięciu zamierzonych celów.

Wizja przedstawia stan docelowy Gminy Dominowo w 2034 roku, ukazuje aspiracje władz i mieszkańców oraz jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Wizja Gminy Dominowo brzmi następująco:

Gmina Dominowo w 2034 roku to dynamicznie rozwijająca się społeczność, która stawia na nowoczesne technologie, ekologię i zrównoważony rozwój. Jest to miejsce, gdzie każdy mieszkaniec czuje się bezpiecznie, cieszy się wysoką jakością życia dzięki dobrze rozwiniętej infrastrukturze, różnorodnym możliwościom zatrudnienia oraz szerokiej ofercie kulturalnej i rekreacyjnej. Jednostka ta jest liderem w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz rozwoju zrównoważonego rolnictwa. Swoim potencjałem gospodarczym przyciąga inwestorów. Wykorzystuje walory kulturowe zachęca do licznych odwiedzin turystów oraz integruje lokalną społeczność wokół wspólnych wartości i tradycji.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Wyznaczone dla Gminy Dominowo cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są od siebie zależne i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Podstawę realizacji zadań w sferze gospodarczej będą stanowiły działania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej i poprawy jakości środowiska przyrodniczego

Poniższa tabela prezentuje cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi. Realizacja założonych celów będzie kluczowym elementem dla osiągnięcia zakładanych rezultatów rozwoju Gminy Dominowo.

CELE STRATEGICZNE		
CEL I:	CEL II	CEL III
WYSOKI POZIOM ŻYCIA DZIĘKI ROZWINIĘTEJ INFRASTRUKTURZE ORAZ PRZESTRZENI GMINNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM OCHRONY ŚRODOWISKA	ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY NA LOKALNYCH ZASOBACH ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	GMINA DOMINOWO WSPIERAJĄCA SWOICH MIESZKAŃCÓW
CELE OPERACYJNE		
I.I. WYSOKA JAKOŚĆ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I.II. ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA WODNO- KANALIZACYJNA I.III. UPORZĄDKOWANA GOSPODARKA PRZESTRZENNA IV. DBAŁOŚĆ O ŚRODOWISKO I RACJONALNE KORZYSTANIE Z ZASOBÓW PRZYRODY	II.I. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SEKTORA ROLNICZEGO II.II. DOBRE WARUNKI DO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI II.III. BOGATA OFERTA TURYSTYCZNA OPARTA NA ZASOBACH REGIONU ORAZ JEJ PROMOCJA	III.I. WYSOKA JAKOŚĆ SYSTEMU OŚWIATY I OPIEKI NAD DZIEĆMI III.II. ROZWINIĘTE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ I OPIEKI ZDROWOTNEJ III.III. BOGATA OFERTA KULTURALNA I SZEROKIE MOŻLIWOŚCI SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

PRZESTRZEŃ

Cel strategiczny **„Wysoki poziom życia dzięki rozwiniętej infrastrukturze oraz przestrzeni Gminnej z uwzględnieniem ochrony środowiska”** zakłada działania w obszarze szeroko rozumianej przestrzeni, infrastruktury i środowiska.

Pierwszy cel operacyjny – **„Wysoka jakość infrastruktury technicznej”**, zwraca uwagę na działania mające na celu poprawę warunków życia mieszkańców poprzez rozwój i modernizację różnych elementów infrastruktury na terenie Gminy. Rozbudowa i modernizacja dróg, parkingów i chodników, poprawi mobilność mieszkańców. Lepsze oświetlenie ulic, nowe przejścia dla pieszych i modernizacja oznakowania drogowego, a także budowa tras rowerowych, wspólnych dróg dla pieszych i rowerzystów przełożą się na podniesienie poziomu bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu. Utwardzenie często użytkowanych dróg, zwiększy bezpieczeństwo i komfort podróżowania. Współpraca z zarządcami dróg wyższego rzędu oraz budowa zjazdu z autostrady A2 zwiększy atrakcyjność jednostki dla inwestorów. Rozwój sieci gazowej, szerokopasmowego Internetu i punktów monitoringu oraz usunięcie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej poprawi jakość życia i bezpieczeństwo mieszkańców. Dodatkowo, doposażenie jednostek OSP zwiększy skuteczność działań ratowniczych oraz w zakresie przeciwdziałania skutkom gwałtownych zjawisk pogodowych.

Drugi cel: **„Zrównoważona gospodarka wodno-kanalizacyjna”** skoncentrowany jest na poprawie dostępności oraz jakości infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Doprowadzenie sieci kanalizacyjnej do jak największej liczby gospodarstw domowych oraz modernizacja istniejącej infrastruktury zwiększą dostęp do bezpiecznych i higienicznych warunków sanitarnych. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz budowa nowych i modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody zagwarantują lepszą jakość i dostępność wody pitnej. Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków pozwoli na skuteczne zarządzanie ściekami w miejscach, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest trudna lub nieopłacalna. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Murzynie Kościelnym i Gieczu poprawi ich wydajność i zmniejszy negatywny wpływ na środowisko. Rozbudowa kanalizacji deszczowej oraz budowa systemu retencji wody, w tym zachęty do tworzenia małych systemów retencji przydomowej, pozwolą lepiej zarządzać zasobami wodnymi, zmniejszając ryzyko powodzi oraz efektywne wykorzystanie wody deszczowej.

Kolejny cel: **„Uporządkowana gospodarka przestrzenna”** skupia się na jest stworzeniu harmonijnej i zrównoważonej przestrzeni w Gminie, która odpowiada na jej wyzwania rozwojowe. Opracowanie Planu ogólnego oraz nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego umożliwi optymalne i przemyślane zarządzanie przestrzenią, ograniczając rozpraszanie zabudowy. Ochrona terenów leśnych i zalesianie nieużytków zwiększą zasoby przyrodnicze Gminy. Wyznaczanie terenów zabudowy mieszkaniowej i inwestycyjnej zapewni spójny rozwój mieszkaniowy i gospodarczy i uczyni gminę atrakcyjniejszą jako miejsce do życia. Remont i modernizacja nieruchomości gminnych oraz zwiększenie liczby kursów autobusowych poprawią infrastrukturę społeczną i mobilność mieszkańców. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz tworzenie terenów rekreacyjnych w Gieczu i w pobliżu nowej zabudowy mieszkaniowej stworzy atrakcyjne przestrzenie rekreacyjne. Realizacja tych działań przyczyni się do zrównoważonego rozwoju Gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska.

Ostatni cel **„Dbałość o środowisko i racjonalne korzystanie z zasobów przyrody”** skupia się na środowisku Gminy Dominowo oraz jej otoczeniu. Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów komunalnych pozwoli na lepsze zarządzanie odpadami, zwiększając recykling i zmniejszając ilość odpadów trafiających na wysypiska. Instalacja odnawialnych źródeł energii oraz termomodernizacja budynków przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii cieplnej, ograniczenia emisji CO₂ i pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀. Promocja odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców oraz wsparcie w wymianie źródeł ciepła na niskoemisyjne systemy pomoże w walce z zanieczyszczeniem powietrza. Edukacja ekologiczna zwiększy świadomość środowiskową mieszkańców i przyczyni się do upowszechnienia proekologicznych zachowań. Adaptacja do zmian klimatu poprzez rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury pomoże w zarządzaniu zasobami wodnymi i łagodzeniu skutków ekstremalnych zjawisk pogodowych. Zalesianie terenów rolnych wpłynie na zwiększenie, tak ważnej w dobie postępujących zmian klimatycznych, bioróżnorodności. Wyznaczenie terenów pod rozwój odnawialnych źródeł energii w Planie Ogólnym stworzy warunki do dalszego rozwoju ekologicznych technologii. Realizacja tych działań przyczyni się do poprawy zdrowia mieszkańców oraz stanu środowiska.

**CEL STRATEGICZNY I: WYSOKI POZIOM ŻYCIA
DZIĘKI ROZWINIĘTEJ INFRASTRUKTURZE ORAZ PRZESTRZENI GMINNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM OCHRONY
ŚRODOWISKA**

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
I.I. WYSOKA JAKOŚĆ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	1. Rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci dróg gminnych, parkingów, chodników oraz pozostałej infrastruktury przydrożnej; 2. Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację systemu oświetlenia ulicznego, budowę inteligentnych przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlnej, montaż wyświetlaczy prędkości i poprawę stanu oznakowania drogowego; 3. Budowa tras rowerowych (w tym dróg dla rowerów oraz dla pieszych i rowerów); 4. Utwardzenie najczęściej użytkowanych nieutwardzonych dróg gminnych; 5. Współpraca z zarządcami dróg wyższego rzędu, w celu rozbudowy i modernizacji dróg oraz budowy ciągów pieszych; 6. Rozmowy z GDDKiA w sprawie zaprojektowania i wybudowania zjazdu z autostrady A2 na terenie gminy; 7. Zwiększenie częstotliwości liczby kursów autobusowych, zwłaszcza w dni robocze, dostosowane do potrzeb uczniów i osób pracujących; 8. Stworzenie warunków do rozwoju sieci gazowej na terenie Gminy; 9. Zwiększenie dostępności do szerokopasmowego Internetu oraz współpraca z operatorami i umożliwienie rozwoju wysokiej jakości Internetu bezprzewodowego na terenie Gminy;	Poprawa bezpieczeństwa drogowego i komfortu przemieszczania się wewnątrz i na zewnątrz Gminy poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i przydrożnej. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców przemieszczających się z wykorzystaniem ciągów pieszo-rowerowych Zwiększenie atrakcyjności Gminy dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców. Zwiększenie mobilności mieszkańców poprzez umożliwienie dojazdów do szkół / pracy komunikacją zbiorową. Podniesienie jakości i dostępności Internetu na terenie Gminy, wprowadzenie nowych e-usług. Poprawa dostępności do budynków użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami oraz szczególnymi potrzebami. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa na terenie Gminy Dominowo. Poprawa dostępności do budynków użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami oraz szczególnymi potrzebami.	• długość wybudowanych dróg gminnych (km) • długość zmodernizowanych dróg gminnych (km) • długość wybudowanych tras rowerowych (w tym dróg dla rowerów oraz dla pieszych i rowerów) (km) • długość tras rowerowych (w tym dróg dla rowerów oraz dla pieszych i rowerów) we współpracy z zarządcami dróg wyższego rzędu (km) • długość dróg utwardzonych na terenie gminy (km) • długość sieci gazowej (km) • udział mieszkańców mających dostęp do sieci gazowej (%) • liczba kursów autobusów w dni robocze / nauki szkolnej (szt.) • długość wybudowanej sieci szybkiego Internetu (km)

	10. Zwiększenie punktów monitoringu na terenie Gminy; 11. Usunięcie barier architektonicznych (np. poprzez zamontowanie wind, podjazdów w budynkach użyteczności publicznej, usunięcie progów, krawężników) m.in. w Gminnym Ośrodku Kultury i Bibliotece Publicznej oraz w szkołach; 12. Doposażenie jednostek OSP.	Służby ratownicze posiadające możliwości i narzędzia służące ochronie bezpieczeństwa mieszkańców i środowiska	• liczba zamontowanych punktów monitoringu wizyjnego (szt.) • środki przekazane na doposażenie jednostek OSP (zł).
I.II. ZRÓWNO WAŻONA GOSPODAR KA WODNO- KANALIZA CYJNA	1. Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej; 2. Budowa nowych, utrzymanie i modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody; 3. Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; 4. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Murzynie Kościelnym i Gieczu; 5. Rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej na terenie Gminy Dominowo, zwłaszcza w miejscach o ograniczonej możliwości naturalnego zagospodarowania wód opadowych; 6. Budowa systemu retencji wody - zarówno infrastruktury gminnej, jak i zachęt budowy systemów małej, przydomowej retencji w gospodarstwach domowych / na terenie przedsiębiorstw (działania infrastrukturalne i edukacyjne);	Zwiększenie atrakcyjności gminy dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców w związku z wysokiej jakości infrastrukturą sieciową. Zmniejszenie zanieczyszczenia wód i gleb poprzez ograniczenie niekontrolowanego odpływu ścieków. Poprawa dostępu do podstawowej infrastruktury sieciowej. Wysoki poziom zagospodarowania wód opadowych i ograniczenie zbyt szybkiego odpływu wód ze zlewni.	• długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy (km) • udział mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%) • udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej (%) • długość sieci wodociągowej na terenie gminy (km) • liczba przydomowych oczyszczalni ścieków powstałych przy wsparciu gminy (szt.) • liczba wybudowanych i zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (szt.) • liczba obiektów retencyjnych (szt.)
I.III UPORZĄD KOWANA GOSPODAR KA PRZESTRZ ENNA	1. Opracowanie Planu ogólnego odpowiadającego na wyzwania rozwojowe Gminy; 2. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego prowadzące do optymalnego wykorzystania przestrzeni, ograniczające rozpraszanie zabudowy oraz pozwalające na konsekwentne, uporządkowane i	Zagospodarowywanie przestrzeni w sposób tworzący harmonijną całość, uwzględniający w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Poprawa stanu technicznego nieruchomości gminnych, zwłaszcza budynków użyteczności publicznej.	• postępy prac nad Planem ogólnym (forma opisowa); • udział powierzchni Gminy objętej obowiązującymi MPZP (%) • powierzchnia terenów wyznaczonych pod

	perspektywiczne zarządzanie przestrzenią w Gminie; - Ochrona terenów leśnych oraz zalesianie nieużytków i gruntów o niskiej przydatności rolniczej, zwłaszcza w sąsiedztwie istniejących zadrzewień; - Wyznaczanie terenów zabudowy mieszkaniowej w dokumentach planistycznych; - Wyznaczenie terenów przeznaczonych pod inwestycje w dokumentach planistycznych; - Wykluczenie lokalizacji handlu wielkopowierzchniowego; - Modernizacja nieruchomości gminnych np. świetlic wiejskich, dostosowanie ich do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, likwidacja wszystkich ograniczeń dostępności; - Zwiększenie częstotliwości kursów autobusowych i dostosowanie ich tras do potrzeb obecnych i przyszłych użytkowników, wpływające na mobilność mieszkańców, w szczególności młodzieży w wieku szkolnym; - Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzącego do wyprowadzenia terenów ze stanu zdegradowania; - Uporządkowanie i wyposażenie w małą architekturę terenu rekreacyjnego w Gieczu; - Utworzenie terenu rekreacyjnego w obrębie nowopowstałej zabudowy mieszkaniowej;	Zwiększenie mobilności mieszkańców. Wyznaczenie i wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. Powstanie nowych terenów rekreacyjnych dla mieszkańców.	zabudowę mieszkaniową (ha) - powierzchnia terenów wyznaczonych pod inwestycje (ha) - liczba zmodernizowanych nieruchomości gminnych (szt.) - liczba kursów autobusowych (szt.) - liczba zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (szt.) - powierzchnia urządzonych terenów rekreacyjnych (ha)
I.IV. DBAŁOŚĆ O ŚRODOWI SKO I	- Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów komunalnych na terenie Gminy Dominowo; - Lokalizacja instalacji produkujących energię odnawialną np. fotowoltaicznych,	Utrzymanie dobrej jakości powietrza na terenie Gminy. Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz postępowania z odpadami.	liczba zainstalowanych urządzeń OZE w sektorze publicznym (szt.)

**RACJONA
LNE
KORZYST
ANIE Z
ZASOBÓW
PRZYROD
Y**

- na budynkach użyteczności publicznej i innych obiektach gminnych (m.in. szkoła w Murzynowie Kościelnym);
3. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy m.in. szkół;
 4. Promocja i rozwój odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców Gminy (panele fotowoltaiczne, pompy ciepła);
 5. Wsparcie mieszkańców przy wymianie źródeł ciepła na niskoemisyjne;
 6. Podniesienie świadomości środowiskowej mieszkańców poprzez prowadzenie edukacji ekologicznej skierowanej do różnych grup społecznych;
 7. Adaptacja do zmian klimatu, w tym rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury (systemów retencji i małej retencji);
 8. Zalesianie terenów rolnych o niskiej przydatności produkcyjnej;
 9. Wyznaczenie w Planie Ogólnym terenów pod rozwój OZE;

Zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych i podniesienie efektywności ekologicznej gminnej infrastruktury.

Zabezpieczenie gminy przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych.

Utworzenie systemu zielonej i błękitnej infrastruktury, co poza efektem ekologicznym będzie miało efekt estetyczny.

- liczba przeprowadzonych działań i kampanii edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska (szt.)
- liczba budynków użyteczności publicznej poddana termomodernizacji (szt.)
- udział mieszkańców korzystających z odnawialnych źródeł energii (%)
- liczba niskoemisyjnych źródeł ciepła na terenie Gminy (szt.)
- liczba zrealizowanych przedsięwzięć z zakresu rozwoju błękitnej oraz zielonej infrastruktury (szt.)
- udział terenów leśnych (%)
- powierzchnia terenów wyznaczonych pod rozwój OZE (ha)

GOSPODARKA

Cel strategiczny **Rozwój gospodarczy oparty na lokalnych zasobach środowiska i dziedzictwa kulturowego**, zakłada działania w zakresie gospodarki, promocji i turystyki w obrębie Gminy.

Pierwszy cel operacyjny: **„Wsparcie sektora rolniczego”**, skupia się na wzmocnieniu potencjału lokalnego rolnictwa poprzez innowacje i zrównoważony rozwój. Gmina planuje wspierać modernizację i restrukturyzację małych gospodarstw rodzinnych, co przyczyni się do wzrostu ich efektywności i konkurencyjności na rynku. Realizacja programów dotyczących odbioru i zagospodarowania odpadów rolniczych, takich jak folie i opakowania po nawozach, pomoże w ochronie środowiska i promowaniu zrównoważonego zarządzania odpadami. Dodatkowo wsparcie rolników w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych, umożliwi im rozwój i inwestycje w nowe technologie. Promocja upraw ekologicznych nie tylko zwiększy jakość produktów, ale także przyczyni się do ochrony środowiska. Pomoc lokalnym przedsiębiorcom w znalezieniu rynku zbytu oraz organizacja szkoleń z nowoczesnych metod rolnictwa i pozyskiwania funduszy zwiększą kompetencje rolników, co przyczyni się do ich sukcesu na rynku. Wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw w przetwórstwie rolno-spożywczym, stwarza nowe miejsca pracy i wzmacnia lokalną gospodarkę. Korzyści płynące z tych działań dla Gminy obejmują nie tylko wzrost konkurencyjności sektora rolnego, ale także na stymulację lokalnej gospodarki, co przekłada się na większe wpływy do budżetu.

Istotą drugiego celu: **„Dobre warunki do rozwoju przedsiębiorczości”** jest stworzenie dynamicznego i sprzyjającego przedsiębiorcom środowiska, co w efekcie wpłynie na rozwój gospodarczy. Gmina stanie się bardziej konkurencyjna. Wprowadzenie zwolnień podatkowych stwarza korzystne warunki dla przedsiębiorców, co może prowadzić do zwiększenia liczby nowych firm oraz rozwoju istniejących, co z kolei przyczynia się do tworzenia miejsc pracy. Utworzenie gospodarstw agroturystycznych oraz ich promocja wspiera lokalny rozwój turystyki. Współpraca z lokalnymi instytucjami turystycznymi pozwala na stworzenie kompleksowej oferty, która przyciąga turystów i wspiera lokalną gospodarkę. Pomoc w przewyżnianiu kryzysów gospodarczych sprzyja utrzymaniu się na rynku lokalnych firm i może ograniczyć bezrobocie. Koordynacja działań między samorządem, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi w zakresie promocji oferty inwestycyjnej pozwala na lepsze wykorzystanie zasobów i potencjału regionu. Wspólne podejście zwiększa widoczność regionu jako atrakcyjnego miejsca do inwestowania. Inicjatywy takie jak szkolenia czy budowa sieci partnerskiej pozwalają na wymianę wiedzy i doświadczeń między różnymi sektorami.

Cel **„Bogata oferta turystyczna oparta na zasobach regionu oraz jej promocja”** ma prowadzić do wykorzystania potencjału lokalnego i regionu i jego skutecznej promocji w celu przyciągnięcia turystów oraz wspierania lokalnej społeczności. Kluczowym krokiem jest rozbudowa infrastruktury turystycznej, która uwzględni bogatą historię Gminy. Planowane jest opracowanie nowoczesnych materiałów promocyjnych, takich jak foldery, mapy elektroniczne czy aplikacje mobilne, które umożliwią mieszkańcom i turystom aktywne spędzanie czasu w gminie, korzystając z dostępnych obiektów turystyczno-rekreacyjnych. Ważnym elementem jest współpraca z Rezerwatem Archeologicznym w Gieczu prowadzonym przez Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Gmina planuje również utworzenie kalendarza cyklicznych wydarzeń lokalnych, które będą promować produkty regionalne oraz twórców. Aby zachować regionalną tożsamość, przedstawiciele Gminy będą aktywnie uczestniczyć w wydarzeniach powiatowych i regionalnych, podkreślając znaczenie historycznych wydarzeń i tradycji. Organizacja wydarzeń związanych z historią oraz renowacja zabytków i terenów objętych ochroną również przyczynią się do wzmocnienia oferty turystycznej. Wszystkie te działania mają na celu nie tylko przyciągnięcie turystów, ale także wzbogacenie życia kulturowego mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY NA LOKALNYCH ZASOBACH ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
II.I. WSPARCIE SEKTORA ROLNICZEGO	1. Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych; 2. Realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochrony roślin; 3. Wspieranie upraw ekologicznych; 4. Szkolenia dla rolników z zakresu nowoczesnego rolnictwa, aplikacji o fundusze strukturalne UE oraz inne zewnętrzne źródła finansowania; 5. Szkolenia rolników w zakresie retencjonowania wód w gospodarstwie rolnym; 6. Wsparcie Gminy dla mieszkańców przy tworzeniu małych i średnich przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego;	Rozwój rolnictwa oraz wprowadzanie na rynek wysokiej jakości produktów. Produkcja wysokiej jakości bezpiecznej żywności i ograniczenie strat i marnowania żywności. Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska ze źródeł rolniczych dzięki nowoczesnemu rolnictwu, uprawom ekologicznym oraz zorganizowanemu odbiorowi odpadów rolniczych. Wzrost świadomości rolników w zakresie istoty retencji w gospodarstwach. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, przyciągającej nowych przedsiębiorców. Wzrost poziomu przedsiębiorczości na terenie Gminy. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i spadek bezrobocia, również wśród mieszkańców rezygnujących z prowadzenia działalności rolniczej.	• liczba zrealizowanych programów w zakresie gospodarowania odpadami powstałymi w rolnictwie (szt.) • liczba zrealizowanych spotkań w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych dla rolników (szt.) • liczba spotkań dotyczących retencjonowania wód (szt.) • liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.) • stopień bezrobocia na terenie Gminy (%)
II.II. DOBRE WARUNKI DO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	1. Stworzenie zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej, m.in. wprowadzenie zwolnień podatkowych; 2. Wsparcie inicjatyw zmierzających do utworzenia gospodarstw agroturystycznych oraz szeroki	Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy. Zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na terenie Gminy.	• liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.)

	program ich promocji we współpracy z lokalnymi instytucjami turystycznymi; 3. Wspieranie lokalnych przedsiębiorców w adaptacji do zmian społeczno-gospodarczych i środowiskowych; 4. Wspólna promocja oferty inwestycyjnej we współpracy samorządu, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych; 5. Współpraca międzysektorowa pomiędzy samorządem a przedsiębiorcami z uwzględnieniem NGO (np. szkolenia, stworzenie platformy wymiany informacji, budowa sieci partnerskiej wśród sektorów);	Zwiększenie liczby nowych przedsięwzięć (napływ nowego kapitału inwestycyjnego) na terenie Gminy. Zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy. Aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy (np. poprzez zakładanie przez nich nowych działalności gospodarczych). Nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy Urzędem Gminy, NGO i przedsiębiorcami. Zmniejszenie bezrobocia.	• utworzone gospodarstwa agroturystyczne (szt.) • liczba spotkań/wydarzeń organizowanych w partnerstwie Gminy, przedsiębiorców, NGO (szt.) • liczba przedsiębiorców korzystających z systemu ulg i zachęt (szt.) • udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)
II.III. BOGATA OFERTA TURYSTYCZNA OPARTA NA ZASOBACH REGIONU ORAZ JEJ PROMOCJA	1. Rozbudowa infrastruktury turystycznej w oparciu o bogatą historię, która działa się na obszarze Gminy Dominowo; 2. Opracowanie materiałów, pozwalających aktywnie spędzić czas na terenie gminy przy wykorzystaniu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej; 3. Współpraca z Rezerwatem Archeologicznym w Gieczu; 4. Utworzenie kalendarza cyklicznych wydarzeń lokalnych o charakterze ..., promujących m.in. produkty lokalne oraz lokalnych twórców; 5. Utrwalanie w świadomości ponadlokalnej i regionalnej oraz wśród mieszkańców roli terenów gminy Dominowo, m.in. poprzez udział przedstawicieli Gminy w wydarzeniach i uroczystościach na szczeblu powiatu i regionu, związanych z upamiętnieniem wydarzeń historycznych i budowaniem regionalnej tożsamości;	Stworzenie bogatej oferty turystycznej, zachęcającej turystów do krótszego i dłuższego wypoczynku na terenie Gminy. Zwiększenie dostępności i atrakcyjności bazy noclegowej i gastronomicznej przyciągającej turystów i gości spoza Gminy. Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy, w oparciu o nowoczesną infrastrukturę rekreacyjną, sportową i wypoczynkową, spełniającą oczekiwania odwiedzających Gminę i jej mieszkańców oraz sprzyjającej nawiązywaniu i pogłębianiu relacji i kontaktów społecznych.	• liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy (szt.) • liczba obiektów gastronomicznych na terenie Gminy (szt.); • liczba turystów korzystająca z bazy noclegowej / gastronomicznej (os.); • długość utworzonych ścieżek i szlaków turystycznych na terenie Gminy (km) • liczba zorganizowanych wydarzeń promujących produkty lokalne (szt.) • liczba inicjatyw / przedsięwzięć

	6. Dbanie o historię i tradycję regionu, m.in. poprzez kolekcjonowanie i zachowanie pamiątek historycznych oraz tworzenie miejsc pamięci na terenie Gminy; 7. Organizacja wydarzeń historycznych. 8. Renowacja obiektów zabytkowych oraz zabezpieczenie terenów objętych ochroną.		zrealizowanych we współpracy z innymi samorządami(szt.) • liczba miejsc pamięci (szt.) • liczba odrestaurowanych zabytków oraz obiektów (szt.)
--	--	--	--

SPOŁECZOŚĆ

Cel strategiczny **Gmina Dominowo wspierająca swoich mieszkańców** zakłada działania w obszarze „społeczność”.

Realizacja pierwszego celu operacyjnego: **„Wysoka jakość systemu oświaty i opieki nad dziećmi”** przyniesie wiele korzyści dla całej społeczności lokalnej. Modernizacja placówek oświatowych, w tym budowa sali gimnastycznej w Gieczu, stworzy lepsze warunki do nauki i aktywności fizycznej. Dzięki wyposażeniu obiektów w nowoczesne pomoce naukowe, uczniowie zyskają większe możliwości rozwoju. Wsparcie w rozwoju kompetencji nauczycieli przyczyni się do podniesienia jakości kształcenia, co z kolei wpłynie na lepsze wyniki uczniów. Efektywne nauczanie języków obcych umożliwi dzieciom lepsze przygotowanie do przyszłego życia zawodowego oraz komunikacji w globalnym świecie. Ponadto, szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych, w tym sportowych, pozwoli uczniom rozwijać pasje i umiejętności, wspierając ich wszechstronny rozwój. Kontynuacja wsparcia dla uczniów uzdolnionych oraz tych, którzy mają trudności w nauce, zapewni równe szanse dla wszystkich dzieci. Każdy uczeń będzie mógł rozwijać swoje talenty i pokonywać wyzwania edukacyjne. Wprowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej w szkołach przyczyni się do poprawy zdrowia fizycznego i psychicznego dzieci, co jest kluczowe dla ich przyszłego rozwoju. Dodatkowo, promowanie wolontariatu wśród uczniów pomoże kształtować postawy obywatelskie, rozwijając empatię i odpowiedzialność społeczną.

Kolejny punkt – **„Rozwinięte usługi pomocy społecznej i opieki zdrowotnej”** skupia się na jakości życia mieszkańców i dostępie do różnorodnych usług społecznych. Wsparcie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i lokalnych organizacji zwiększy efektywność pomocy dla osób potrzebujących. Rozwój opieki krótko- i długoterminowej dla osób ze szczególnymi potrzebami poprawi jakość ich życia oraz wsparcie dla ich rodzin. Zwiększenie dostępu do poradnictwa psychologicznego oraz terapii uzależnień wpłynie na poprawę zdrowia psychicznego. Działania przeciwdziałające przemocy i wsparcie rodzin w trudnych sytuacjach przyczynią się także do tworzenia bezpieczniejszego środowiska. Wdrażanie programów zdrowotnych podniesie świadomość mieszkańców o zdrowym stylu życia. Poprawa dostępności usług medycznych zapewni lepszą opiekę zdrowotną, a szkolenia dla pracowników podniosą jakość świadczonych usług. Elektroniczna Usługa Urzędu Gminy ułatwi mieszkańcom dostęp do informacji.

Działania w ramach ostatniego celu: **„Bogata oferta kulturalna i szerokie możliwości spędzania czasu wolnego”** skupiają się na dostosowaniu oferty kulturalnej do potrzeb różnych grup mieszkańców oraz zaoferowania im różnorodnych możliwości spędzania czasu wolnego w Gminie. Kluczowym elementem będzie rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej oraz sportowej, co umożliwi organizację różnorodnych wydarzeń i zajęć stałych. Wspieranie działań Gminnego Ośrodka Kultury oraz Biblioteki Publicznej w Dominowie pomoże w promowaniu lokalnych inicjatyw i dostosowaniu oferty kulturalnej do potrzeb mieszkańców. Rozwój programów kulturalnych i sportowych, skierowanych do różnych grup wiekowych, pozwoli na integrację społeczności oraz zachęci do aktywnego uczestnictwa w życiu Gminy. Wykorzystanie świetlic wiejskich jako miejsc spotkań i organizacji zajęć dla dzieci i dorosłych wzmocni więzi w sołectwach oraz umożliwi mieszkańcom aktywne spędzanie czasu. Zachęcanie do udziału w gminnych wydarzeniach oraz działalności organizacji pozarządowych pozwoli na budowanie dynamicznej społeczności, sprzyjającej współpracy, a także zaangażowaniu mieszkańców. Wsparcie dla organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych oraz zapewnienie im lokalowego zaplecza pozwoli na rozwijanie ich działalności i realizację szerszego wachlarza zadań.

CEL STRATEGICZNY III: GMINA DOMINOWO WSPIERAJĄCA SWOICH MIESZKAŃCÓW

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
III.I. WYSOKA JAKOŚĆ SYSTEMU OŚWIATY I OPIEKI NAD DZIEĆMI	1. Rozbudowa i modernizacja placówek oświatowych (m.in. budowa sali gimnastycznej w Gieczu) oraz doposażanie obiektów w pomoce naukowe; 2. Wsparcie rozwoju kompetencji nauczycieli; 3. Zapewnienie efektywnego nauczania języków obcych w szkole; 4. Zapewnienie szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych, w tym sportowych; 5. Kontynuacja wsparcia dla uczniów zarówno uzdolnionych, jak i mierzącymi się z trudnościami w nauce; 6. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w szkołach; 7. Promocja wolontariatu uczniowskiego na rzecz kształtowania postaw obywatelskich wśród młodzieży; 8. Organizacja zajęć związanych z technologiami cyfrowymi m.in. programowanie, robotyka;	Poprawa jakości bazy oświatowej, rozwój kompetencji nauczycieli umożliwiających edukację na wysokim poziomie. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia oraz kondycji fizycznej dzieci i młodzieży dzięki wyposażeniu placówek oświatowych w nowoczesną i bezpieczną bazę sportową. Zapewnienie nauczycielom i pedagogom nowych narzędzi do wychowywania, nauczania oraz podnoszenie ich kompetencji. Wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z problemami w nauce. Wsparcie dzieci szczególnie uzdolnionych. Zapewnienie atrakcyjnej i rozwijającej dodatkowe umiejętności oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, zgodnej z ich zainteresowaniami.	• liczba zmodernizowanych i rozbudowanych obiektów oświatowych (szt.) • liczba szkoleń dla nauczycieli (szt.) • liczba godzin języków obcych w szkołach (godz.) • liczba zajęć pozalekcyjnych (szt.) • średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty (%) • liczba przeprowadzonych działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej w szkołach (szt.) • liczba wolontariuszy wśród młodzieży (os.)

III.II ROZWINIĘTE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ I OPIEKI ZDROWOTNEJ

1. Wsparcie działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej;
2. Wspieranie rozwoju opieki krótko i długoterminowej dla osób ze szczególnymi potrzebami;
3. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do poradnictwa psychologicznego i terapeuty uzależnień;
4. Podjęcie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom oraz pomoc rodzinom z trudnościami;
5. Wdrażanie programów polityki zdrowotnej lub profilaktyki zdrowotnej i społecznej i podejmowanie inicjatyw uczących mieszkańców zdrowego trybu życia;
6. Wsparcie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym;
7. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników poprzez m.in. organizowanie szkoleń dla pracowników zatrudnianych przez Gminę współpracujących z osobami ze szczególnymi potrzebami;
8. Elektroniczna i cyfryzacja usług świadczonych przez Urząd Gminy oraz podległe jednostki;

Poprawa jakości życia mieszkańców, tym samym zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.

Wykreowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców.

Poprawa warunków funkcjonowania osób ze szczególnymi potrzebami.

Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców.

Ograniczenie czasu oczekiwania na załatwienie sprawy urzędowej poprzez elektroniczną usługę.

Wzrost poziomu dostępności do usług administracyjnych oraz sprawności obsługi mieszkańców Gminy.

Zwiększenie samodzielności osób ze szczególnymi potrzebami poprzez

Zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr i usług.

Umożliwienie udziału w życiu społecznym i publicznym osób ze specjalnymi potrzebami.

- liczba podejmowanych inicjatyw w zakresie aktywizacji mieszkańców (szt.)
- liczba mieszkańców objętych krótko i długoterminową opieką (os.)
- liczba uczestników akcji prozdrowotnych (os.)
- liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-zdrowotnych (szt.)
- liczba mieszkańców biorących udział w programach profilaktyki zdrowotnej (os.)
- liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” (os.)
- liczba przeszkolonych pracowników (os.)
- liczba zakupionego sprzętu elektronicznego (szt.)
- liczba wdrożonych usług elektronicznych (szt.)

**III.III. BOGATA
OFERTA
KULTURALNA I
SZEROKIE
MOŻLIWOŚCI
SPĘDZANIA
CZASU
WOLNEGO**

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej oraz sportowej;
2. Wspieranie oraz promowanie działań Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej w Dominowie;
3. Rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb wszystkich grup wiekowych, w tym organizacja zajęć, wydarzeń, imprez;
4. Wykorzystanie budynków pełniących rolę świetlic wiejskich w rozwoju kulturalno-sportowym sołectw poprzez organizację zajęć dla dzieci i dorosłych;
5. Zachęcanie do uczestnictwa w gminnych wydarzeniach oraz działalności w ramach organizacji pozarządowych;
6. Wsparcie organizacji pozarządowych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz OSP w aplikowaniu o środki zewnętrzne oraz zapewnienie im zaplecza lokalowego, a także powierzanie szerszego spektrum zadań własnych Gminy organizacjom pozarządowym;

Wzrost integracji społecznej i aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju Gminy.

Zwiększenie znaczenia funkcjonujących na terenie Gminy organizacji pozarządowych i wzrost liczby ich członków.

Rozwój oferty kulturalno-sportowej, odpowiadającej potrzebom i zainteresowaniom mieszkańców z wykorzystaniem nowopowstałej lub zmodernizowanej infrastruktury kulturalnej i sportowej.

Minimalizacja ryzyka wykluczenia społecznego.

- liczba rozbudowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej oraz sportowej (szt.)
- liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych i sportowych w roku (szt.)
- liczba uczestników wydarzeń kulturalnych i sportowych (os.)
- liczba organizacji korzystających z udostępnionych lokali (szt.)
- liczba organizacji pozarządowych współpracujących z Gminą (szt.)
- liczba świetlic, w których odbywają się cykliczne zajęcia/spotkania dla mieszkańców (szt.)

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dominowo oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Gmina Dominowo jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części powiatu średzkiego, w centralnej części województwa wielkopolskiego. Graniczy z 5 gminami: od zachodu z gminą Środa Wielkopolska (powiat średzki), od północy z gminą Kostrzyn (powiat poznański), od wschodu z gminami Nekla i Września (powiat wrzesiński), od południowego wschodu z gminą Miłosław (powiat wrzesiński). Powierzchnia Gminy Dominowo wynosi 79,4 km². Cały obszar podzielony jest na 19 sołectw. Dominujący udział w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy mają użytki rolne, zajmują około 85% powierzchni. Lasy z kolei zajmują 7% powierzchni. W granicach analizowanej jednostki nie znajdują się obszary prawnie chronione. Należy jednak mieć na uwadze, że rzeka Moskawa stanowi istotny element lokalnego systemu przyrodniczego gminy i powiatu, jednocześnie stanowiąc ważny korytarz ekologiczny łączący kompleks „Lasów Czarniejewskich” z Pradolina Warszawsko-Berlińską. Dolina Moskawy zapewnia spójność przestrzenną pomiędzy istniejącymi obszarami chronionymi, tworząc powiązania przyrodnicze między nimi oraz przyczynia się do prawidłowego funkcjonowania korytarzy ekologicznych. Siedzibą Gminy jest wieś Dominowo, która pełni funkcję usługowo-administracyjną ośrodka gminnego – Dominowo. Miejscowość ta stanowi główny ośrodek rozwojowy Gminy, cechuje się największą intensywnością zabudowy oraz na jej terenie znajduje się większość gminnej infrastruktury użyteczności publicznej, w tym Urząd Gminy Dominowo, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Dominowie z oddziałami przedszkolnymi, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka Publiczna i inne.

Na terenie jednostki znajduje się wiele elementów o ogromnym znaczeniu historycznym i kulturowym. Na szczególną uwagę zasługuje Giecz. Jest to niewielka wieś w północnej części Gminy Dominowo, która odgrywa ważną rolę w historii i dziedzictwie kulturowym Polski. Giecz był jednym z najstarszych grodów na terenie Polski, sięgającym czasów wczesnego średniowiecza. Był on jednym z głównych ośrodków administracyjnych państwa Piastów w X i XI wieku. Znajdował się tu ważny gród obronny, który pełnił funkcje polityczne, militarne i gospodarcze. Jego strategiczne położenie na szlaku handlowym łączącym Poznań z Kaliszem sprawiało, że był kluczowym punktem na mapie wczesnośredniowiecznej Polski. Obecnie w Gieczu znajduje się Rezerwat Archeologiczny Gród w Gieczu, który jest oddziałem Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy (instytucji kultury Samorządu Województwa Wielkopolskiego). Rezerwat ten chroni i prezentuje pozostałości dawnego grodu oraz odkryte na jego terenie zabytki archeologiczne.

Układ komunikacyjny Gminy Dominowo składa się z dróg gminnych, powiatowych oraz drogi wojewódzkiej nr 432, która łączy Leszno z Wrześnią. Znaczący wpływ na rozwój zabudowy mieszkaniowej w Gminie Dominowo ma bliskość i dobre połączenia ze Środą Wielkopolską oraz Wrześnią.

Przez teren Gminy przebiega autostrada A2, jednak brak zjazdu na jej obszarze sprawia, że nie ma ona bezpośredniego wpływu na układ komunikacyjny gminy. Autostrada nie stanowi również bariery przestrzennej ograniczającej wewnętrzne przemieszczanie się. Budowa zjazdu z autostrady na terenie Gminy mogłaby poprawić dostęp do Poznania i zwiększyć atrakcyjność inwestycyjną tego obszaru.

Gmina Dominowo nie posiada bezpośredniego dostępu do linii kolejowej. Natomiast najbliższe stacje kolejowe znajdują się w miejscowościach: Nekla (10 km), Gułtowy (12 km) oraz Środa Wielkopolska (12 km).

W zakresie odnawialnych źródeł energii, na terenie gminy funkcjonują małe instalacje na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej, biogazownia oraz farmy wiatrowe. Z informacji Urzędu Gminy wynika, że prowadzone są dalsze postępowania dotyczące lokalizacji farm fotowoltaicznych, co wskazuje na rosnące zaangażowanie gminy w rozwój OZE.

Na terenie Gminy Dominowo polityka przestrzenna opiera się na zapisach zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dominowo, uchwalonego przez Radę Gminy Dominowo w 2012 roku (Uchwała nr XIII/108/2012 Rady Gminy Dominowo z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dominowo.). Treść dokumentu potwierdza dominującą funkcję Gminy, jaką jest funkcja rolnicza oraz usługowo-administracyjna odnosząca się do ośrodka Gminnego. Należy

zaznaczyć, że dopuszczono wprowadzanie funkcji uzupełniających, pod warunkiem, że nie będą one kolidować ze sobą. Rozumie się przez to takie zagospodarowanie, które pozwala na harmonijne współistnienie różnych funkcji, nie obniżając standardów środowiskowych ani jakości przestrzeni. Zgodne jest zatem wprowadzanie wszystkich funkcji uzupełniających, o ile podstawowa zajmuje co najmniej 50% powierzchni objętej zmianą oraz podnosi jakość przestrzeni i poprawia życie mieszkańców, z zastrzeżeniem, że nie będą to inwestycje znacząco oddziałujące na środowisko.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy musi uwzględniać występujące na obszarze Gminy obszary zagrożenia powodzią, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Głównym ciekim wodnym na terenie gminy jest Moskawa, nizinna rzeka o średnim spadku 0,9%. Rzeka ta przebiega przez gminę w charakterystycznym układzie południkowym. Jej źródła znajdują się na obszarze piasków sandrowych w pobliżu wsi Nekiłka w gminie Nekla. W okolicach Giecza rzeka odbiera niewielki prawobrzeżny dopływ spod Pławc, znany jako Zagajski Potok. wschodzie południowo-wschodniej części gminy przepływa Wielki Rów, będący lewobrzeżnym dopływem Moskawy, który uchodzi do niej w pobliżu Szlachcina w gminie Środa Wielkopolska, posiadając liczne drobne dopływy z obu stron. Cała zlewnia rzeki Moskawy ma charakter rolniczy, a wody rzeki wykorzystywane są głównie do nawadniania gruntów ornych i użytków zielonych za pomocą systemów piętrzeń. Na terenie gminy Dominowo nie ma naturalnych zbiorników wodnych. Sztuczne zbiorniki wodne obejmują stawy przeciwpowodziowe, stawy rybne, drobne oczka wodne oraz małe zbiorniki wiejskie. Gmina Dominowo (na podstawie map zagrożenia powodziowego sporządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie) nie znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 Prawa wodnego.

Według analizy przeprowadzonej na potrzeby Planu przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Dominowo położona jest:

- w obszarze, gdzie niemal na całym terenie występuje umiarkowane zagrożenie pod względem suszy atmosferycznej. Jedynie na niewielkim obszarze we wschodniej części jednostki występują tereny silnie zagrożone występowaniem suszy atmosferycznej;
- w większości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej oraz na niewielkim obszarze (w zachodniej części gminy) na terenie silnie zagrożonym oraz umiarkowanie zagrożonym suszą rolniczą;
- w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej;
- w większości na terenie słabo zagrożonym suszą hydrogeologiczną oraz częściowo umiarkowanie zagrożonym suszą hydrogeologiczną.

Zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy w łącznym zestawieniu w granicach Gminy Dominowo występują dwa typy obszarów zagrożenia suszą: niemal na całym terenie jednostki występują tereny silnie zagrożone suszą, a jedynie na niewielkim obszarze, w północno-wschodniej części Gminy, na terenie ekstremalnie zagrożonym suszą.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Kształtowanie polityki przestrzennej w Gminie opiera się jednocześnie na uwarunkowaniach lokalnych oraz na rekomendacjach zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego „Wielkopolska 2020+”, przyjętego uchwałą nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. wyróżnione zostały obszary funkcjonalne.

W ramach zapisów zawartych w Planie, Gmina Dominowo została zakwalifikowana do Poznańskiego Obszaru Funkcjonalnego. Składa się on z 45 jednostek gminnych o różnym statusie administracyjnym: 6 gmin miejskich, 21 gmin miejsko-wiejskich, 18 gmin wiejskich. Na podstawie analiz przeprowadzonych podczas delimitacji stwierdzono, że obszar ten wykazuje wewnętrzne zróżnicowanie pod względem intensywności procesów rozwojowych. W rezultacie podzielono go na trzy główne strefy. Pierwsza z nich to Poznań jako metropolia. Druga strefa obejmuje rdzeń obszaru metropolitalnego, który charakteryzuje się silnymi zjawiskami metropolitalnymi – powiat poznański. Trzecia strefa to strefa zewnętrzna, gdzie dominują użytki rolne i obszary cenne przyrodniczo, co znacząco wpływa na warunki urbanizacji oraz rozwój społeczno-gospodarczy. Rozwój polityki przestrzennej Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego został określony poprzez 7 celów. Są one spójne z celami zagospodarowania województwa oraz z ustaleniami Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego. Rekomendacje dla Gminy Dominowo wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego POM dla wyznaczonych celów brzmią następująco:

I. Rozwój funkcji metropolitalnych:

Brak wyraźnych predyspozycji dla rozwoju funkcji metropolitalnych.

II. Kształtowanie zielonego pierścienia metropolii:

Struktura zielonego pierścienia:

- tereny otwarte – rolnicza przestrzeń produkcyjna,
- tereny łąk i pastwisk,
- kompleksy leśne i wyspy leśne,
- tereny osadnicze.

III. Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego:

Kluczowe elementy systemu przyrodniczego:

- obszary węzłowe:
 - obszary o randze europejskiej i krajowej: brak,
 - obszary o randze regionalnej: brak,
 - obszary o randze ponadlokalnej: brak,
 - obszary o randze lokalnej: płaty leśne,
- korytarze ekologiczne:
 - korytarze dolin rzecznych:
 - regionalny korytarz Moskawa,
 - lokalny korytarz: Zagajski Potok, Dopływ spod Orzeszkowa, Wielka, Męcina,
 - korytarze lądowe:
 - korytarz krajowy: Lasy Poznańskie - Dolina Warty.

IV. Rozwój efektywnego systemu komunikacyjnego:

1. Sieć powiązań komunikacyjnych typu głównego:

- odcinek drogi A2 klasy A,
- odcinek drogi nr 432 klasy G.

2. Sieć powiązań komunikacyjnych typu uzupełniającego: brak.

3. Sieć powiązań komunikacyjnych typu podstawowego:

- drogi i odcinki dróg nr: 2443P, 3662P, 3663P, 3664P, 3666P klasy Z.

V. Rozwój zintegrowanego systemu transportu zbiorowego:

1. Strefy funkcjonowania transportu zbiorowego:

- strefa III obsługi kolejną o częstotliwości połączeń od 30 do 60 minut z udziałem komunikacji autobusowej.

VI. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego:

Główne zbiorniki wód podziemnych:

- Nr 143 Subzbiornik Inowrocław – Gniezno.

Elementy systemu infrastruktury technicznej:

- linia elektroenergetyczna 400 kV Plewiska – Kromolice – Pątnów,
- linia elektroenergetyczna 110 kV Środa Wlkp. – Miłosław,
- linia elektroenergetyczna 110 kV Miłosław – Września,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 Tulce – Września.

VII. Rozwój efektywnych struktur osadniczych:

Strefy Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego:

- strefa zewnętrzna - strefa równoważenia rozwoju,
- zielony pierścień metropolii (niewielka powierzchnia północno-zachodniej części gminy).

Oprócz tego Gmina Dominowo zalicza się do 5 innych obszarów interwencji: Obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych, Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej, Obszary ochrony krajobrazów kulturowych, Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych, Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe.

Analiza powyższych dokumentów, a także diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii, pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dominowo, które przedstawiono poniżej.

1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych;
- ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym terenów otwartych;
- zachowanie i przywracanie układu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz ochrona przed ich defragmentacją;
- utrzymanie różnorodności biologicznej;
- przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy;
- wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju;
- ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez zakaz lub ograniczenie zabudowy w pobliżu zbiorników i cieków wodnych;
- ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego, bytowego oraz rolniczego poprzez kontrole stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i burzowej, konserwację urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych, itp.;
- wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i nowych szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej;
- ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe);
- nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury;
- ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego.

2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów ruralistycznych, historycznych zespołów pałacowo-parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych;
- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej;
- przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz – w miarę możliwości – wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zatrzymanie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne);
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów, służącej jednocześnie rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu;
- podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako istotnego komponentu;
- ochrona gminnych tradycji związanych z jej rolniczą funkcją.

3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia;
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych;
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w dostosowaniu do charakteru miejsca – z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleni publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu o układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej;
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej przydatności rolniczej;
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych;
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz (np. strefowanie zabudowy, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej i granic przestrzennych),
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy;
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie;
- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze;
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii.

4. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Dominowo nie planuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu nie ustala się zasad i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie ich lokalizacji.

5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji;
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii;
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich;
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictwem;
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy;
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej;
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody;
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, a także ich urządzenie, w tym budowa lub przebudowa.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz;
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi;
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy;
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu;
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej, węzłów komunikacyjnych;
- dążenie do ograniczenia ruchu indywidualnych pojazdów samochodowych, szczególnie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i dużej wrażliwości środowiska na czynniki antropopresyjne;
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich niezbędnych do prawidłowego wykorzystania drogi elementów, jak chodniki, parkingi, ciągi rowerowe;
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej.

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej:

- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej;
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą;
- wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,

- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami;
- kształtowanie centralnych przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach, umożliwiających aktywność społeczną, budowę oraz umacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości;
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania);
- tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie aktów planistycznych (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być lokalizowane na gruntach klasy IV lub V i nie mogą wpływać na poszerzenie obszaru stref ochronnych, które związane są z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu;
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem istniejących form ochrony przyrody oraz z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży;
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi;
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego;
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska;
- wyłącza się obszary chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikro instalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszają funkcjonowania korytarzy ekologicznych, obszarów chronionych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w Gminie;
- rozmieszczenie form ochrony przyrody, ograniczenia wynikające z uchwał je powołujących, planów ochrony tych obszarów oraz aktów prawa miejscowego;
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko;
- przeprowadzenie indywidualnej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

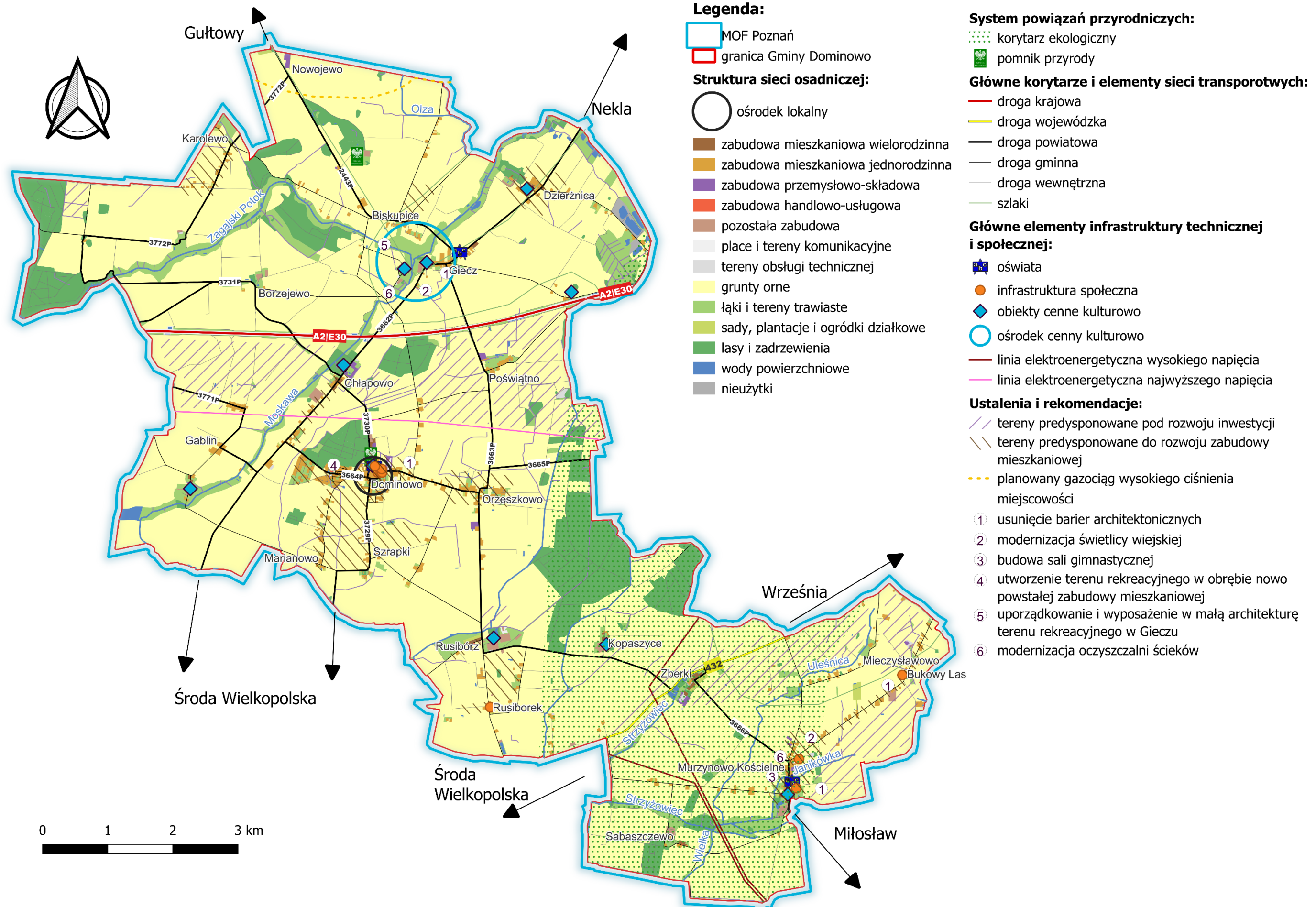
- kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej;
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych;
- zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych;
- kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową;
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi;
- zalesianie gruntów najsłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin;
- zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk;
- dopuszcza się przekształcenie profilu istniejących gospodarstw rolnych na agroturystyczny, zgodnie ze wskazanymi kierunkami rozwojowymi sektora turystyki w Gminie.

10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Gmina Dominowo nie posiada obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w myśl ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, jednak planuje się podjęcie działań służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie ze wskazaną ustawą. Na terenie Gminy nie występują również większe obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Na poniższej rycinie przedstawione zostały główne kierunki, których realizacja planowana jest na terenie Gminy Dominowo. Głównym ośrodkiem rozwojowym Gminy jest miejscowość Dominowo. W obrębie całej Gminy planowane są działania związane z rozbudową i modernizacją sieci dróg, chodników, tras rowerowych oraz sieci wodno-kanalizacyjnej

Ryc. 6 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców Gminy Dominowo. Dodatkowo są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Wizja rozwoju województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku brzmi: „Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.”

Dokument zawiera następującą misję: „Samorząd Województwa umacnia krajową i europejską pozycję Wielkopolski, rozwija jej potencjał społeczny i gospodarczy, podnosi poziom życia mieszkańców oraz dba o środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych i przyszłych pokoleń w myśl zasad zrównoważonego rozwoju.”

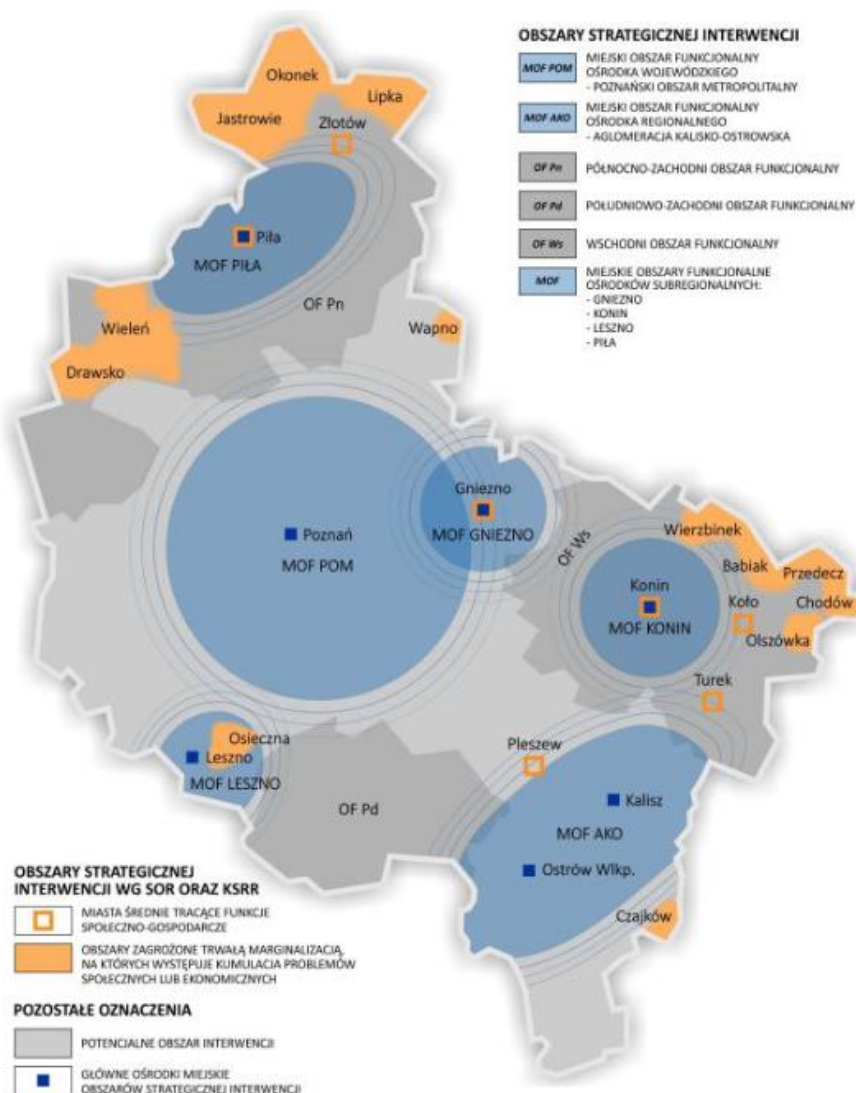
W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców.
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu.
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski.
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wskazano również obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Gmina Dominowo zakwalifikowana została do Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (MOF POM). Jest to obszar o najintensywniejszej sile oddziaływania miasta centralnego na otoczenie, w którym zaobserwować można wyraźne powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Jest on również głównym elementem struktury przestrzennej Wielkopolski. Skoncentrowany jest tu główny potencjał rozwojowy regionu, co przekłada się na jego konkurencyjność zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym, a także wpływa stabilizująco na strukturę osadniczą regionu. Z jednej strony Obszar ten wyróżnia się doskonałą dostępnością komunikacyjną, silnym potencjałem gospodarczym, bogatym dziedzictwem kulturowym i turystycznym, zaawansowanym sektorem naukowo-badawczym i akademickim, niskim poziomem bezrobocia oraz atrakcyjnym rynkiem pracy, a z drugiej występują na nim zagrożenia komunikacyjne, środowiskowe i społeczne. Powyższe cechy kreują kluczowe kierunki działań mających na celu wzmocnienie i kształtowanie rozwoju funkcji metropolitalnych w tym obszarze.

Ryc. 7 Obszary strategicznej interwencji w województwie wielkopolskim

Źródło: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku oraz z kluczowymi kierunkami działań wyznaczonymi dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego – Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego w Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

Tab. 2 Spójność Strategii Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030 ROKU	KLUCZOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA POZNAŃSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO	STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOMINOWO NA LATA 2025-2034
Cel strategiczny 1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	• budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej; • rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych; • podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność; • zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników; • rozwój społeczeństwa informacyjnego; • rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej; • rozwój IOB, współpracy sieciowej; • rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich • podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej; • podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej	Cel II: Rozwój gospodarczy oparty na lokalnych zasobach środowiska i dziedzictwa kulturowego II.II. Dobre warunki do rozwoju przedsiębiorczości II.III. Bogata oferta turystyczna oparta na zasobach regionu oraz jej promocja Cel III: Gmina Dominowo wspierająca swoich mieszkańców III.I. Wysoka jakość systemu oświaty i opieki nad dziećmi

	wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego • wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu; • wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurowania na arenie międzynarodowej; • podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej.	
Cel strategiczny 2: Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu	• ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania; • rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego; • polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim; • działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii, Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego); • upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM; • zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących.	Cel I: Wysoki poziom życia dzięki rozwiniętej infrastrukturze oraz przestrzeni Gminnej z uwzględnieniem ochrony środowiska I.I. Wysoka jakość infrastruktury technicznej Cel II: Rozwój gospodarczy oparty na lokalnych zasobach środowiska i dziedzictwa kulturowego II.III. Bogata oferta turystyczna oparta na zasobach regionu oraz jej promocja Cel III: Gmina Dominowo wspierająca swoich mieszkańców III.II. Rozwinięte usługi pomocy społecznej i opieki zdrowotnej III.III. Bogata oferta kulturalna i szerokie możliwości spędzania czasu wolnego
Cel strategiczny 3: Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski	• poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny;	Cel I: Wysoki poziom życia dzięki rozwiniętej infrastrukturze oraz przestrzeni Gminnej z uwzględnieniem ochrony środowiska I.I. Wysoka jakość infrastruktury technicznej I.II. Zrównoważona gospodarka wodno-kanalizacyjna I.III. Uporządkowana gospodarka przestrzenna

3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej	budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S 5, S 11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434); • rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności; • zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych; • rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania; • zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego; • wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji; • ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków; • przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego; • działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym; • zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych.	IV. Dbałość o środowisko i racjonalne korzystanie z zasobów przyrody
Cel strategiczny 4: Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem	• wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania;	Cel I: Wysoki poziom życia dzięki rozwiniętej infrastrukturze oraz przestrzeni Gminnej z uwzględnieniem ochrony środowiska

4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju	• rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych; • promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania; • przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego; • koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej).	I.III. Uporządkowana gospodarka przestrzenna Cel II: Rozwój gospodarczy oparty na lokalnych zasobach środowiska i dziedzictwa kulturowego II.I. Wsparcie sektora rolniczego II.II. Dobre warunki do rozwoju przedsiębiorczości Cel III: Gmina Dominowo wspierająca swoich mieszkańców III.III. Bogata oferta kulturalna i szerokie możliwości spędzania czasu wolnego
--	--	---

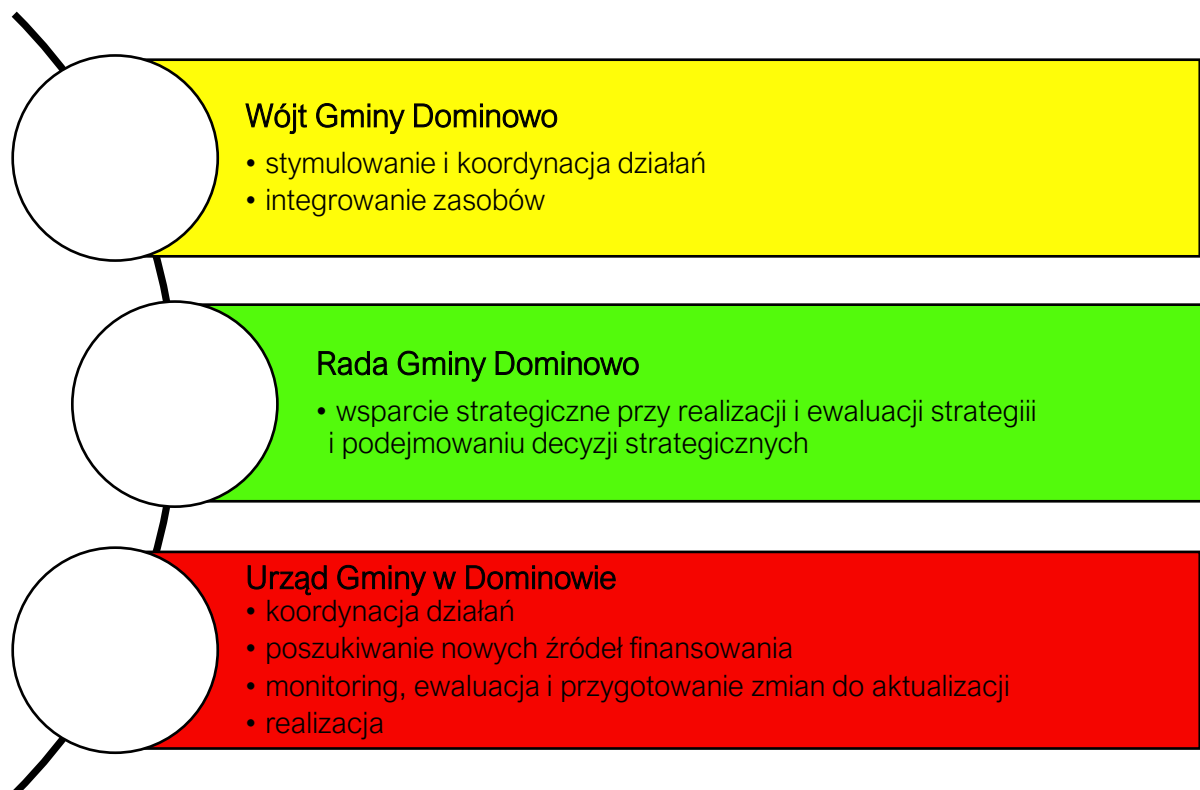
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2025-2034. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Dominowo, Rada Gminy Dominowo oraz pracownicy Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać będzie zatem uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, samorząd Gminy Dominowo będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu średzkiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raplocie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Tabela będzie zawierała przykładowe wskaźniki stopnia realizacji poszczególnych zadań. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2024 roku ewaluacja ex-ante (Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Dominowo). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania odnośnie do dalszej polityki rozwoju Gminy Dominowo oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Wójt zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jej aktualizację.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Dominowo będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1-4 ustawy o samorządzie gminnym.

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Dominowo na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. w ramach **Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021-2027**,
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (**PS WPR 2023-2027**);
- ogólnopolskie programy operacyjne;
- środki Krajowego Programu Odbudowy;
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Aktywny Maluch, Senior+, Dostępność Plus oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie wielkopolskim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- **FS** – Fundusz Spójności;
- **EFS+** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko;
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki;
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027;
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy;
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich;
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa;
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych jednostek Urzędu Gminy Dominowo oraz jednostek organizacyjnych Gminy Dominowo.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem średzkim oraz województwem wielkopolskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od

czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Tabela przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2024-2034 na podstawie uchwały Nr III/8/2024 Rady Gminy Dominowo z dnia 24 maja 2024 r. w zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dominowo na lata 2024-2036. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą niemal 296,1 mln zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych około 47,8 mln zł i podatku od nieruchomości około 44,1 mln zł. Łączne wydatki wyniosą natomiast 11,5 mln zł.

Tab. 3 Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii

	Dochody	w tym:		Wydatki	Rozchody
	ogółem	PIT	podatek od nieruchomości	ogółem	
2024	38 554 117,12	3 751 208,00	3 589 237,00	43 799 884,45	1 069 940,00
2025	25 328 567,00	3 905 008,00	3 591 450,00	24 556 886,12	771 680,88
2026	28 409 701,00	4 026 063,00	3 702 785,00	27 555 806,33	853 894,67
2027	23 297 944,00	4 126 715,00	3 795 355,00	22 297 504,00	1 000 440,00
2028	23 950 286,00	4 242 263,00	3 901 625,00	22 925 846,00	1 024 440,00
2029	24 572 994,00	4 352 562,00	4 003 067,00	23 551 808,71	1 021 185,29
2030	25 187 319,00	4 461 376,00	4 103 144,00	23 929 273,88	1 258 045,12
2031	25 791 813,00	4 568 449,00	4 201 619,00	24 589 373,00	1 202 440,00
2032	26 385 026,00	4 673 523,00	4 298 256,00	25 192 586,00	1 192 440,00
2033	26 991 881,00	4 781 014,00	4 397 116,00	25 839 441,00	1 152 440,00
2034	27 612 693,00	4 890 977,00	4 498 250,00	26 622 245,42	990 447,58
Ogółem	296 082 341,12	47 779 158,00	44 081 904,00	290 860 654,91	11 537 393,54

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Nr III/8/2024 Rady Gminy Dominowo z dnia 24 maja 2024 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dominowo na lata 2024-2036

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Dominowo

Spis treści

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	58
Informacje ogólne.....	58
Komunikacja.....	59
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	61
Walory przyrodnicze i kulturowe	66
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	70
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	70
2.2. Infrastruktura i środowisko	76
<i>Urządzenia sieciowe</i>	<i>76</i>
<i>Ochrona środowiska i odnawialne źródła energii.....</i>	<i>77</i>
<i>Odnawialne Źródła Energii.....</i>	<i>79</i>
<i>Gospodarka odpadami.....</i>	<i>81</i>
2.3. Stan finansów samorządowych	82
<i>Wykonanie budżetu.....</i>	<i>82</i>
<i>Struktura dochodów i wydatków.....</i>	<i>84</i>
<i>Fundusze Europejskie 2014-2020</i>	<i>88</i>
<i>Rządowy Fundusz Polski Ład</i>	<i>88</i>
<i>Potencjał inwestycyjny</i>	<i>89</i>
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY.....	91
3.1. Demografia.....	91
3.2. Kapitał społeczny	96
<i>Żłobki i przedszkola.....</i>	<i>96</i>
<i>Szkoły</i>	<i>97</i>
<i>Kultura i sport</i>	<i>102</i>
<i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	<i>102</i>
<i>Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne Gminy</i>	<i>103</i>
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	105

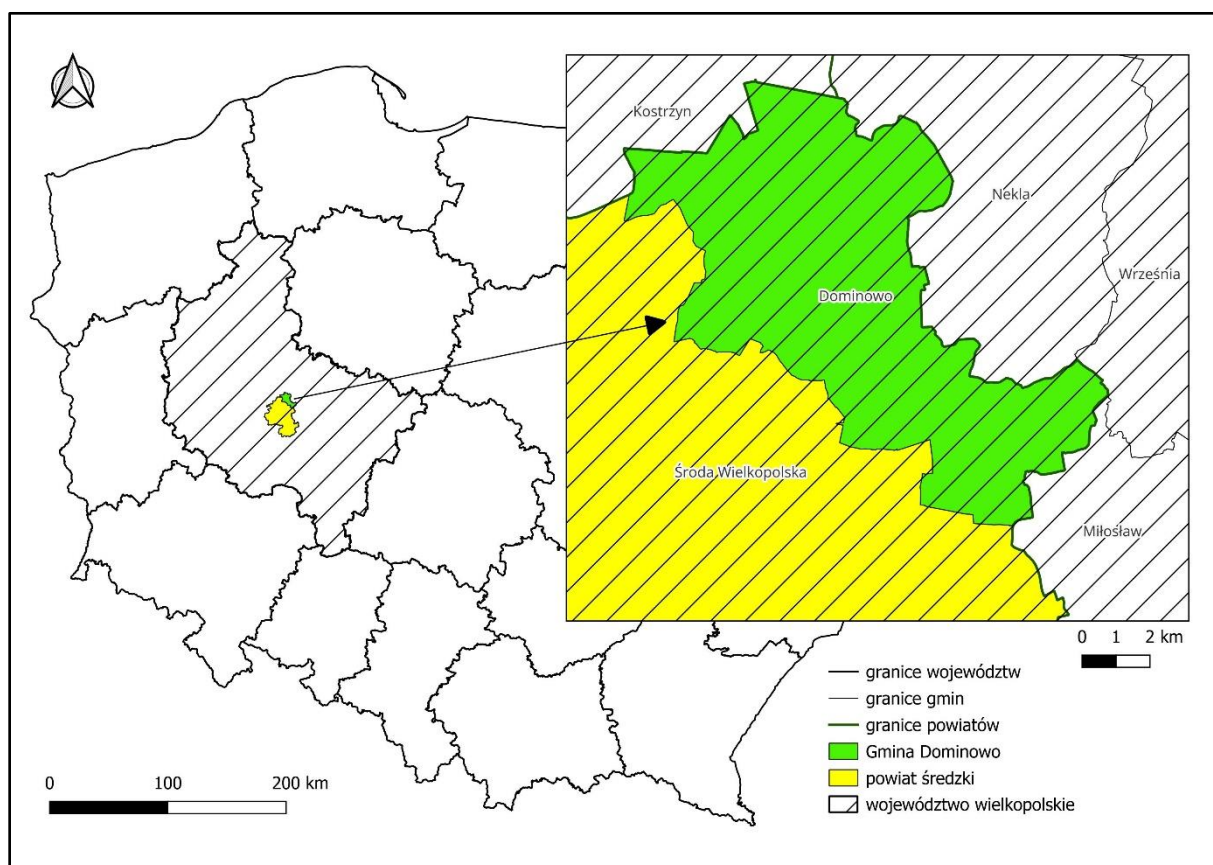
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

Informacje ogólne

Gmina Dominowo jest gminą wiejską, położoną w powiecie średzkim, w centralnej części województwa wielkopolskiego. Powierzchnia Gminy wynosi 79,4 km², co stanowi 12,7% powierzchni powiatu średzkiego oraz 0,3% powierzchni województwa wielkopolskiego. Dominującą formę pokrycia i użytkowania terenu stanowią użytki rolne, zajmujące około 85% powierzchni Gminy. Według danych GUS na koniec 2022 roku Gminę Dominowo zamieszkiwało 3 366 mieszkańców, co stanowiło 6% ludności powiatu. Gęstość zaludnienia na terenie analizowanej jednostki wynosiła 42 os./km².

Gmina Dominowo graniczy z pięcioma gminami:

- od północy z gminą Kostrzyn (pow. poznański),
- od wschodu z gminą Nekla oraz z gminą Września (pow. wrzesiński),
- od południowego wschodu z gminą Miłosław (pow. wrzesiński),
- od zachodu z gminą Środa Wielkopolska (pow. średzki).

Ryc. 1. Położenie Gminy Dominowo na tle gmin sąsiadujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na terenie Gminy znajduje się 26 miejscowości, które składają się na 19 sołectw: Biskupice, Borzejewo, Bukowy Las, Chłapowo, Dominowo, Dzierżnica, Gablin, Giecz, Karolewo, Kopaszyce, Mieczysławowo, Murzynowo Kościelne, Nowojewo, Orzeszkowo, Poświętno, Rusiborek, Rusibórz, Sabaszczewo, Zberki.

Na podstawie klasyfikacji funkcjonowania gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego, Gmina Dominowo zaliczana jest do grupy gmin o intensywnej funkcji rolniczej. Jest to jednostka typowo rolnicza. Z upraw dominują ziemniaki, kapusta,

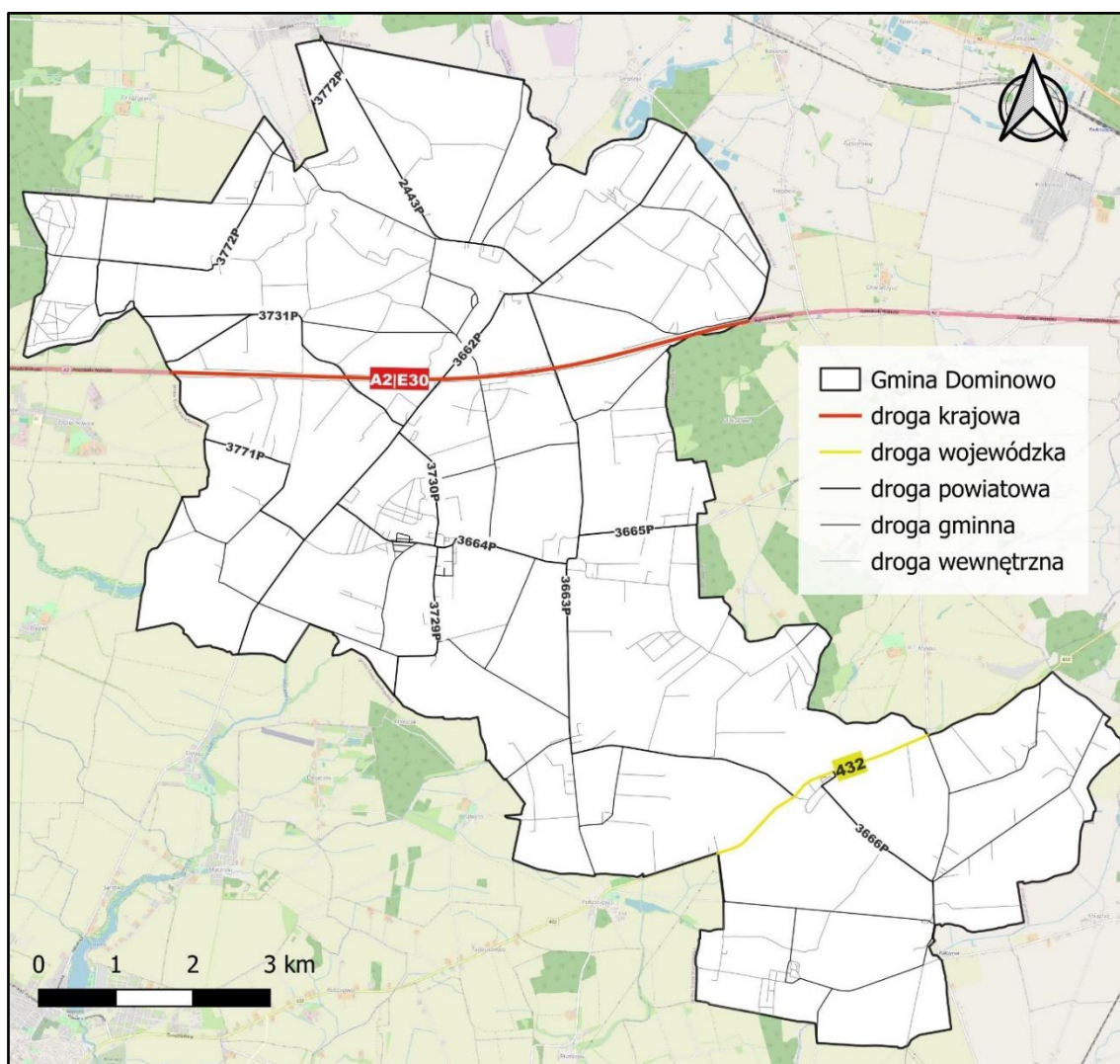
kalafior, cebula oraz zboże. W granicach Gminy nie występują duże przedsiębiorstwa, funkcjonują niewielkie firmy prowadzące działalność w obszarze usług dla mieszkańców. Natomiast należy zauważyć, że w ostatnich latach następuje intensywny rozwój budownictwa jednorodzinnego, który przekłada się na wzrost liczby mieszkańców z 3 020 w 2018 roku do 3 366 w 2023 roku.

Komunikacja

Infrastruktura transportowa i łączność są kluczowymi elementami rozwoju jednostek samorządowych, mają istotny wpływ na jakość życia mieszkańców oraz potencjał gospodarczy i społeczny obszaru. Przez teren Gminy przebiega autostrada A2, nie odgrywa ona jednak istotnej roli w układzie komunikacyjnym jednostki, ponieważ na jej terenie nie ma węzła. Natomiast nie stanowi również bariery przestrzennej wpływającej na ograniczenie przemieszczania się wewnątrz gminy. Na sieć dróg odgrywających ważną rolę w granicach Gminy Dominowo składają się:

- 3,2 km drogi wojewódzkiej nr 432 relacji Leszno – Śrem – Środa Wielkopolska – Września,
- sieć dróg powiatowych,
- 113 km dróg gminnych.

Uzupełnienie układu komunikacyjnego stanowi około 12 km pozostałych dróg np. wewnętrznych, dojazdowych do gruntów rolnych.

Ryc. 2. Układ komunikacyjny Gminy Dominowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Bieżące przeglądy odbywają się w ramach zgłaszanych potrzeb. Kontrole umożliwiają zaplanowanie działań poprawiających bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Należy zaznaczyć, że na terenie Gminy część dróg jest nieutwardzona. Zmiany w tym zakresie zaliczają się do priorytetów planowanych inwestycji drogowych. Do najpilniejszych działań zaliczają się: budowa ul. Kwiatowej, Słonecznej i Jesionowej w Dominowie, modernizacja drogi w Murzynowie Kościelnym, Bagrowie oraz odcinków Bukowy Las – Murzynowo Kościelne, Mieczysłowo – Murzynowo Kościelne, Murzynowo – Sabaszewo, utwardzenie tłuczniami dróg dojazdowych do gruntów rolnych. Dodatkowo w zakresie dróg powiatowych, gmina współpracuje z tym zarządcą dróg w przygotowaniu następujących inwestycji: przebudowę drogi w Dominowie (od ronda do budynku dawnej szkoły), przebudowa skrzyżowania w Orzeszkowie, przebudowa nawierzchni na trasie Orzeszkowo – Rusibórz – Zberki, przebudowa drogi i budowa chodnika przy trasie Giecz – Dzierżnica, oraz Giecz – Nowojewo, budowa chodnika Dominowo – Szrapki. Ponadto planuje się przebudowę zatoki autobusowej w Nowojewie.

Powyżej przedstawiona sieć dróg umożliwia połączenie z większymi jednostkami. Dystans oraz czas dojazdu z siedziby Gminy do centrum:

- Środy Wielkopolskiej wynosi około 10 km, a czas dojazdu samochodem osobowym to 13 min,
- Wrześni wynosi około 20 km, a czas dojazdu to 25 min,
- Poznania wynosi około 45 km, a czas dojazdu to 45 min.

Przez teren analizowanej jednostki nie przebiega żadna linia kolejowa. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Nekli (10 km), Gułtowach (12 km) oraz Środzie Wielkopolskiej. Ze stacji Nekla oraz Gułtowy przewozy realizują Koleje Wielkopolskie, w większości są to połączenia na trasie Poznań Główny – Konin. Dziennie odbywa się kilkadziesiąt połączeń. Natomiast ze stacji Środa Wielkopolska przewoźnikami są: Koleje Wielkopolskie, Polregio, PKP Intercity, a połączenia realizowane są w wielu różnych kierunkach np. Poznań Główny, Kraków Główny, Łódź Kaliska, Szczecin Główny, Warszawa Centralna.

Gmina Dominowo jest organizatorem transportu pasażerskiego wykonywanego w granicach administracyjnych Gminy Dominowo, którego operatorem jest Zakład Usług Komunalnych w Dominowie sp. z o.o., zlokalizowany w Chłapowie. Jest to spółka, której właścicielem w całości jest Gmina. Połączenia realizowane są w obrębie Gminy oraz do Środy Wielkopolskiej. Tabor spółki to dwa autobusy, które kursują od poniedziałku do piątku na różnych trasach, których rozkład jazdy znajduje się na stronie Gminy. Należy zaznaczyć, że Zakład ten organizuje również dowóz dzieci do szkół. Dotyczy on dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych oraz szkół podstawowych. W Dominowie przy ul. Sportowej znajduje się zintegrowane centrum przesiadkowe (parking, wiatra rowerowa, przystanek gminnej komunikacji). Dostrzega się potrzebę rozwoju transportu zbiorowego w zakresie częstotliwości kursów i dni. Należy również zapewnić transport w miejscowościach, które nie są obecnie obsługiwane; Karolewo, Nowojewo, Marianowo, Szrapki, Michałowo.

W latach 2017-2022 wydatki z budżetu Gminy dotyczące działu transport i łączność były zróżnicowane. Kwoty mieściły się w przedziale od 0,80 do 3,93 mln zł. Wysokie wydatki w zakresie transportu i łączności w 2018 roku związane były z zakończeniem realizacji projektu „Zwiększenie wykorzystania publicznego transportu w Gminie Dominowo przez kompleksową inwestycję w infrastrukturę transportu publicznego, zakup taboru oraz działania informacyjno-promocyjne”.

Tab. 4. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2018-2023 w Gminie Dominowo (tys. zł)

DZIAŁ	2018	2019	2020	2021	2022	2023	średnia	udział %
600 Transport i łączność	3 929,46	795,18	957,34	1 158,42	1 211,67	1 421,32	1 578,90	8%

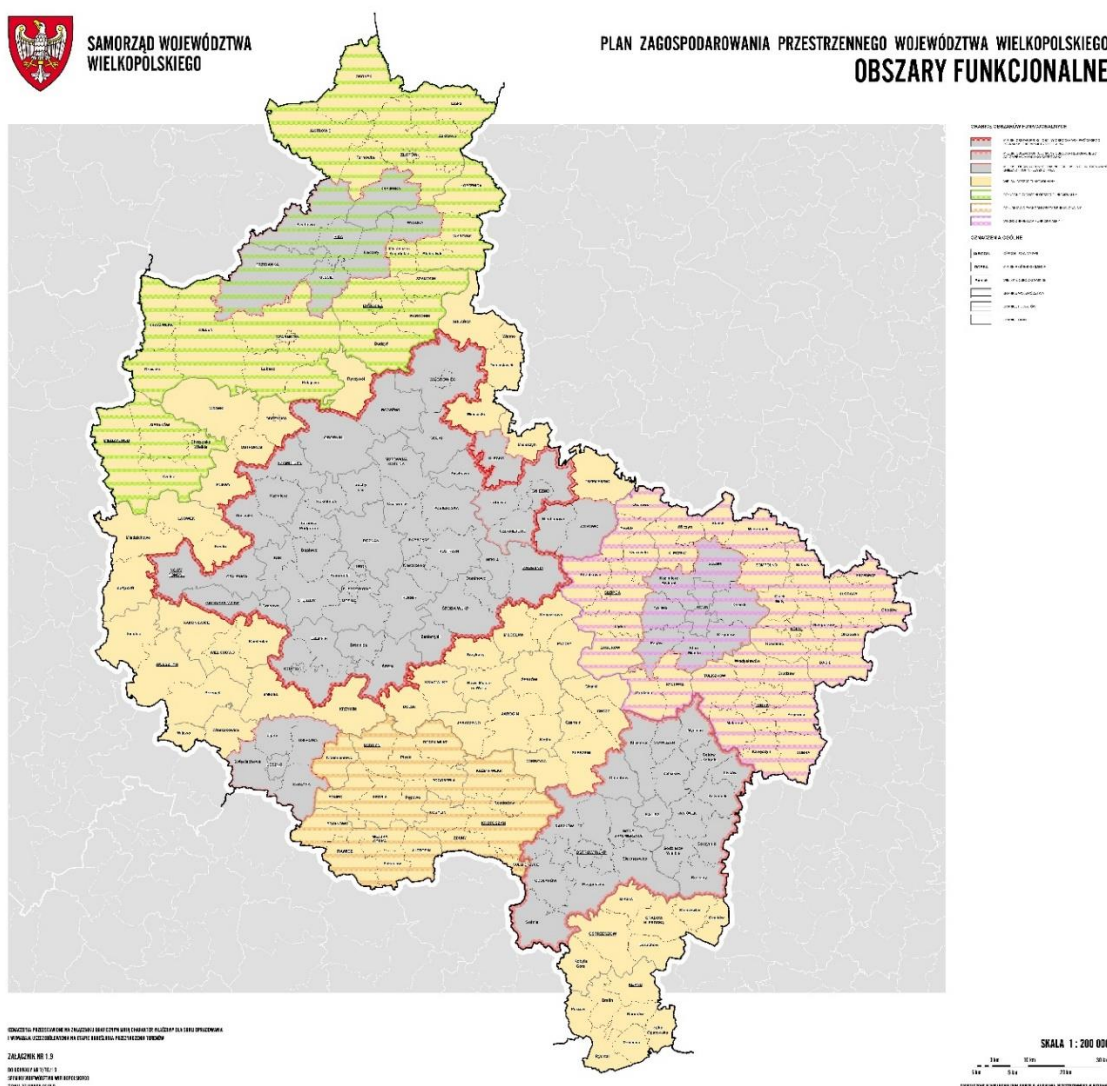
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Dostęp do szerokopasmowego Internetu odgrywa kluczową rolę we współczesnym rozwoju jednostek samorządu terytorialnego (JST). Jest on integralną częścią naszego codziennego życia, wpływając na różnorodne jego aspekty, takie jak komunikacja, praca, edukacja oraz rozrywka. Technologia światłowodowa, która umożliwia szybki i niezawodny przesył danych, odgrywa tu istotną rolę. Dzięki niej możliwe jest osiągnięcie wysokich prędkości transmisji i stabilności połączeń, co sprzyja rozwojowi lokalnych społeczności, zwiększając dostępność usług cyfrowych i poprawiając jakość życia. Na terenie Gminy Dominowo mieszkańcy następujących miejscowości są w zasięgu tej sieci: Dominowo, Rusibórz, Borzejewo, Nowojewo, Murzynowo Kościelne, Bukowy Las, Mieczysławowo, Zberki, Kopaszyce. W pozostałych miejscowościach oraz przy mniejszych ulicach dostęp do Internetu jest utrudniony.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+, przyjętym uchwałą nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r., na obszarze województwa wielkopolskiego w celu terytorializacji polityki rozwoju zostały wyróżnione następujące obszary funkcjonalne:

- Miejskie obszary funkcjonalne:
 - Ośrodku wojewódzkiego – Poznański Obszar Metropolitalny,
 - Ośrodków regionalnych – Aglomeracja Kalisko-Ostrowska,
 - Ośrodków subregionalnych – Gniezno, Konin, Leszno, Piła,
- Wiejski obszar funkcjonalny,
- Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali regionalnej:
 - Południowo-Zachodni Obszar Funkcjonalny,
 - Północno-Zachodni Obszar Funkcjonalny,
 - Wschodni Obszar Funkcjonalny.

Ryc. 3. Granice Miejskich Obszarów Funkcjonalnych województwa wielkopolskiego

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

Stolica województwa – Poznań, zyskał status ośrodka metropolitalnego ze względu na rolę, jaką pełni w systemie osadniczym kraju oraz procesach społeczno-gospodarczych Wielkopolski. W związku z powyższym jako obszar o znaczeniu ponadregionalnym w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+, Poznań wraz z funkcjonalnie powiązaniem z nim otoczeniem tworzy Poznański Obszar Metropolitalny. Obszar ten stanowi 45 jednostek gminnych o różnym statusie administracyjnym: 6 gmin miejskich, 21 gmin miejsko–wiejskich, 18 gmin wiejskich, w tym również Gminę Dominowo.

Dodatkowo Gmina Dominowo zalicza się do następujących obszarów interwencji wskazanych w PZPWW:

- Obszary Wiejskie Uczestniczące w Procesach Rozwojowych – tereny te mają kluczowe znaczenie dla rozwoju całej Wielkopolski. Uczestniczą one w najbardziej dynamicznych procesach rozwojowych. Bliskość głównych ośrodków regionu sprawia, że gminy te są bezpośrednio pod wpływem ich potencjału rozwojowego. Choć ma to pozytywny wpływ, wiąże się również z wieloma negatywnymi konsekwencjami, takimi jak suburbanizacja, utrata

pierwotnych funkcji wiejskich, konflikty społeczne i kulturowe oraz przeciążenie infrastruktury z powodu wzmożonego ruchu;

- Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej – mają na celu zabezpieczenie i utrzymanie terenów odpowiednich dla rolnictwa, które stanowi istotne źródło dochodów i miejsca pracy dla wielu mieszkańców Wielkopolski, a także gwarantują bezpieczeństwo żywnościowe regionu. Istotne jest zmniejszenie presji inwestycyjnej na obszary rolnicze, co pozwala uniknąć negatywnych skutków urbanizacji. Ochrona otwartych przestrzeni rolniczych jest kluczowa dla zachowania równowagi środowiskowej. Wspieranie ochrony gleb sprzyja zrównoważonemu wykorzystaniu przestrzeni oraz chroni inne wartości, takie jak krajobrazy i obszary rekreacyjne, które są ważne dla regionu Wielkopolski;
- Obszary ochrony krajobrazów kulturowych – są ważnym składnikiem krajobrazu, który odzwierciedla dziedzictwo historyczne i wpływa na jakość życia lokalnych społeczności. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zrównoważone zarządzanie krajobrazem sprzyjają harmonijnemu rozwojowi, zwiększając atrakcyjność miast, miasteczek i terenów wiejskich. Kulturowe bogactwo Wielkopolski kształtuje tożsamość narodową i regionalną poprzez wykorzystanie historii, zabytków i tradycji;
- Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych – wykształcenie się obszarów charakteryzujących się najniższym poziomem rozwoju oraz pogarszającymi się perspektywami jest wynikiem kumulacji specyficznych cech społecznych i gospodarczych na ich terenie;
- Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe – wyznaczenie obszarów o najgorszym dostępie do kluczowych usług, a następnie poprawa tego dostępu, jest kluczowe dla wspierania spójności regionalnej. Brak dostępu do edukacji, opieki zdrowotnej, usług komunalnych i kulturalnych zwiększa ryzyko wykluczenia społecznego mieszkańców tych terenów. Gminy z najniższym dostępem do kanalizacji, opieki przedszkolnej, usług zdrowotnych i kulturalnych oraz z najdłuższym czasem dojazdu do większych miast (Gniezno, Kalisz, Konin, Leszno, Piła, Poznań) zostały zidentyfikowane jako najbardziej potrzebujące interwencji. Niska dostępność do tych usług prowadzi do problemów społecznych, takich jak emigracja ludności i wolniejszy rozwój społeczno-gospodarczy, co obniża atrakcyjność inwestycyjną tych gmin.

Gmina Dominowo, zajmująca 79,4 km², jest typowo rolniczym regionem, gdzie 85% powierzchni stanowią użytki rolne, a 7% to tereny leśne. Równinne ukształtowanie terenu i niewielka ilość lasów narażają Gminę na silne wiatry. Mimo to, zachowanie otwartych przestrzeni rolniczych jest kluczowe dla utrzymania równowagi środowiskowej. Wprowadzenie funkcji uzupełniających, które poprawią jakość przestrzeni i życia mieszkańców, jest możliwe, pod warunkiem, że nie będą one znacząco oddziaływać na środowisko. Centralnym ośrodkiem rozwojowym gminy jest wieś Dominowo, która oprócz funkcji rolniczej, pełni również funkcje administracyjne i usługowe. Pozostałe wsie w Gminie pełnią głównie funkcje rolnicze. Przez teren gminy przebiega autostrada A2, jednak brak zjazdów na jej obszarze ogranicza korzyści z tego połączenia. Jedyną drogą wyższej kategorii jest droga wojewódzka nr 432, łącząca Wrześnię ze Środą Wielkopolską. Ze względu na brak przemysłu w gminie, jej znaczenie dla rozwoju regionu jest niewielkie. Przez gminę nie przebiega linia kolejowa, co dodatkowo utrudnia komunikację. Najbliższym ośrodkiem gospodarczym, mającym istotny wpływ na Gminę, jest Środa Wielkopolska oraz Września. Główną przeszkodą w rozwoju gminy jest chaotyczna zabudowa mieszkaniowa.

Brak spójnego planowania przestrzennego skutkuje wysokimi kosztami utrzymania infrastruktury, w tym dróg i sieci komunalnych, nieadekwatnymi do wielkości i możliwości finansowych gminy. Uniemożliwia to również wyznaczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych gminy, zarówno przemysłowych jak i pod inwestycje OZE. Szczególnie zaniedbane są tereny po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych (PGR), często w złym stanie technicznym i posiadające wartość zabytkową, co dodatkowo komplikuje ich renowację. Szczególną uwagę skupiają również zaniedbane zespoły pałacowo-parkowe.

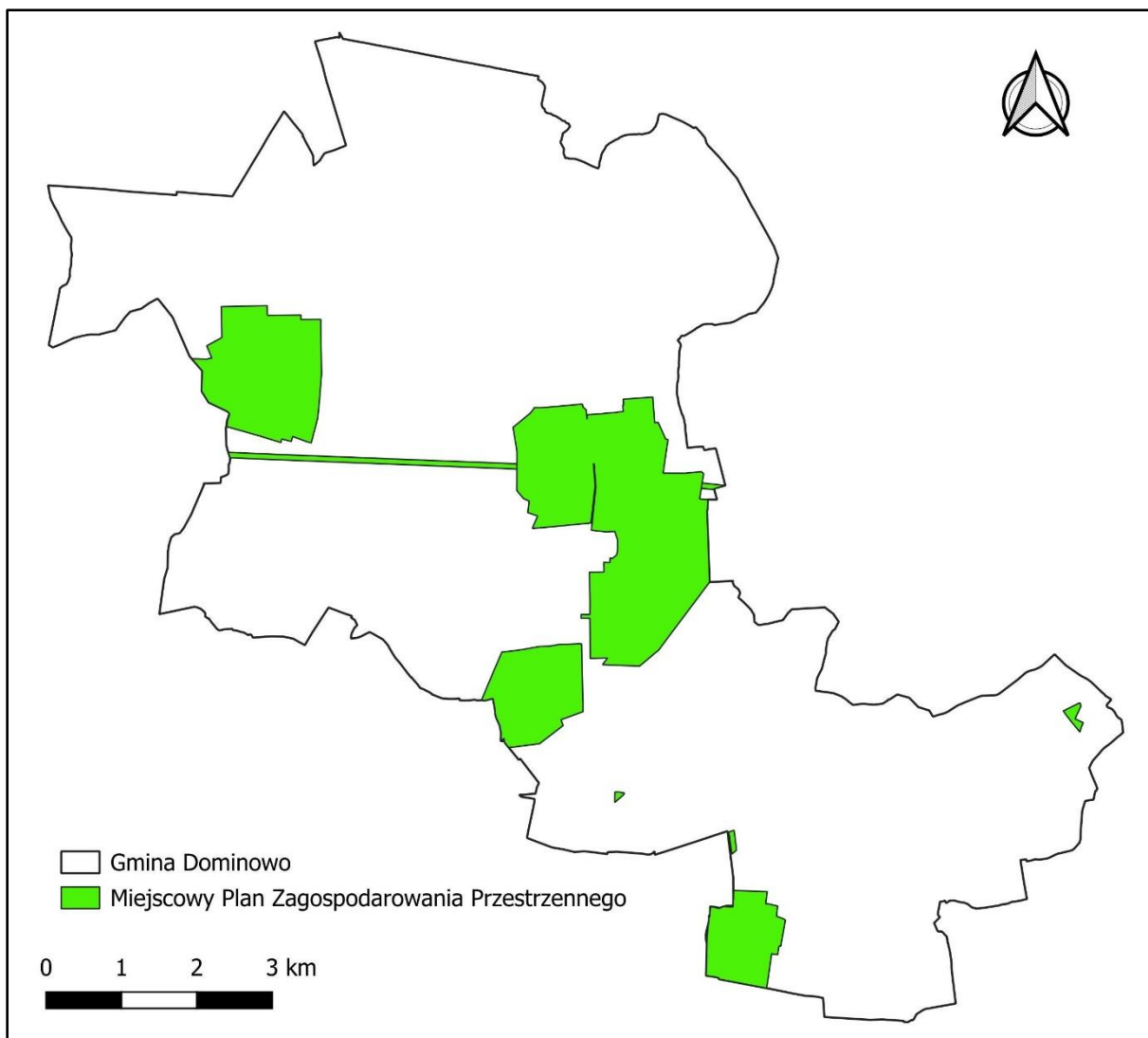
Aby skutecznie zarządzać przestrzenią i rozwojem Gminy Dominowo, konieczne jest opracowanie i wdrożenie planów zagospodarowania przestrzennego. Umożliwi to kontrolowanie rozpraszania zabudowy i lepsze planowanie inwestycji. Poprawa dostępu do usług, rozwój infrastruktury oraz ochrona środowiska przyczynią się do harmonijnego i zrównoważonego rozwoju gminy i całego regionu.

Planowanie przestrzenne na poziomie lokalnym warunkowane jest ustaleniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dominowo przyjętego Uchwałą nr XIII/108/2012 Rady Gminy Dominowo z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dominowo.

W ramach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Dominowo określono zasady, które mają zapewnić zrównoważony rozwój regionu poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne, ochronę środowiska oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Realizacja tych założeń wymaga skoordynowanych działań w zakresie ochrony przyrody, rozwoju infrastruktury oraz efektywnego zarządzania przestrzenią Gminy. Kluczowe jest, aby funkcje uzupełniające, wspierające funkcję podstawową, nie zajmowały mniej niż 50% powierzchni terenu objętego zmianą studium. Funkcje te powinny poprawiać jakość przestrzeni oraz życie mieszkańców, pod warunkiem, że nie będą miały znaczącego negatywnego wpływu na środowisko. Ochrona środowiska naturalnego ma decydujące znaczenie przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę oraz chronionych obszarów. Studium szczegółowo określa, które elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego wymagają ochrony, zachowania lub rekonstrukcji. Dominowo jako główna jednostka osadnicza, ma możliwość znacznego rozwoju przestrzennego, mimo pewnych ograniczeń związanych z dobrą jakością gleb i koniecznością ich ochrony. Inne jednostki osadnicze, takie jak Murzynowo Kościelne, Zberki, Dzierżnica, Rusibórz oraz Giecz, będą rozwijać się proporcjonalnie do dotychczasowego tempa rozwoju.

Gmina Dominowo rozpoczęła pracę nad opracowaniem planu ogólnego. Przyjęto uchwałę nr LXI/354/2024 Rady Gminy Dominowo z dnia 26 kwietnia 2024 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Dominowo. Obowiązek sporządzenia planu przez gminy wprowadziła zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 2023 roku. Plan ogólny zastąpi dotychczasowe studium i w odróżnieniu od niego będzie stanowić akt prawa miejscowego.

Gmina Dominowo posiada 6 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z których 1 został uchwalony przed 2003 rokiem. Obecnie 13% powierzchni Gminy jest objęte miejscowymi planami. W trakcie opracowywania diagnozy, aktualizacji podlegają 2 mpzp, dotyczą one usunięcia możliwości budowy turbin wiatrowych.

Ryc. 4. Zasięg przestrzenny obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Dominowo

Źródło: <https://dominowo.e-mapa.net/> (dostęp na dzień: 17.05.2024 r.).

Na terenach, które nie zostały objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego polityka przestrzenna Gminy prowadzona jest w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (tzw. WZ) lub decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W latach 2018-2022 w Gminie Dominowo wydano łącznie 205 decyzji o warunkach zabudowy, co stanowiło około 12% wszystkich wydanych decyzji w powiecie średzkim. Analizując poszczególne lata, zaobserwowano również, że w badanej jednostce największą liczbę decyzji o warunkach zabudowy wydano w 2021 roku (55), a najmniejszą w 2018 roku (25). Przeliczając podane wartości na 1 tys. mieszkańców, zaobserwowano, że w Gminie Dominowo wydawano większą liczbę decyzji w porównaniu do średniej dla powiatu średzkiego. Warto zaznaczyć, że średni stopień pokrycia powiatu średzkiego mpzp w 2022 roku wynosił 23,1%. Pokrycie planistyczne znajdującej się w powiecie gminy Krzykosy wynosiło 99,8%, co znacznie przewyższyło średnią powiatu.

Poniższa tabela przedstawia również liczbę wydanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym w latach 2018-2022. Na terenie Gminy Dominowo wydano łącznie 158 pozwoleń na budowę, co stanowiło ok. 8% wszystkich wydanych pozwoleń w powiecie. Przeliczając podane wartości na 1 tys. mieszkańców, zaobserwowano, że w analizowanej jednostce wydawano więcej pozwoleń na budowę niż średnio dla pozostałych gmin w powiecie, natomiast w ostatnich dwóch

latach analizy, różnice te nie były znaczne. We wszystkich latach na terenie powiatu oraz Gminy Dominowo decyzje te w większości dotyczyły nowych budynków mieszkalnych.

Tab. 5. Liczba decyzji o warunkach zabudowy i pozwoleń na budowę wydanych w latach 2018-2022

		2018	2019	2020	2021	2022
Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu						
ogółem	Dominowo	25	45	36	55	44
	powiat	366	334	302	356	314
na 1 tys. mieszkańców	Dominowo	8,28	14,62	11,21	16,69	13,07
	powiat	6,26	5,67	5,08	5,96	5,25
Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym						
ogółem	Dominowo	29	30	54	26	19
	powiat	418	380	457	432	326
na 1 tys. mieszkańców	Dominowo	9,60	9,74	16,82	7,89	5,64
	powiat	7,15	6,45	7,68	7,23	5,45
w tym nowe budynki mieszkalne (%)	Dominowo	65,52	60,00	81,48	53,85	52,63
	powiat	66,27	60,79	70,90	65,74	58,59
w tym nowe budynki zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalne i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (%)	Dominowo	34,48	40,00	18,52	46,15	47,37
	powiat	33,73	39,21	29,10	34,26	41,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Walory przyrodnicze i kulturowe

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski J. Kondrackiego, Gmina Dominowo położona jest na obszarze prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, w podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego, makroregionie Pojezierze Wielkopolskie, mezoregionie Równina Wrzesińska.

Gmina Dominowo ma teren ukształtowany przez działalność lodowca skandynawskiego, co nadało jej młodoglacjalny charakter. Większość obszaru gminy stanowi płaska wysoczyzna morenowa, pozbawiona wyraźnych wzniesień i głębokich zagłębień, wyniesiona na wysokość 100-110 m n.p.m. W wysoczyznę morenową jest wcięta dolina rzeki Moskawy wraz z jej dopływami. Te wcięcia są zazwyczaj wąskie i płytkie, co nadaje krajobrazowi dodatkową różnorodność.

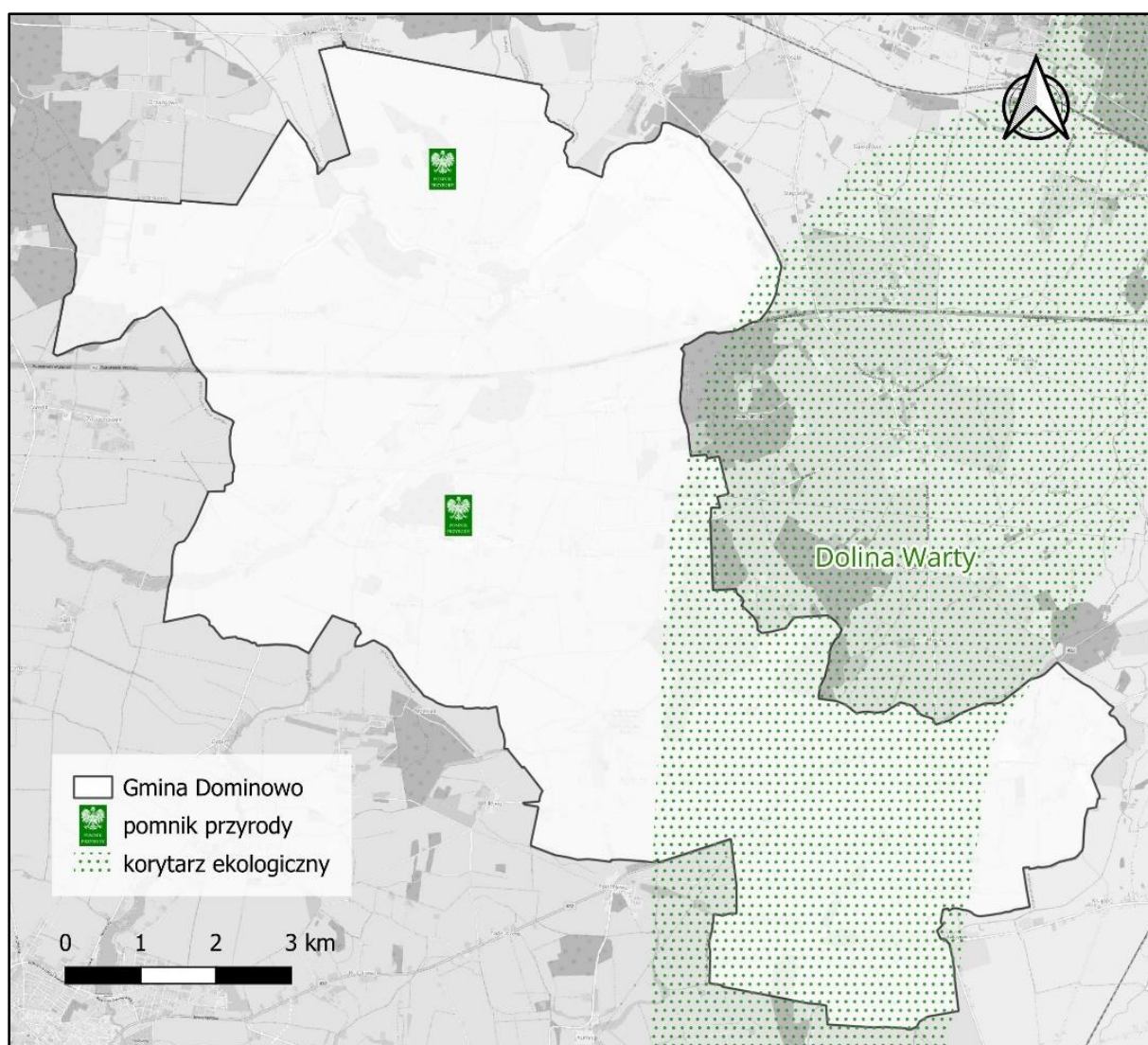
Z punktu widzenia hydrograficznego Gmina Dominowo należy do obszaru dorzecza Odry oraz regionu wodnego Warty. Na obszarze Gminy występują następujące jednolite części wód powierzchniowych: Kopel do Głuszynki (RW600010185747), Moskawa do Wielkiej (RW600009185441), Miłosławka (RW6000101854899). Główną arterią wodną Gminy jest rzeka Moskawa, która w obrębie Gminy ma południkowy układ biegu. W okolicach Giecza rzeka łączy się z małym dopływem tzw. Zagajskim Potokiem. W południowo-wschodniej części gminy przepływa Wielki Rów, lewobrzeżny dopływ Moskawy, który uchodzi do niej pod Szlachcinem. Zlewnia rzeki Moskawy jest typowo rolnicza, wody rzeki są używane do nawadniania pól i łąk. Gmina Dominowo nie ma naturalnych zbiorników wodnych, tylko sztuczne, takie jak stawy przeciwpowodziowe, rybne, oczka wodne i małe zbiorniki wiejskie.

Gmina należy do obszarów o najuboższych zasobach wód powierzchniowych w województwie. Niedobory wody, zwłaszcza dla rolnictwa, są powszechne. Niezbędne są działania służące zwiększeniu zasobów wodnych, które można osiągnąć przez retencjonowanie wody w odpowiednich miejscach, co pomoże wyrównać odpływy i wspierać ochronę cennych zespołów roślinnych. Ważna jest poprawa stanu ciągów wodnych oraz rekultywacja zbiorników wodnych.

Gmina Dominowo wyróżnia się wysoką jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wśród gleb ornych przeważają brunatne wylugowane, bielice, czarne ziemie i mursze. Dominują gleby o odczynie kwaśnym

i lekko kwaśnym. Ponad połowa gruntów wymaga wapnowania, co poprawia ich właściwości fizyczno-chemiczne. Rozmieszczenie gleb w gminie zależy od morfologii terenu. Na obszarach piaszczystych występują słabe gleby, natomiast doliny i obniżenia terenu są pokryte łąkami oraz glebami zbożowo-pastewnymi. Dominowo leży w regionie charakteryzującym się dużą koncentracją gleb bardzo dobrych i dobrych, takich jak czarne ziemie, gleby brunatne i bielcowe. Gmina jest słabo zalesiona, co podkreśla jej rolniczy charakter. Natomiast istotną rolę pełnią zadrzewienia śródpolne, przydrożne, zieleń przywodna, parkowa, cmentarna, sady i ogrody przydomowe. Oprócz funkcji estetyczno-krajobrazowych, pełnią także istotną rolę ochronną. Zadrzewienia te wpływają na lokalny klimat obszarów, na których występują, przyczyniając się do regulacji mikroklimatu. Dodatkowo działają jako naturalne zabezpieczenie przed wiatrem oraz ochrona gleby przed erozją.

Na terenie Gminy Dominowo w obrębie geodezyjnym Murzynowo Kościelne znajdują się złoża gazu ziemnego. Natomiast w obrębie geodezyjnym Dzierznica występują złoża piasku oraz żwiru.

Ryc. 5. Formy ochrony przyrody oraz korytarze ekologiczne na terenie Gminy Dominowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na terenie Gminy Dominowo nie występują obszarowe formy ochrony przyrody. Zlokalizowane są 2 pomniki przyrody, którymi są dęby. Pierwszy z nich został uznany za pomnik przyrody w 2002 r. uchwałą nr XXVIII/207/2002 Rady Gminy w Dominowie z dnia 26 czerwca 2002 r., w sprawie uznania za pomnik przyrody drzewa rosnącego w miejscowości Nowojewo, a kolejny w 2004 r. uchwałą nr XIII/85/04 Rady Gminy w Dominowie z dnia 22 kwietnia 2004 r., w sprawie uznania za pomnik przyrody drzewa rosnącego w miejscowości Dominowo.

Przez teren Gminy Dominowo przebiega korytarz ekologiczny – Dolina Warty, którego zadaniem jest tworzenie połączeń pomiędzy siedliskami. Stanowi on drogę przemieszczania się zwierząt, a także rozprzestrzeniania się roślin i grzybów.

Warunki przyrodnicze i krajobrazowe Gminy ograniczają możliwości rozwoju, ponieważ niska lesistość oraz brak jezior nie sprzyjają rozwojowi turystyki wypoczynkowej. Jednak przez teren Gminy przebiegają szlaki turystyczne, które stwarzają pewne możliwości rekreacji. Niebieski szlak prowadzi z Giecza przez Górzno, Targową Górkę do Marzenina, a czarny z Gułtów przez Stroszki, Neklę do Rajmundowa. Ponadto Gmina leży na trasie Szlaku Piastowskiego i Piastowskiej Drogi Romańskiej, co podkreśla jej znaczenie kulturowo-turystyczne.

Gmina Dominowo ma bogatą historię, a jej najstarszą miejscowością jest Giecz. W średniowieczu był to ważny gród obronny, później zniszczony i odbudowany jako kasztelania. Znalaziono tu relikty romańskiego kościoła św. Mikołaja z XII wieku. Dominowo po raz pierwszy wspomniano w dokumentach jako Duminowo. W XV wieku wieś należała do rodu Dryjów, a następnie do Chłapowskich. W XIX wieku Dominowo stało się częścią powiatu średzkiego, a jego właścicielem był hrabia Stanisław Poniński. Po sprzedaży ziem Niemcom, liczba mieszkańców wzrosła, choć większość stanowili niemieccy koloniści. Podczas II wojny światowej działała tu Armia Krajowa, a Dominowo zostało wyzwolone w 1945 roku. Po wojnie gmina rozwijała się, m.in. elektryfikując i budując infrastrukturę. Obecne granice administracyjne gminy ustalono w 1968 roku, a od 1999 roku należy ona do powiatu średzkiego.

Wspomniany wyżej Giecz, położony na Szlaku Piastowskim i Piastowskiej Drodze Romańskiej w Wielkopolsce, jest istotnym miejscem historycznym Polski, przyciągającym turystów z całego kraju. Był jednym z kluczowych grodów wczesnośredniowiecznej Polski i obecnie mieści Rezerwat Archeologiczny, oddział Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. W jego obrębie znajduje się drewniany kościół parafialny pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela i Matki Bożej Pocieszenia z XVIII. Na terenie miejscowości znajduje się również kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja z przełomu XII i XIII wieku, będący cennym zabytkiem architektury romańskiej. Od lat na gieckiej osadzie odbywa się piknik historyczno-rekreacyjny o nazwie „Letnie o Piastach bajanie...”, zakończony wieczorną inscenizacją, który przyciąga tłumy turystów.

Omawiając historię i dziedzictwo kulturowe Gminy Dominowo, nie sposób pominąć Dzierżnicy. Miejsce to kryje mauzoleum – kaplicę, zbudowaną ku pamięci Andrzeja, syna Feliksa Wizego, który zmarł w 1919 roku. Andrzej był ułanem I Pułku Ułanów Wielkopolskich. Również w tej miejscowości we wrześniu 1939 roku, działało lądowisko 3. Poznańskiego dywizjonu myśliwskiego

Wzgórze Górzno, położone około 2,5 km na wschód od grodziska w Gieczu, jest najwyższym punktem Równiny Średzkiej, wznoszącym się na 25 m ponad okolicę. To wyraźnie wyróżniające się wzgórze znajduje się w miejscowości Dzierżnica. Na jego szczycie znajdują się obecnie zabudowania mieszkalne i gospodarcze oraz niewielki lasek. W przeszłości Górzno było ważnym punktem orientacyjnym i prawdopodobnie miejscem kultu. Świadczy o tym odkrycie dwóch skarbów – srebra na jego zboczu. Pierwszy skarb, odkryty w 1873 roku, ważył około 700 g i został zakopany po 1047 roku. Drugi, znaleziony w 1909 roku, pochodzi z około 980-985 roku i ważył około 20 kg, zawierając monety arabskie, bizantyjskie, zachodnioeuropejskie oraz ozdoby i srebrną sztabkę.

Wzgórze Górzno jest także związane z legendami. Jedna mówi o zamku, na którego fundamentach odkrytych w 1821 roku przez gen. Kosińskiego, miała być więziona Ludgarda, żona księcia Przemysła II. Druga legenda wspomina o podziemnym tunelu łączącym Górzno z kościołem w Gieczu, jednak dotychczasowe wykopaliska nie potwierdziły jego istnienia.

Na terenie Gminy Dominowo znajdują się również miejsca pamięci narodowej. Są to m.in.

- Krąg pamięci Armii Krajowej w Janowie, Grób powstańca z 1848 roku w Bagrowie, Figura św. Floriana z tablicą upamiętniającą powstańców z 1918 r. w Orzeszkowie, głaz z datą założenia miejscowości i tablicą powstańców z 1918 r. w Poświętnie, głaz upamiętniający powstańców z 1918 r. w Murzynowie Kościelnym.

O historii lokalnej stanowią m.in. obiekty zabytkowe. Szczególne znaczenie mają zabytki wpisane do rejestru zabytków. W wykazie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków na dzień 23 stycznia 2024 r. (www.nid.pl) znajduje się 11 pozycji. Przedmiotem ochrony prawnej są głównie parki dworskie i pałacowe.

Tab. 6. Zabytki wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Dominowo

Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru
Bagrowo	kościół par. pw. św. Katarzyny	2431/A z 22.12.1932
	zespół dworski	556/Wlkp/A z 31.10.2007
Biskupice	dwór z XVIII w.	2505/A z 7.09.1954
Chłapowo	Zespół pałacowy:	1451/A z 8.06.1973
	- pałac - park	1719/A z 23.04.1975
Dzierżnica	zespół pałacowy:	1535/A z 2.07.1974
	- pałac - park	
Giecz	kościół pw. NMP Wniebowzięte	2433/A z 22.12.1932
Giecz - Grodziszczko	kościół pw. św. Jana Chrzciciela	2434/A z 22.12.1932
	park	1785/A z 14.02.1979
Kopaszyce	Zespół dworski:	15/Wlkp/A z 6.10.1999
	- dwór - park	1754/A z 30.04.1977 oraz 1799/A z 18.08.1980
Murzynowo Kościelne	kościół pw. św. Jana Chrzciciela	2439/A z 22.12.1932
	Park dworski	1755/A z 5.05.1977

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.nid.pl.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie to ważny wskaźnik poziomu przedsiębiorczości i kondycji lokalnej gospodarki. Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby zarejestrowanych firm w rejestrze REGON w powiecie średzkim w latach 2018-2022. Wg danych na rok 2022, w gminie Dominowo zarejestrowanych było jedynie 336 firm – to najniższy wynik zarejestrowanych podmiotów spośród wszystkich gmin powiatu średzkiego (4,8% wszystkich przedsiębiorstw w powiecie). Natomiast najwięcej firm znajdowało się w Środzie Wielkopolskiej: 4 239 podmiotów, co stanowiło 60,9% ogółu przedsiębiorstw w powiecie. Wśród gmin wiejskich, to Gmina Nowe Miasto nad Wartą wyróżniała się największą liczbą zarejestrowanych podmiotów – 838 (12% wszystkich w powiecie). Dynamika zmian w latach 2018-2022 obrazuje, która gmina rozwijała się najszybciej, a która najwolniej pod względem liczby podmiotów gospodarczych. Dynamika zmian dla gmin powiatu średzkiego wynosiła 118%. Największe zmiany odnotowano w Gminie Dominowo, gdzie dynamika wynosiła 127%. Natomiast najwolniej zmiany następowały na terenie gminy Środa Wielkopolska – 116%.

Tab. 7. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie średzkim w latach 2018-2022

JST	2018		2022		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2018-2022	dynamika zmian
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie		
powiat średzki	5 914	100,0 %	6 960	100,0%	1 046	118%
Dominowo	264	4,5%	336	4,8%	72	127%
Krzykosy	599	10,1%	725	10,4%	126	121%
Nowe Miasto nad Wartą	723	12,2%	838	12,0%	115	116%
Środa Wielkopolska	3 648	61,7%	4 239	60,9%	591	116%
Zaniemyśl	680	11,5%	822	11,8%	142	121%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych na koniec 2022 roku wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Gminy Dominowo, na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), najwięcej z nich działało w zakresie sekcji G handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (50 – 14,9%), F budownictwo – 49 podmiotów (14,6%), S i T pozostała działalność usługowa (43 – 12,8%) oraz sekcji C przetwórstwo przemysłowe (41 – 12,2%). Następne w kolejności pod względem liczebności była sekcja H transport i gospodarka magazynowa (32 – 9,5%) oraz A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (24 – 7,1%).

Tab. 8. Podmioty działające na terenie Gminy Dominowo w 2022 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	50	14,9%

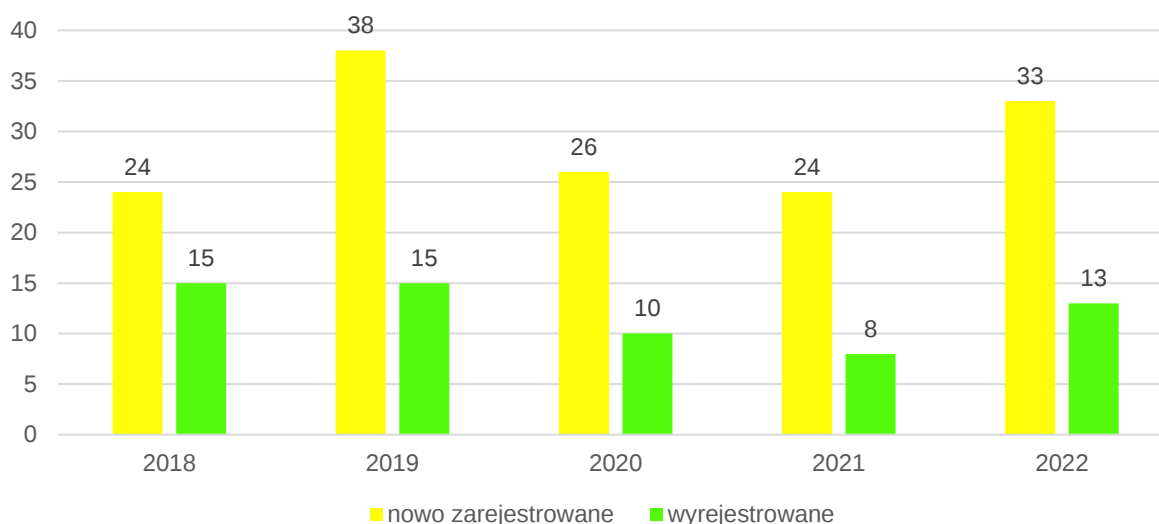
SEKCJA F Budownictwo	49	14,6%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	43	12,8%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	41	12,2%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	32	9,5%
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24	7,1%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	14	4,2%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	14	4,2%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	12	3,6%
SEKCJA P Edukacja	12	3,6%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	12	3,6%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	9	2,7%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9	2,7%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	1,8%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	4	1,2%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4	1,2%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0,3%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	50	14,9%
SEKCJA F Budownictwo	49	14,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Omawiając największe przedsiębiorstwa, mające istotny wpływ dla rynek pracy w Gminie należy wskazać następujące podmioty:

- Biała Cebula w Dominowie – firma zajmująca się procesem obierania cebuli na zautomatyzowanej linii produkcyjnej, zatrudniająca około 20 pracowników;
- Domasz w Dominowie – przedsiębiorstwo produkujące maszyny pakujące i sortujące, w którym pracuje około 20 osób;
- Hortech w Dominowie – firma zajmująca się produkcją i dystrybucją maszyn rolniczych, zatrudniająca około 10 osób;
- Gospodarstwo rolne we wsi Rusibórz – produkcja trzody chlewnej, przetwórstwo.

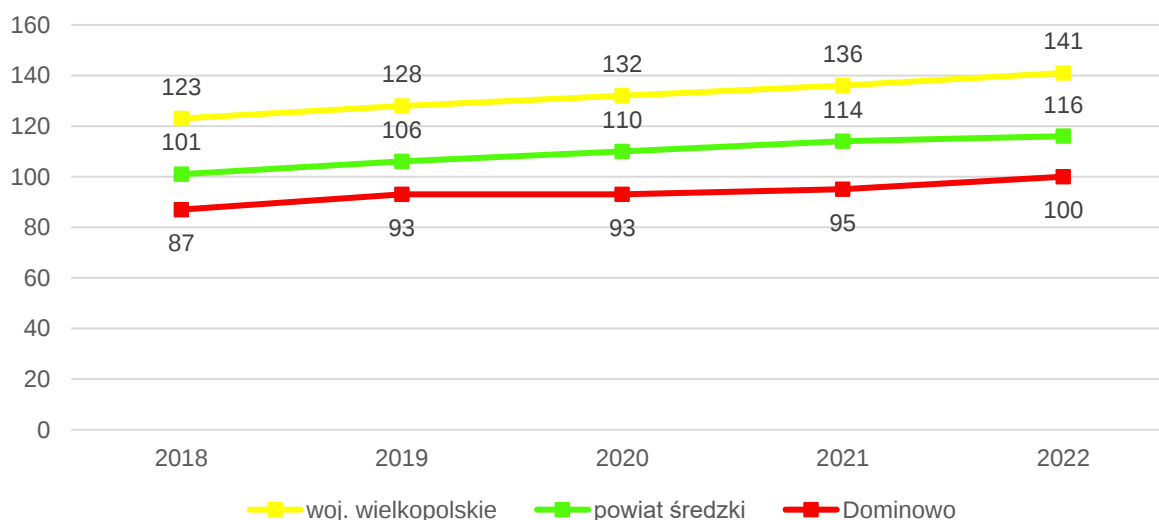
Na poniższym wykresie przedstawiono porównanie liczby nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON, działających na terenie Gminy Dominowo w latach 2018-2022. Analiza wykazuje, że po 2019 roku w kolejnych dwóch latach obserwowano tendencję spadkową w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów, natomiast w 2022 roku nastąpił wzrost. Najwięcej nowych rejestracji miało miejsce w 2019 roku – 38, natomiast najwyższa liczba wyrejestrowań wystąpiła w 2018 i 2019 roku (po 15). Warto również zwrócić uwagę na różnicę między liczbą nowo zarejestrowanych a wyrejestrowanych podmiotów, która świadczy o realnym wzroście liczby firm w obrębie Gminy. Najwięcej przedsiębiorstw przybyło w 2019 roku (23) i w 2022 roku (20).

Ryc. 6. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2018-2022 działających na terenie Gminy Dominowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Porównanie poziomu rozwoju przedsiębiorczości w różnych jednostkach samorządu terytorialnego umożliwia zastosowanie wskaźnika ukazującego liczbę przedsiębiorstw przypadających na 1 tysiąc mieszkańców. Wykres poniżej przedstawia sytuację w Gminie Dominowo w odniesieniu do danych z gmin powiatu średzkiego oraz województwa wielkopolskiego. Taki sposób prezentacji pozwala na lepsze zrozumienie, jak Gmina Dominowo wypada na tle średniej dla powiatu i województwa.

Ryc. 7. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Dominowo na tle powiatu średzkiego i województwa wielkopolskiego

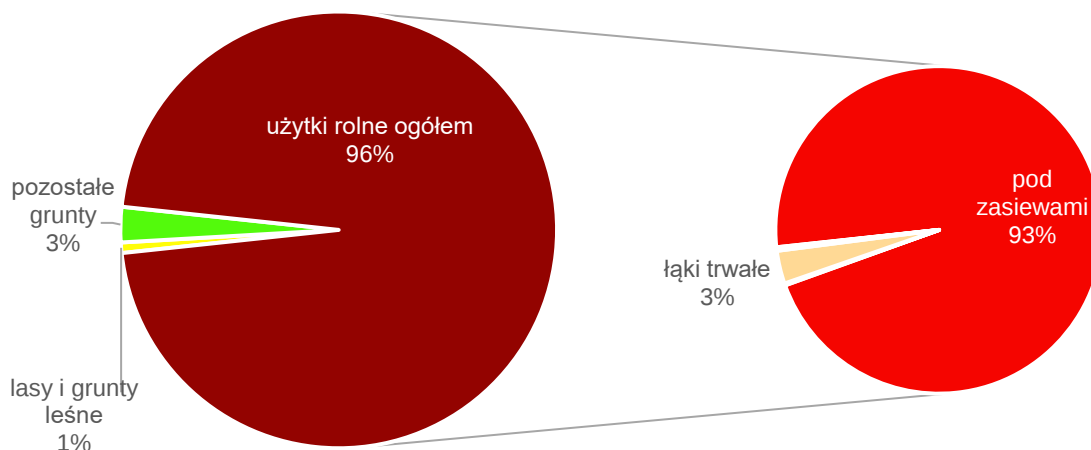
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W analizowanych latach liczba przedsiębiorstw na terenie Gminy Dominowo wykazywała tendencję wzrostową, jednak wskaźnik wzrasta w powolnym tempie.

Średnia liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w gminach w województwie wielkopolskim (gdzie w 2022 roku na 1 tys. mieszkańców przypadało 141 podmiotów gospodarczych) była zauważalnie wyższa od średniej dla powiatu średzkiego (116 podmiotów na 1 tysiąc mieszkańców) oraz wyniku Gminy Dominowo (100 podmiotów na 1 tysiąc mieszkańców). Należy jednak pamiętać, że w tych danych zawarte są również firmy działające w rejonie ośrodków miejskich, co może znacząco wpływać na prezentowaną statystykę.

W ostatnich latach w gminie Dominowo można zaobserwować zmiany w strukturze zatrudnienia mieszkańców. Coraz mniej osób jest zatrudnionych bezpośrednio w rolnictwie, co wskazuje na transformację gospodarczą regionu. Jednym z kluczowych czynników wpływających na te zmiany jest intensywny rozwój zabudowy mieszkaniowej, co oznacza, że jednostka jest atrakcyjna dla osób poszukujących miejsca do życia poza dużymi aglomeracjami miejskimi. Natomiast analizując gospodarkę gminy wiejskiej należy pamiętać o jej przeważającej funkcji rolniczej. Najbardziej wiarygodne dane odzwierciedlające rzeczywisty stan rolnictwa pochodzą z Powszechnych Spisów Rolnych, które przeprowadzane są co 10 lat. Obowiązek przeprowadzenia tych spisów wynika z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady oraz szczegółowych regulacji krajowych określonych w ustawie z dnia 31 lipca 2019 r. o Powszechnym Spisie Rolnym w 2020 r. Udział w spisie jest obowiązkowy, a jego odmowa może skutkować nałożeniem grzywny. W ostatnim spisie, przeprowadzonym w 2020 roku, według danych GUS, wzięło udział 98% polskich gospodarstw rolnych. Dlatego też analiza stanu rolnictwa w Gminie Dominowo opiera się głównie na danych z PSR 2020.

W strukturze użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych na terenie Gminy Dominowo przeważają użytki rolne, zajmujące około 96% powierzchni gruntów rolnych ogółem. Lasy i grunty leśne stanowią zaledwie 1%, a pozostałe grunty 3%. Warto zauważyć, że użytki rolne to nie tylko pola uprawne, lecz także inne kategorie gruntów. Grunty pod zasiewami stanowią 93% gruntów rolnych, natomiast trwałe łąki zajmują 3%. Strukturę użytkowania gruntów rolnych ilustruje poniższy wykres.

Ryc. 8. Udział powierzchni użytkowanych gruntów rolnych w Gminie Dominowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

W 2020 r. w Gminie Dominowo łącznie były zarejestrowane 204 gospodarstwa rolne, co stanowiło około 11% ogółu gospodarstw rolnych w powiecie średzkim. Połowa z nich pod względem wielkości mieściła się w przedziale powyżej 15 ha. Średnia wielkość gospodarstwa w Gminie Dominowo wyniosła ok. 27,89 ha, podczas gdy w powiecie średnia to 24,90 ha. Szczegółowe dane odnoszące się do wielkości gospodarstw rolnych prezentuje poniższa tabela.

Tab. 9. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Dominowo na tle powiatu średzkiego

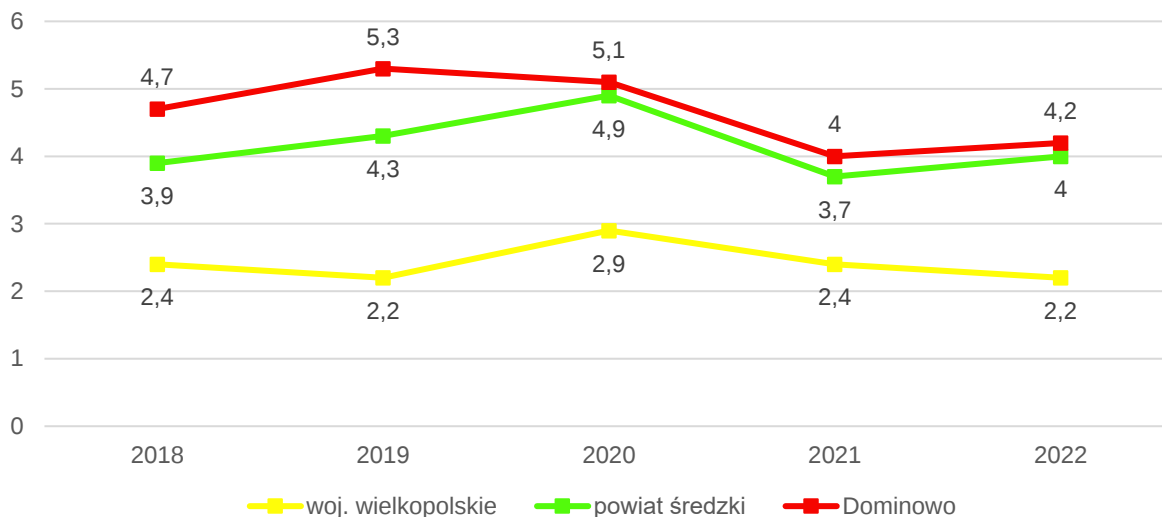
Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	Gmina Dominowo		powiat średzki	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
ogółem	204	100%	1 827	100%
do 1 ha włącznie	3	1%	31	2%
1 - 5 ha	35	17%	495	27%
5 - 10 ha	29	14%	306	17%
10 - 15 ha	30	15%	271	15%
15 ha i więcej	107	52%	724	40%
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla użytków rolnych (ha)	27,89		24,90	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych odgrywa kluczową rolę w analizie ich dochodowości. Zbyt rozdrobnione gospodarstwa często nie są w stanie zapewnić utrzymania dla swoich właścicieli wyłącznie z dochodów z działalności rolniczej. Z drugiej strony, wielkoobszarowe gospodarstwa wymagają znacznej mechanizacji, co wiąże się z dużymi nakładami kapitałowymi.

W Gminie Dominowo Zdecydowana większość gospodarstw rolnych wykazała dochód uzyskany z prowadzonej działalności rolniczej (201). Poddając jednak analizie również inne źródła dochodu, widoczne jest, iż gospodarstwa domowe często nie są utrzymywane tylko z prowadzonej działalności rolniczej, ale również z innych form zarobkowania. Około 60% gospodarstw w Gminie wykazuje, że dochód z działalności rolniczej stanowi ponad połowę dochodu ogółem. Natomiast dodatkowo właściciele gospodarstw rolnych w obrębie Gminy Dominowo czerpią dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej, pracy najemnej, emerytury i rent oraz innych źródeł. W obrębie analizowanej jednostki odnotowano, że pracujących w gospodarstwa rolnych licząc członków rodzin oraz pracujących najemnie jest 558 osób.

Rozwój gospodarczy jednostki samorządowej jest ściśle związany z zachodzącymi zmianami na rynku pracy. Swobodny dostęp do stabilnego zatrudnienia oraz satysfakcjonujących miejsc pracy, bezpośrednio wpływa na jakość życia mieszkańców. Na przestrzeni lat 2018-2022 w Gminie Dominowo obserwowano wyższy odsetek osób bezrobotnych wśród ogółu mieszkańców w wieku produkcyjnym niż na terenie całego powiatu i województwa. Od 2020 roku poziom bezrobocia w Gminie osiąga podobne wartości do tych w powiecie. Natomiast nadal zauważalna jest znaczna różnica w porównaniu do wyników w województwie wielkopolskim. W 2022 roku bezrobocie w Gminie Dominowo wynosiło 4,2%, przy jednoczesnym wyniku 4% w powiecie oraz 2,2% w województwie.

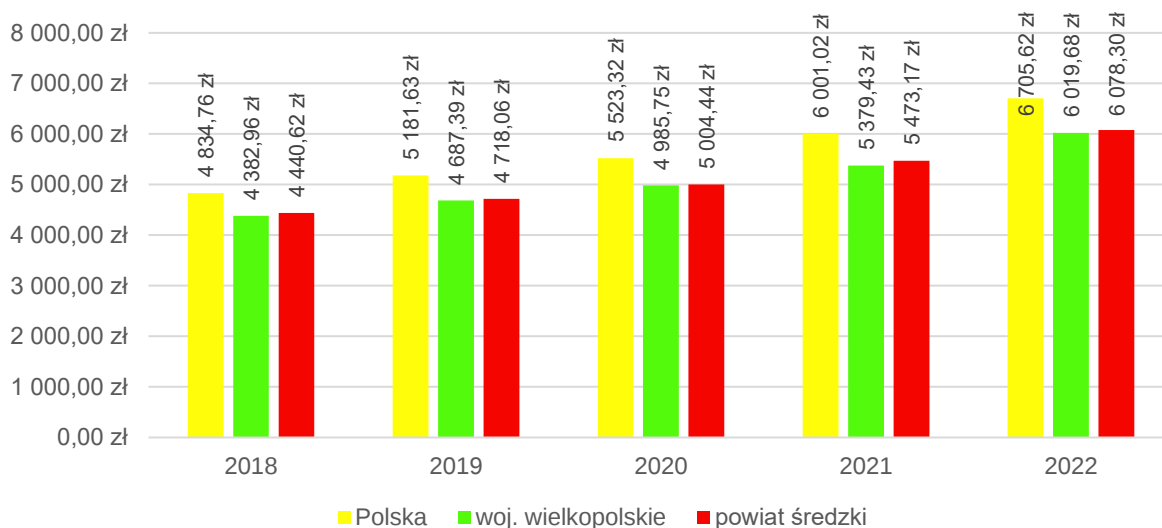

Ryc. 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Dominowo na tle powiatu średzkiego i województwa wielkopolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi zawartymi w barometrze zawodów 2024 Wojewódzkiego Urzędu Pracy, w powiecie średzkim występuje duży deficyt pracowników służb mundurowych oraz deficyt w 60 zawodach, co jest jednym z większych wyników w zestawieniu z innymi powiatami województwa wielkopolskiego. Wśród zawodów deficytowych wymienia np.: agentów ubezpieczeniowych, brukarzy, florystów, inspektorów nadzoru budowlanego, fizjoterapeutów i masażyistów, kucharzy, lakierników, lekarzy, nauczycieli, pielęgniarki i położne, ratowników medycznych, sprzedawców i kasjerów.

W 2022 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie średzkim wynosiło 6 078,30 zł i było wyższe niż średnia w województwie wielkopolskim o 58,62 zł, natomiast niższe niż w kraju o 627,32 zł. Dodatkowo różnica pomiędzy powiatem a krajem w latach 2018-2022 stopniowo się powiększa, co jest niekorzystnym zjawiskiem. Średnie miesięczne wynagrodzenie w powiecie średzkim w relacji do średniej krajowej wynosiło 90,6%.

Ryc. 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie średzkim na tle województwa wielkopolskiego i Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Urządzenia sieciowe

Podmiotem odpowiedzialnym za dostarczenie wody oraz odbiór ścieków komunalnych na terenie Gminy Dominowo jest Zakład Usług Komunalnych w Dominowie zlokalizowany w Chłapowie. Zgodnie z uchwałą Rady Gminy Dominowo nr IX/56/2019 z dnia 18 czerwca 2019 roku zakład budżetowy został przekształcony w Zakład Usług Komunalnych w Dominowie spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. Spółka powstała w celu realizacji zadań własnych Gminy Dominowo oraz zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządu terytorialnego. Do jej podstawowych zadań zalicza się działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Ponadto spółka świadczy odpłatne usługi w zakresie m.in. usuwania awarii zewnętrznych instalacji, przyłączy i sieci wodno-kanalizacyjnej, wykonania przyłączy wodno-kanalizacyjnych na indywidualne zlecenia, remontów urządzeń, przeglądów i odbiorów sieci, przyłączy i obiektów wodno-kanalizacyjnych, utrzymania porządku i zieleni, prowadzenia gminnej komunikacji zbiorowej, utrzymania chodników oraz dróg w okresie zimowym, nadzoru nad składowiskiem odpadów komunalnych w zakresie monitoringu wód.

Zakład Usług Komunalnych w Dominowie Sp. z o.o. eksploatuje trzy ujęcia wody w: Dominowie, Gieczu i Murzynowie Kościelnym, gdzie zlokalizowane są stacje uzdatniania wody. Ujmowana woda podziemna przechodzi proces dwustopniowej filtracji, który ma na celu usunięcie nadmiaru żelaza i manganu. Pierwszy etap filtracji usuwa większe cząstki, podczas gdy drugi etap koncentruje się na eliminacji drobniejszych zanieczyszczeń i nadmiaru metali. Dzięki temu uzdatniona woda, która jest wprowadzana do systemu wodociągowego, spełnia wymagania jakościowe określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Zgodnie z danymi GUS na koniec 2022 dostęp do sieci wodociągowej miało 94,7% mieszkańców. Wskaźnik ten był niższy niż średnia gmin powiatu średzkiego (97,4%) oraz całego województwa wielkopolskiego (96,9%). Należy jednak mieć na uwadze, że według aktualniejszych danych przekazanych przez Gminę według stanu na koniec 2023 roku udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej wynosił 99,9%. W trakcie opracowywania diagnozy najważniejszymi działaniami w zakresie rozwoju sieci wodociągowej jest jej budowa w Murzynowie Kościelnym, Zbierkach, Szrapkach, Marianowie, Dominowie w rejonie ul. Słonecznej oraz na odcinku Giecz-Grodziszczko-Borzejewo.

Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej był zauważalnie wyższy w porównaniu do udziału osób korzystających z kanalizacji sanitarnej. Według danych Gminy na koniec 2023 roku dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej miało 55% mieszkańców, natomiast według danych z GUS na koniec 2022 roku było to znacznie więcej – 71,8%. Porównując wynik Gminy Dominowo ze średnią skanalizowania gmin powiatu średzkiego (74,1%) oraz gmin województwa wielkopolskiego (74,1%), zauważa się, że wartości te były do siebie zbliżone. Mieszkańcy, którzy nie mają dostępu do sieci kanalizacyjnej, korzystają z bezodpływowych zbiorników na ścieki lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Warto zwrócić uwagę na problemy związane z indywidualnym zarządzaniem ściekami na terenie całego kraju. Największym wyzwaniem jest nielegalne opróżnianie szamb, co prowadzi do lokalnych zanieczyszczeń środowiska, a może także wpływać na jakość wód podziemnych i powierzchniowych. Należy pamiętać, że środowisko naturalne jest złożonym systemem wzajemnie powiązanych elementów, które oddziałują na siebie nawzajem, także w kontekście zanieczyszczeń.

W Gminie Dominowo prowadzona jest inwentaryzacja szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków zgodnie z art. 6 ust. 5a i 5aa Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest zobowiązany do przeprowadzania kontroli umów oraz dowodów opłat za usługi odbioru i transportu nieczystości ciekłych co najmniej raz na dwa lata, zgodnie z przyjętym planem kontroli. Ostatnie kontrole odbywały się według ustalonego harmonogramu od II

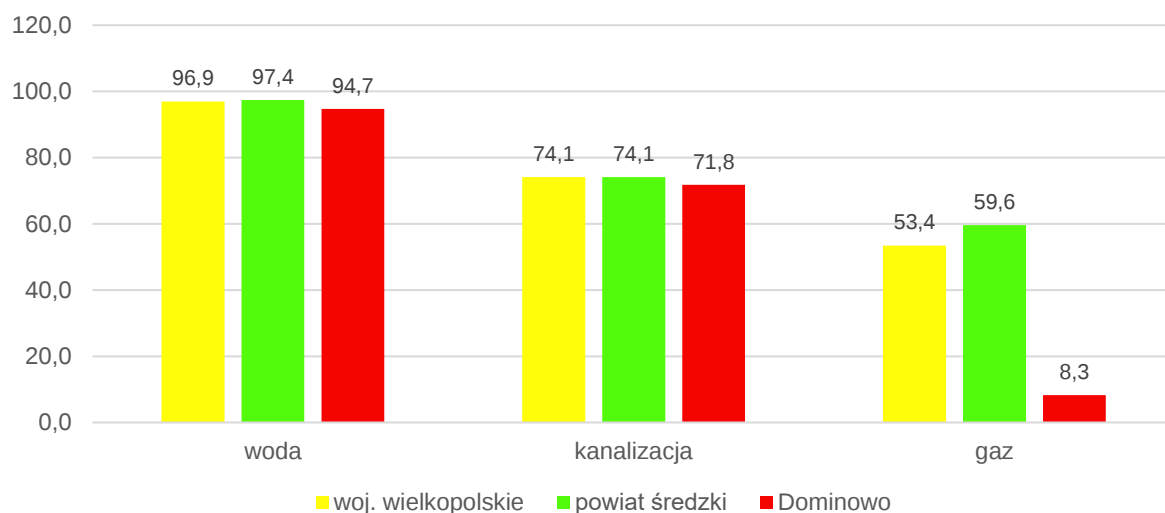
kwartału 2023 roku do I kwartału 2024 roku. Najważniejszymi priorytetami w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej.

W obrębie Gminy Dominowo funkcjonują 4 oczyszczalnie:

- Oczyszczalnia ścieków biologiczno-mechaniczna w Chłapowie,
- Oczyszczalnia ścieków „Turbojet EP” w Gieczu,
- Oczyszczalnia ścieków „Turbojet EP” w Murzynowie Kościelnym,
- Oczyszczalnia ścieków w Zberkach.

Funkcjonujące oczyszczalnie w obrębie Gminy Dominowo są przepustowe przy obecnym poziomie liczby mieszkańców. W 2022 roku odbyło się otwarcie przebudowanej oczyszczalni w Chłapowie. Po jej przebudowie powstała mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia w technologii niskoobciążonego osadu czynnego. W związku z inwestycją nastąpiło nie tylko znaczące polepszenie parametrów oczyszczalni ścieków, jak również zwiększona została przepustowość obiektu. Natomiast wraz z wzrostem liczby mieszkańców na terenie Gminy oraz rozbudową sieci kanalizacyjnej konieczna będzie modernizacja oczyszczalni w Gieczu i Murzynowie Kościelnym.

Gmina Dominowo zgazyfikowana jest w niewielkim stopniu, dostęp do sieci gazowej, według danych GUS, na koniec 2022 roku miało 8,3% mieszkańców, natomiast według danych Gminy na koniec 2023 roku był to jedynie 1%. Dostęp do sieci gazowej mają jedynie mieszkańcy miejscowości Dominowo oraz Orzeszkowo. Podmiotem odpowiedzialnym za rozbudowę sieci gazowej jest Polska Spółka Gazownictwa, Oddział Zakład Gazowniczy w Poznaniu. Jednostką terenową PSG Sp. z o.o. odpowiedzialną za dystrybucję gazu na terenie Gminy jest Gazownia w Środzie Wielkopolskiej.

Ryc. 11. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Dominowo w 2022 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ochrona środowiska i odnawialne źródła energii

Postępujące zanieczyszczanie środowiska oraz wynikające z niego zmiany klimatyczne są rezultatem nadmiernej ekspansji człowieka na środowisko. W obliczu tego wyzwania konieczne staje się podejmowanie działań mających na celu ograniczenie degradacji środowiska oraz poprawę jego komponentów. Działania te skoncentrowane są przede wszystkim na ochronie powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb. Równolegle powinny być prowadzone działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu.

Gmina Dominowo aktywnie angażuje się w edukację ekologiczną swoich mieszkańców, realizując różnorodne inicjatywy mające na celu podniesienie świadomości na temat ochrony środowiska. Organizowane są liczne konkursy, które zachęcają społeczność do działań proekologicznych. Jednym z takich konkursów jest konkurs fotograficzny, który ma na celu promowanie walorów przyrodniczych Gminy. Innym przykładem przedsięwzięcia jest rajd rowerowy, który promuje wykorzystanie roweru jako alternatywnego środka transportu oraz zdrowy tryb życia. W ten sposób Gmina stara się zmniejszyć emisję spalin samochodowych. Gmina Dominowo promuje również picie wody z kranu poprzez organizację różnorodnych kampanii i konkursów.

Na terenie Gminy funkcjonuje punkt konsultacyjny programu „Czyste Powietrze”, prowadzony we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW). Punkt ten oferuje mieszkańcom wsparcie i doradztwo w zakresie pozyskiwaniu środków i prowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości powietrza, takich jak wymiana pieców na bardziej ekologiczne. Według danych na koniec 2023 roku złożono 71 wniosków o dofinansowanie, natomiast zrealizowano 28 przedsięwzięć, a kwota wypłaconych dotacji wynosiła 444 721,12 zł.

Dodatkowo, Gmina realizuje program „Ciepłe Mieszkanie”, który również jest wspierany przez WFOŚiGW. Program ten ma na celu dofinansowanie modernizacji systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych, co przyczynia się do zwiększenia efektywności energetycznej i zmniejszenia emisji szkodliwych substancji do atmosfery. Niestety odnotowuje się niskie zainteresowanie programem wśród mieszkańców.

Gmina Dominowo dba także o utylizację azbestu, oferując dofinansowanie na ten cel. Środki na ten program pochodzą zarówno z budżetu Gminy, jak i z funduszy WFOŚiGW. Dzięki temu mieszkańcy mogą bezpiecznie pozbyć się materiałów zawierających azbest, co przyczynia się do poprawy jakości środowiska i zdrowia publicznego.

Na przestrzeni lat 2018-2023 wydano 38 decyzji środowiskowych. Najważniejsze decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach wydane w analizowanych latach dotyczyły budowy obiektów inwentarskich do chowu brojlara kurzego na terenie obrębu Karolewo, budowy farm fotowoltaicznych, budowy biogazowni w Rusiborzu i biometanowni.

Na terenie Gminy Dominowo prowadzona jest ewidencja źródeł ciepła, polegająca na bieżącej aktualizacji danych Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB). Według danych na koniec 2023 roku najpowszechniej wykorzystywanym źródłem energii na terenie Gminy Dominowo był węgiel kamienny (665). Drugim najpopularniejszym rozwiązaniem była biomasa, w tym drewno (391). Dokładne dane liczbowe dotyczące źródeł ogrzewania dotyczące pozostałych nieruchomości zamieszkałych, przedstawia poniższa tabela.

Tab. 7. Ewidencja źródeł ciepła w Gminie Dominowo według stanu na 2023 rok

Nośnik energii	Liczba źródeł	%
węgiel kamienny	665	50%
gaz ziemny	221	17%
olej opałowy	9	1%
biomasa, w tym drewno	391	29%
energia słoneczna (kolektory słoneczne)	8	1%
energia geotermalna (pompy ciepła)	42	3%
RAZEM	1336	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Dominowo.

Odnawialne Źródła Energii

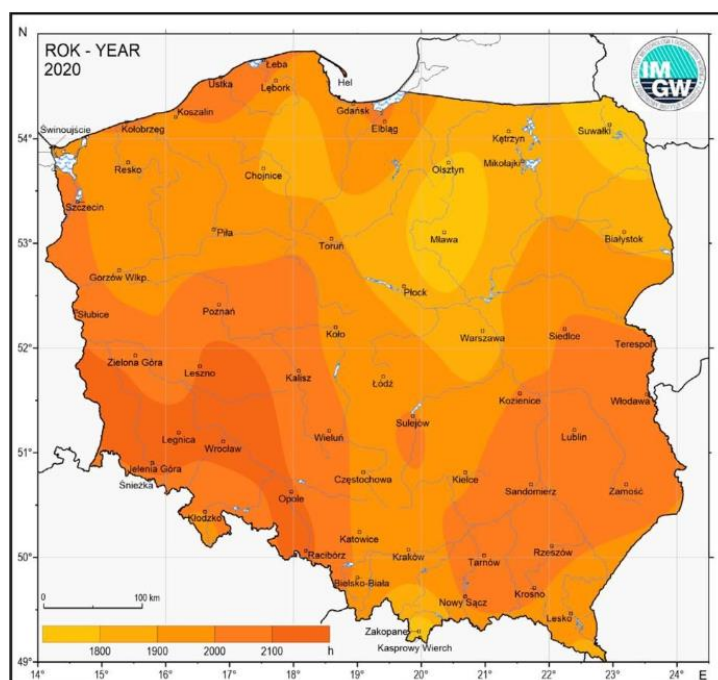
W obliczu postępujących zmian klimatycznych, rośnie nacisk na osiągnięcie neutralności energetycznej oraz dekarbonizację gospodarki. W rezultacie, coraz więcej inwestuje się w rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). W Polsce, ze względu na jej specyficzne warunki geograficzne, najszybciej rozwijają się technologie wykorzystujące energię wiatrową, słoneczną oraz geotermalną.

Produkcja energii ze źródeł odnawialnych prowadzona jest w oparciu o istniejące farmy fotowoltaiczne o mocy instalacji 158 kW, farmy wiatrowe o mocy 113 kW oraz 2 biogazownie. Gmina planuje dalszy rozwój OZE w zakresie farm fotowoltaicznych poprzez stworzenie odpowiednich warunków, zachęcających podmioty zewnętrzne do zainwestowania.

Gmina podejmuje działania obejmujące termomodernizację obiektów publicznych. Jest to proces poprawy efektywności energetycznej budynków, mający na celu obniżenie kosztów ogrzewania i zmniejszenie emisji zanieczyszczeń. Inwestycje te przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju jednostki. W pierwszej kolejności planuje się termomodernizację Szkoły Podstawowej w Murzynowie Kościelnym oraz świetlic wiejskich w Murzynowie Kościelnym i Bukowym Lesie.

Energia słoneczna

Usłonecznienie na terenie Gminy Dominowo osiąga wartość między 2000 a 2100 godzin w ciągu roku, co sprzyja rozwojowi fotowoltaiki.

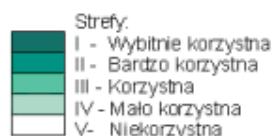
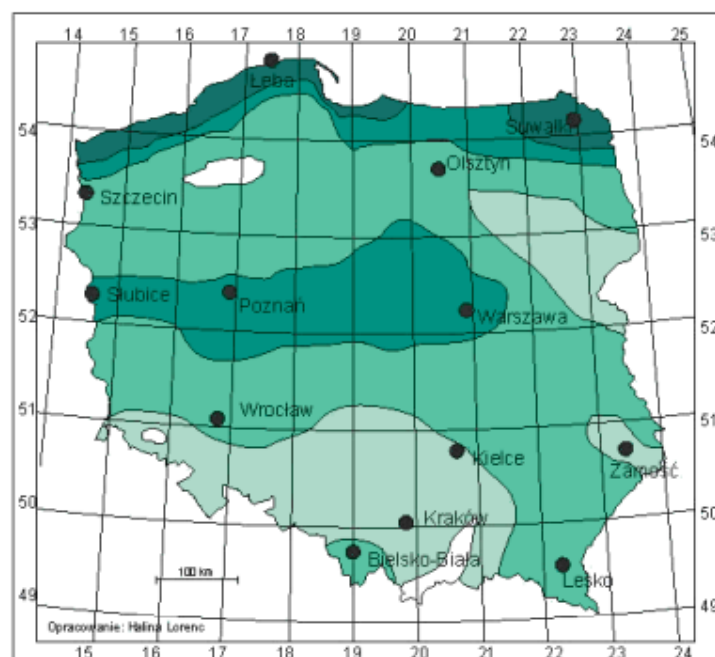
Ryc. 12. Usłonecznienie na obszarze Polski

Źródło: Raport *Klimat Polski 2020*. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

Energia wiatru

Energia wiatrowa jest zasobem w pełni odnawialnym, niewyczerpalnym. Ocenia się, że pod względem występowania odpowiedniej siły wiatru na 2/3 terytorium Polski występują korzystne warunki do rozwoju energetyki wiatrowej. Produkcja energii z wiatru jest opłacalna przy jego średniej rocznej prędkości na wysokości 30 m nad ziemią minimum 4 m/s.

Strefy energetyczne wiatru w Polsce Mezoskala

Ośrodek
Meteorologii

Aktualizacja mapy na podstawie okresu obserwacyjnego 1971-2000

Ryc. 13. Strefy energetyczne wiatru w Polsce

Źródło: Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

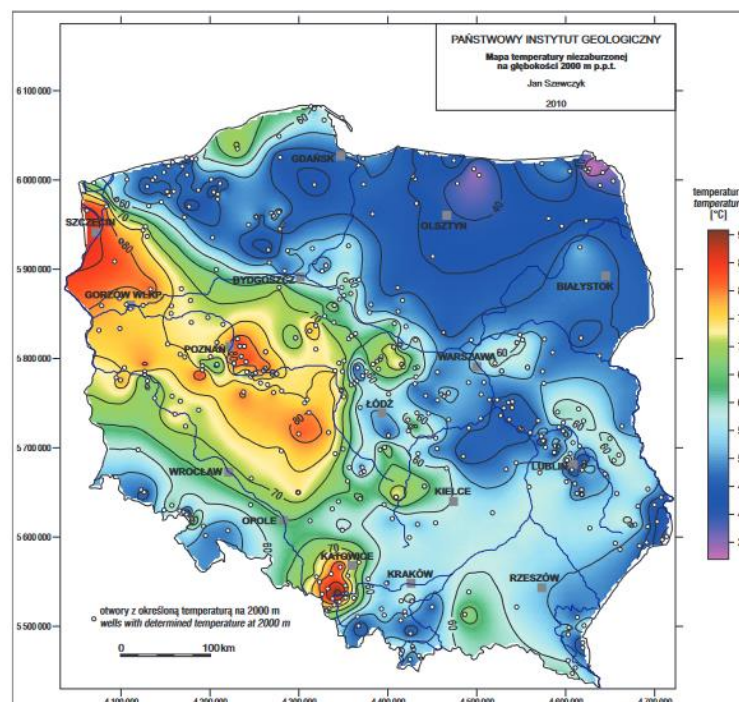
Gmina położona jest w obrębie bardzo korzystnej strefy pod względem energetycznego wykorzystywania energii wiatru. Istnieje więc potencjał do rozwoju wykorzystania tego źródła energii. Planując rozwój energetyki wiatrowej należy mieć jednak na uwadze uwarunkowania planistyczno-przestrzenne, krajobrazowe i biocenotyczne, na które wpływ wywierają turbiny wiatrowe. Po pierwsze, usytuowanie siłowni wiatrowych może mieć miejsce tylko na obszarach objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, wskazującym i dopuszczającym określony teren jako lokalizację budowy wiatraka. W dokumentach określony musi być również bufor oddziaływania, w którym nie może znajdować się zabudowa. Takie usytuowanie wpłynie na zmniejszenie oddziaływania na ludzi. Ważnym elementem jest również analiza wpływu turbin wiatrowych na krajobraz oraz ptaki i nietoperze. Warunkiem wydania zgody na lokalizację takiego przedsięwzięcia jest więc m.in. ocena przyrodnicza pod kątem występowania ptaków i nietoperzy, za którą odpowiedzialny jest inwestor.

Energia wodna

Energia wodna wykorzystywana jest tylko w określonych miejscach, gdzie parametry wód płynących są wystarczające. Przepływ wód musi być odpowiednio silny i stały, co szczególnie ma miejsce na obszarach o dużych spadkach terenu. Przepływające przez teren Gminy cieki wodne nie posiadają potencjału do rozwoju elektrowni wodnych.

Energia geotermalna

Gmina Dominowo nie posiada potencjału do wykorzystywania energii ze źródeł geotermalnych.

Ryc. 14. Mapa temperatury na głębokości 2000 m na obszarze Polski

Źródło: Szewczyk, J. (2010). *Geofizyczne oraz hydrogeologiczne warunki pozyskiwania energii geotermicznej w Polsce*. Przegląd Geologiczny, 58(7), 566-573.

Energia z biomasy i biogazu

Pod pojęciem biomasy rozumie się stałe lub ciekłe substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji, pochodzące z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej i leśnej oraz przemysłu przetwarzającego ich produkty. Gmina Dominowo ma rolniczy charakter, w związku z czym na jego terenie występuje potencjał do produkcji biomasy. Korzystanie z energii pochodzącej z biomasy wpływa na zmniejszenie emisji dwutlenku węgla z paliw nieodnawialnych. Biogaz natomiast jest produktem otrzymywanym z biomasy m.in. w procesach przeróbki odpadów zwierzęcych lub roślinnych, w tym w procesie fermentacji surowców rolniczych i odpadów pochodzących z rolnictwa. W miejscowości Rusibórz funkcjonuje biogazownia.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.

Podmiotem odpowiedzialnym za odbiór, wywóz i zagospodarowanie odpadów z nieruchomości zamieszkałych jest podmiot wyłoniony w drodze przetargu. Od marca 2023 roku jest to firma PreZero Dolny Śląsk Sp. Z o.o. z siedzibą przy ul. Jerzmanowskiej 13 we Wrocławiu.

Na terenie Gminy Dominowo nie ma Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Obecnie zadaniem jednostki w tym zakresie jest pozyskanie środków na jego budowę.

W obrębie Gminy Dominowo odpady odbiera się w podziale na 6 frakcji:

- zmieszane – 2-3 razy w miesiącu,
- metale, tworzywa sztuczne i opakowania wielomateriałowe – 1-2 razy w miesiącu,
- papier – 1 raz w miesiącu,
- szkło – 1 raz w miesiącu,
- bioodpady – 2-3 razy w miesiącu,
- odpady wielkogabarytowe – 2 razy w roku.

Harmonogram odbioru odpadów komunalnych dla nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy Dominowo dostępny jest w Urzędzie Gminy Dominowo, na stronie internetowej Urzędu oraz aplikacji mMieszkaniec.

Właściciele nieruchomości niezamieszkałych pozbywają się odpadów komunalnych z terenu nieruchomości poprzez gromadzenie odpadów w pojemnikach i przekazanie ich przedsiębiorcy wpisanemu do rejestru działalności regulowanej na terenie Gminy Dominowo, na podstawie zawartej z nim umowy.

W poniższej tabeli przedstawiono stan gospodarki odpadami w Gminie Dominowo w latach 2019-2023. Na przestrzeni analizowanych lat masa odpadów komunalnych wytworzonych na terenie Gminy stopniowo rosła. W 2019 roku wytworzono 654,87 Mg odpadów komunalnych, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dawało wynik 240 kg. Natomiast w 2023 roku zebrano 1 135,44 Mg odpadów, a na jednego mieszkańca przypadało 360 kg. Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów był zmienny. W analizowanym okresie do 2021 roku wzrastał i wynosił 36%, następnie w kolejnym roku zmalał do 32% i w 2023 roku utrzymał się na tym samym poziomie. Od 2021 roku gmina spełniała wymagany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych.

Tab. 8. Stan gospodarki odpadami w Gminie Dominowo w latach 2019-2023

		2019	2020	2021	2022	2023
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		2 770	2 881	3 000	3 117	3 160
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		654,87	867,30	974,26	1 089,28	1 135,44
<i>zmieszane</i>		525,72	572,88	624,50	740,04	777,06
<i>segregowane</i>		129,15	294,42	349,76	349,29	358,38
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		20%	34%	36%	32%	32%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,24	0,30	0,32	0,35	0,36
Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	gmina	x	x	32,84	37,24	35,85
	wymagany	x	x	>20	>25	>35

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań.

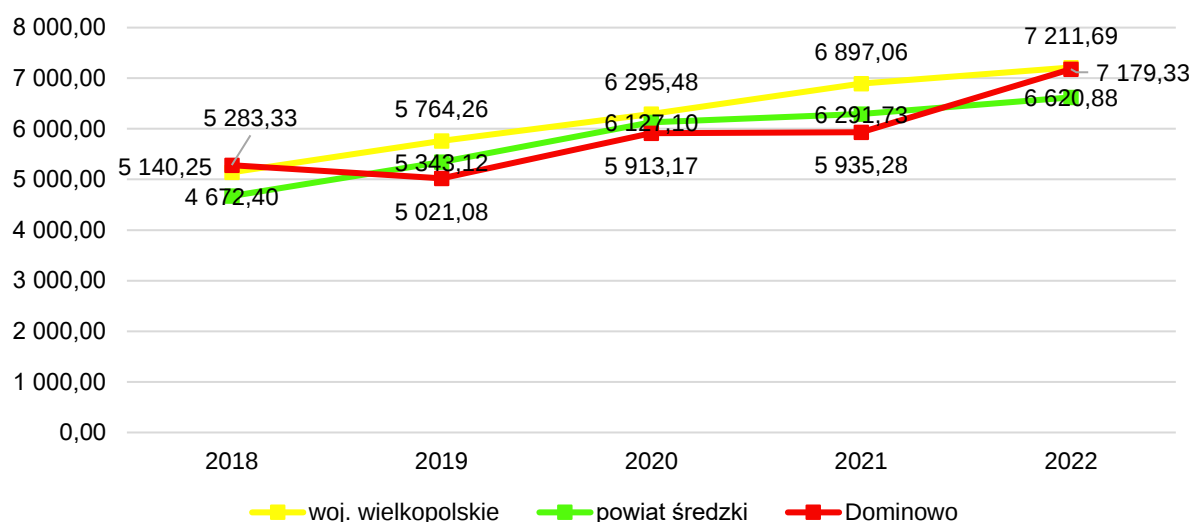
2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

Dochody ogółem Gminy Dominowo w latach 2018-2023 po 2019 roku corocznie ulegały zwiększeniu. Zaobserwowano, że na początku badanego okresu wyniosły one ponad 15,8 mln zł, a w 2023 roku wyniosły niemal 25,8 mln zł. Na przestrzeni pięciu lat nastąpił zatem wzrost o ponad 9,9 mln zł.

Poniższy wykres przedstawia dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Gminie Dominowo w zestawieniu z średnimi wynikami uzyskiwanymi przez gminy powiatu średzkiego oraz województwa wielkopolskiego w latach 2018-2022. Na przestrzeni badanego okresu wskaźnik

dochodów na 1 mieszkańca corocznie wzrastał, zarówno w Gminie (po 2019 roku), jak i w gminach w powiecie i w województwie. W 2018 roku na jednego mieszkańca Gminy Dominowo przypadała kwota 5 283,33 zł, natomiast w 2022 było to już 7 179,33 zł. Różnica zatem wyniosła niemal 1,9 tys. zł. Dochód na mieszkańca Gminy Dominowo w 2018 roku był wyższy niż średnia dla gmin województwa oraz powiatu, natomiast w latach 2019-2021 był niższy w stosunku do średnich obu jednostek. W 2022 roku nastąpił znaczny wzrost wartości wskaźnika dla Gminy Dominowo, który przewyższał dane dla gmin powiatu średzkiego i był niewiele niższy niż średnia dla gmin województwa wielkopolskiego – różnica była równa 32,36 zł. Wzrost dochodu ogółem na 1 mieszkańca wynikał z wpływu do budżetu Gminy licznych dotacji i subwencji oraz dochodów własnych związanych z podatkiem od elektrowni wiatrowych.

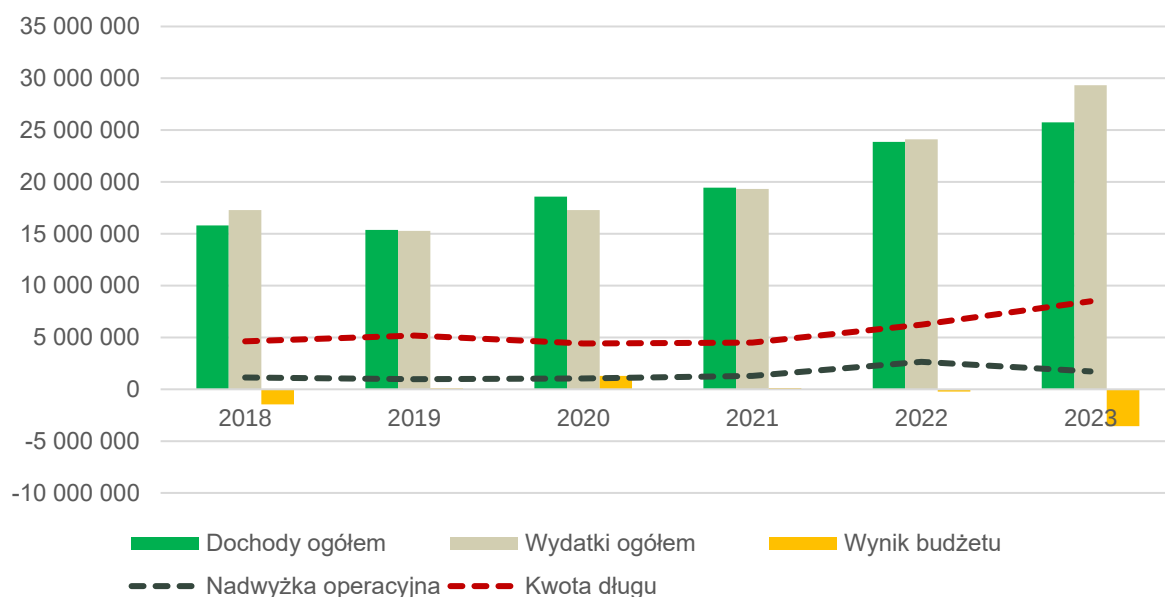

Ryc. 15. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Dominowo na tle powiatu i województwa w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wraz z wzrostem dochodów rosły również ponoszone przez Gminę Dominowo wydatki. W 2018 roku wydatki ogółem kształtowały się na poziomie niespełna 17,3 mln zł, natomiast w 2023 roku wynosiły one ponad 29,3 mln zł.

Na poniższym wykresie przedstawiono wykonanie budżetu Gminy Dominowo w latach 2018-2023. Analizując przedstawione dane potwierdza się stopniowy wzrost dochodów i wydatków gminy po 2019 roku. Wyższa kwota środków stanowiących wydatki w stosunku do dochodów, spowodowała ujemny wynik budżetu w 2018, 2022 oraz w 2023 roku. Najwyższy deficyt budżetowy w analizowanym okresie odnotowano w 2023 r., kiedy wynosił on niemal -3,6 mln zł. W latach 2019-2022 wynik budżetu był dodatni (w 2021 roku około 1,3 mln zł). Wartość nadwyżki operacyjnej Gminy Dominowo charakteryzowała się dużą zmiennością, jedynie w latach 2020-2022 charakteryzowała się stałym trendem i jej kwota z roku na rok rosła. Najniższy wynik osiągnęła w 2022 roku, było to około 2,6 mln zł. Należy również zauważyć, że po 2020 roku kwota długu stale rośnie, z poziomu 4,4 mln zł do niemal 8,5 mln zł. Nastąpił wzrost o 92%

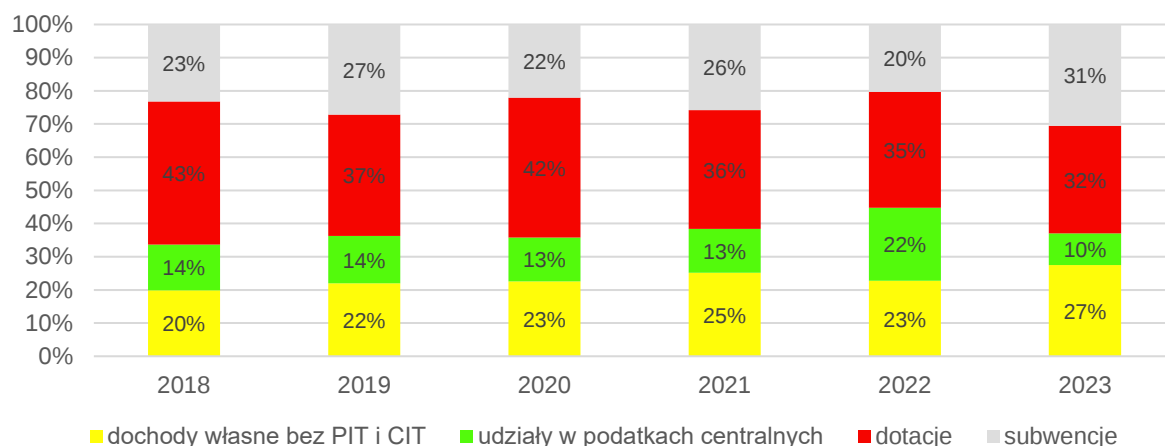
Ryc. 16. Wykonanie budżetu Gminy Dominowo w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

Na podstawie ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego na dochody budżetowe JST składają się przede wszystkim: dochody własne, subwencje ogólne oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Analiza struktury dochodów jednostki pozwala na określenie stopnia jej samodzielności finansowej. Kluczową rolę w kształtowaniu budżetu gminy pełnią dochody własne, z których główną część stanowią przychody z podatków i opłat lokalnych. Są one istotnym składnikiem finansowania działalności gminy, ponieważ jednostka ma wpływ na ich wysokość, poprzez ustalanie stawek podatkowych, wprowadzanie ulg, zwolnień oraz umarzanie zobowiązań podatkowych. Pozwala to na dostosowanie się do lokalnych potrzeb i warunków ekonomicznych. Możliwość wprowadzania ulg i zwolnień podatkowych daje gminie narzędzie do wspierania konkretnych, pożądaných sektorów czy grup społecznych. Działania te mogą mieć pozytywny wpływ na lokalne przedsiębiorstwa, mieszkańców oraz ogólny rozwój społeczno-gospodarczy jednostki samorządu terytorialnego. Ustalając korzystne warunki podatkowe, gmina zachęca do inwestycji, co przekłada się na rozwój przedsiębiorstw działających na jej terenie.

Poniższy wykres przedstawia strukturę dochodów budżetu Gminy Dominowo od 2018 do 2023 roku. Udział dochodów własnych, bez udziału w PIT i CIT do 2021 r. z roku na rok zwiększał się z poziomu 20% w 2018 roku do 25% w 2021 roku. Następnie nastąpił spadek do 23% w 2022, natomiast w kolejnym roku dochody własne stanowiły już 27% dochodów ogółem. Udział w podatkach centralnych nie wykazywał stałej tendencji, należy jednak zwrócić uwagę na 2022 rok, kiedy to udział w podatkach centralnych znacznie wzrósł: do 22%. Zmiany znaczenia udziału w podatkach centralnych w dochodach ogółem wynikają z różnych czynników, takich jak zmiany w polityce podatkowej państwa czy ogólne warunki ekonomiczne. Suma subwencji i dotacji w strukturze dochodów we wszystkich utrzymywała się na poziomie 62-66%, natomiast w 2022 ich udział w dochodach ogółem wynosił najmniej – 55%.

Ryc. 17. Struktura dochodów Gminy Dominowo w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Analizując dane w poniższej tabeli, dotyczące udziału w podatkach centralnych, można zauważyć, że wpływy z PIT i CIT były zróżnicowane w badanym okresie. Wpływy z PIT były generalnie wyższe i wykazywały większą zmienność, zwłaszcza w latach 2022-2023. Wpływy z CIT były znacznie mniejsze i bardziej stabilne, chociaż również wykazywały pewne wahania, w tym rok z ujemnym wynikiem. Zmienność wpływów z tytułu udziału w podatkach centralnych może być wynikiem wielu czynników, takich jak zmiany w przepisach podatkowych, zmiany w dochodach podatników czy zmiany w gospodarce. W przypadku CIT, zmiany mogły być spowodowane różnicami w zyskowności przedsiębiorstw oraz w polityce podatkowej dotyczącej firm. Wzrost wpływów z PIT w 2022 roku mógł być częściowo spowodowany ożywieniem gospodarczym po pandemii COVID-19, a spadek w 2023 roku wynikać już bezpośrednio z obniżenia stawek podatkowych i innych ulg wprowadzonych w ramach Polskiego Ładu.

Tab. 9. Udział w podatkach centralnych w latach 2018-2023 (tys. zł)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PIT	2157,72	2154,99	2452,24	2572,15	5250,40	2431,82
CIT	11,36	41,40	-3,45	2,38	22,02	26,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Analizując dochody podatkowe w Gminie Dominowo, zauważalne jest, że zdecydowanie najwyższym źródłem dochodu w tym zakresie jest podatek od nieruchomości, które w 2022 r. wniósł do budżetu ok. 3,3 mln zł do budżetu, stanowiąc niemal 72% dochodu podatkowego Gminy.

Należy również podkreślić, iż jednostka corocznie w analizowanym okresie dokonywała obniżenia maksymalnych możliwych stawek podatku od nieruchomości, podatku rolnego oraz podatku od środków transportowych, czego skutkiem finansowym jest obniżenie dochodów budżetowych z tego tytułu średnio o około 408 tys. zł rocznie. Dodatkowo udzielano ulg i zwolnień od podatku nieruchomości, na przestrzeni analizowanych lat średnia roczna kwota udzielonych ulg wynosiła 65,4 tys. zł. Oceniając potencjał podatkowy jednostki należy zatem pamiętać, iż jest on wyższy niż zaprezentowany. Sumując kwoty udzielonych ulg, zwolnień oraz innych umniejszeń należy podkreślić, iż dochody do budżetu mogły być większe o ponad 2,5 mln zł w skali analizowanych 6 lat. Szczegółowe kwoty w ramach dochodów podatkowych i z opłat przedstawione są w poniższej tabeli.

Tab. 10. Dochody podatkowe Gminy Dominowo w latach 2018-2023 (tys. zł)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
podatek rolny	735,84	707,35	764,89	736,24	774,43	870,98
podatek od nieruchomości	1416,17	1435,95	1597,02	1796,34	1862,20	3319,08
podatek leśny	20,45	19,91	20,19	19,83	21,40	32,42
podatek od środków transportowych	75,16	77,70	94,21	108,16	83,92	92,36
podatek od osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej	2,13	2,02	1,19	1,82	14,10	10,09
podatek od czynności cywilnoprawnych	104,43	124,12	125,66	232,12	220,18	243,29
wpływy z opłaty skarbowej	14,45	17,04	16,07	20,11	23,61	21,35
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	1,24	0,00	16,03	0,00	24,54	47,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Analizując strukturę wydatków Gminy Dominowo w latach 2018-2023 zaobserwowano, że największy średni udział przypadał w działach: oświata i wychowanie (30%) oraz w dziale rodzina (20%). Wydatki na edukację rosły z roku na rok, osiągając szczyt niemal 10,2 mln zł w 2023 roku. Natomiast w przypadku działu rodzina największe wydatki odnotowano w 2020 i 2021 roku, odpowiednio 5,4 mln zł oraz 5,6 mln zł. W kolejnym roku kwota ta znacznie spadła, co wiązało się z przeniesieniem do ZUS obsługi 500+. Znaczne różnice w wydatkach na przestrzeni analizowanych lat odnotowano w dziale rolnictwo i łowiectwo. Wydatki wzrosły znacząco w 2023 roku do 5,9 mln zł, podczas gdy w poprzednich latach wynosiły one od 0,5 mln zł do 1,8 mln zł. Było to związane z realizacją planu zadań inwestycyjnych m.in. budową Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Giecz oraz budową sieci wodociągowej Giecz-Borzejewo (2,24 mln zł), dokapitalizowaniem Zakładu Usług Komunalnych Sp. Z o.o. w Dominowie na zadanie „Przebudowa i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Chłapowie” (1,51 mln zł), budową dwóch ujęć wody pitnej, modernizacją Stacji Uzdatniania Wody oraz budową sieci wodociągowej w Gminie Dominowo (1,10 mln zł). Warto również zauważyć, że w 2023 roku pojawiły się wydatki w dziale wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną gaz i wodę w wysokości 756, 8 tys. zł, podczas gdy w poprzednich latach nie odnotowano żadnych wydatków w tym dziale. Stabilne wydatki na odnotowano w dziale administracji publicznej oraz gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, co wskazuje na stałe koszty operacyjne związane z zarządzaniem gminą i utrzymaniem infrastruktury komunalnej.

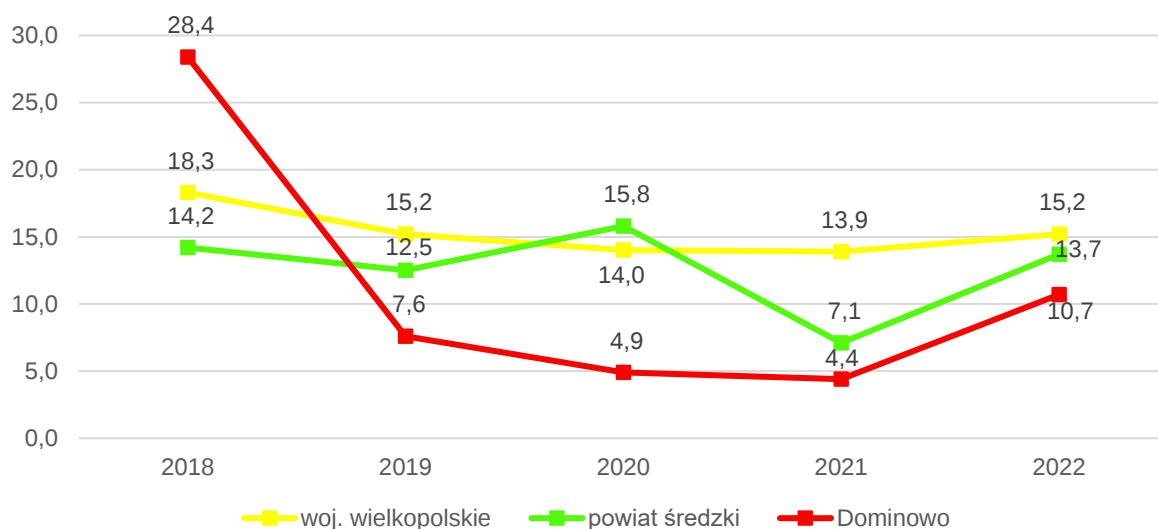
Tab. 11. Struktura wydatków Gminy Dominowo w latach 2018-2022 w podziale na poszczególne działy (tys. zł)

	DZIAŁ	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Średn i udział %
010	Rolnictwo i łowiectwo	546,99	750,83	1 050,65	1 529,49	1 769,46	5 948,95	9,5%
020	Leśnictwo	19,83	20,92	17,32	18,69	25,07	42,60	0,1%
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w	-	-	-	-	-	756,83	0,6%

	energię elektryczną, gaz i wodę							
600	Transport i łączność	3 929,46	795,18	957,34	1 158,42	1 211,67	1 421,32	7,7%
630	Turystyka	4,37	4,37	4,37	4,37	4,37	-	0,0%
700	Gospodarka mieszkaniowa	7,90	16,47	14,62	13,85	6,21	20,53	0,1%
710	Działalność usługowa	10,45	33,38	19,70	10,85	17,31	21,41	0,1%
750	Administracja publiczna	2 237,63	1 742,71	1 657,79	1 963,21	2 859,03	2 747,93	10,8%
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	44,94	30,85	36,38	0,60	0,62	26,30	0,1%
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	214,42	239,12	131,87	353,09	117,08	193,08	1,0%
757	Obsługa długu publicznego	130,18	150,27	128,20	98,38	321,29	437,03	1,0%
801	Oświata i wychowanie	4 336,93	4 945,63	5 269,24	5 713,04	6 390,24	10 153,06	30,0%
851	Ochrona zdrowia	69,09	235,45	84,24	130,40	1 935,55	1 452,59	3,2%
852	Pomoc społeczna	637,29	629,89	669,69	742,78	1 440,20	1 010,50	4,2%
853	Pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej	21,51	-	-	-	2 514,65	29,58	2,1%
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	66,15	62,11	48,73	72,98	13,24	8,74	0,2%
855	Rodzina	3 520,78	4 391,70	5 355,82	5 560,45	3 218,66	2 440,06	20,0%
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 013,49	853,36	1 512,76	1 517,78	1 718,34	1 856,29	6,9%
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	431,78	369,30	314,01	412,71	485,66	628,26	2,2%
926	Kultura fizyczna i sport	36,73	24,09	21,15	22,41	67,51	128,44	0,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych.

Poddając analizie udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Dominowo na tle średniej z gmin powiatu średzkiego oraz województwa wielkopolskiego, zauważyć należy, iż jedynie w 2018 roku Gmina Dominowo miała bardzo wysoki udział wydatków inwestycyjnych wynoszący 28,4%, znacznie przewyższając zarówno średnią gmin województwa wielkopolskiego (18,3%), jak i gmin powiatu średzkiego (14,2%). W kolejnych latach udział wydatków inwestycyjnych w Dominowie spadł, osiągając najniższy poziom w 2021 roku (4,4%), co może wskazywać na zmiany w priorytetach budżetowych lub ograniczenia finansowe. W 2022 roku nastąpił wzrost do 10,7%, co sugeruje ożywienie inwestycyjne na terenie jednostki. Było to spowodowane dofinansowaniami z Rządowego Funduszu Polski Ład. Mimo to, poziom ten był nieco niższy niż średnie wartości dla gmin województwa wielkopolskiego i powiatu średzkiego.

Ryc. 18. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Dominowo na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Fundusze Europejskie 2014-2020

Gmina Dominowo w latach 2014-2020 pozyskała jedno dofinansowanie ze środków funduszy europejskich na projekt pt. „Zwiększenie wykorzystania publicznego transportu w Gminie Dominowo przez kompleksową inwestycję w infrastrukturę transportu publicznego, zakup taboru oraz działania informacyjno-promocyjne”, na który otrzymano kwotę ponad 2,5 mln zł, natomiast wartość projektu wynosiła niemal 3,8 mln zł. Dofinansowanie to dotyczyło kategorii ochrona środowiska oraz transport i pochodziło z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, działanie „Wspieranie strategii niskoemisyjnych w tym mobilność miejska”.

Rządowy Fundusz Polski Ład

Rządowy Fundusz Polski Ład jest to Program Inwestycji Strategicznych, który ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez BGK. Gmina Dominowo aktywnie korzystała z możliwości pozyskania dofinansowania, realizując z jego pomocą 10 projektów. Łącznie pozyskała na inwestycje aż 24,95 mln zł.

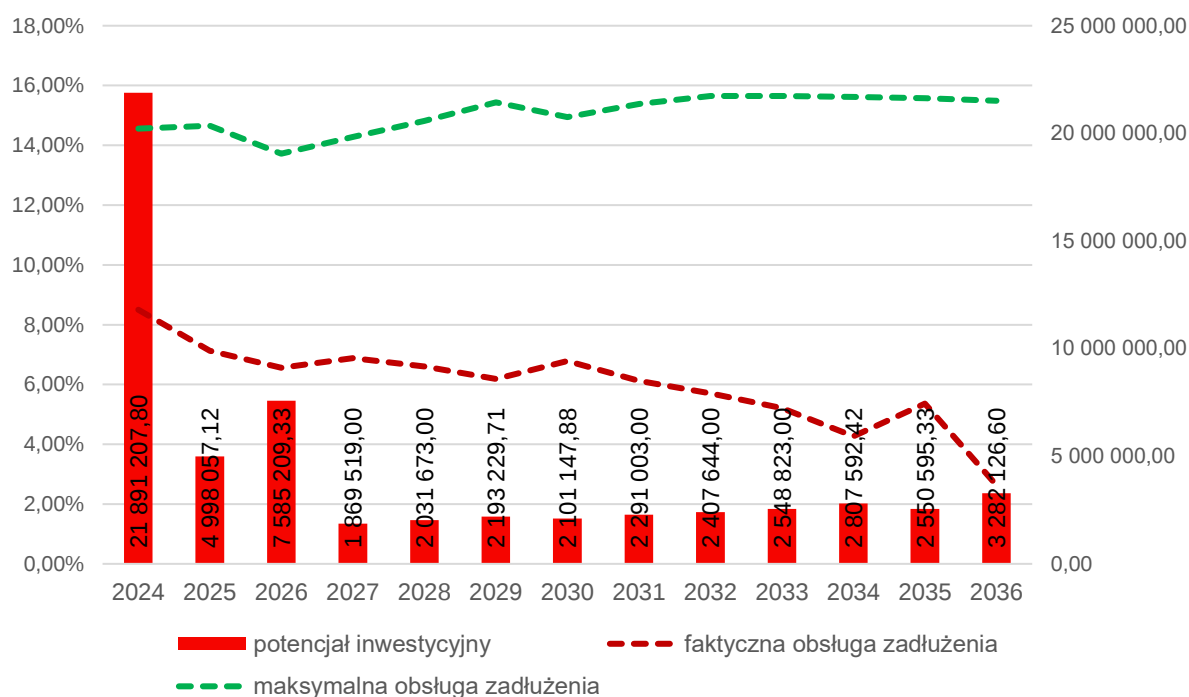
Tab. 12. Projekty dofinansowane z RF Polski Ład

Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania	Nabór
Budowa Stacji Uzdatniania Wody w m. Giecz oraz budowa sieci wodociągowej Giecz - Borzejewo	3 705 000,00 zł	pierwszy
Budowa dwóch ujęć wody pitnej, modernizacja Stacji Uzdatniania Wody oraz budowa sieci wodociągowej w Gminie Dominowo	4 985 000,00 zł	drugi
Budowa Żłobka przy budynku Szkoły Podstawowej w Dominowie wraz z kompleksową termomodernizacją budynku szkoły.	5 000 000,00 zł	drugi
Prace remontowe zabytkowego cmentarza ewangelickiego w Dominowie	149 800,00 zł	pierwszy-zabytki
Roboty budowlane przy zabytku - wymiana drewnianej podłogi w drewnianym zabytkowym kościele p.w. Św. Katarzyny w Bagrowie	294 000,00 zł	pierwszy -zabytki
Renowacja ścian wewnętrznych, stropu i podłóg kościoła p. w. Św. Jana Chrzciciela w Grodziszczku"	494 500,00 zł	pierwszy -zabytki

Renowacja ścian wewnętrznych, stropu i podłóg kościoła p. w. Św. Jana Chrzciciela w Grodziszczku"	2 000 000,00 zł	szósty – gminy popegeero-wskie
Wymiana pokrycia dachowego i prace elewacyjne na zabytkowym budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Bukowy Las	458 000,00 zł	drugi – zabytki
Rozbudowa sieci wodociągowej na nowych osiedlach wraz z przebudową istniejącej oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Dominowo	1 990 000,00 zł	ósmu
Budowa nowych dróg na ulicach Jesionowa Kwiatowa i Słoneczna w miejscowości Dominowo oraz przebudowa drogi w miejscowości Murzynowo Kościelne.	5 870 000,00 zł	ósmu

Potencjał inwestycyjny

Poniższy wykres przedstawia prognozowany sposób kształtowania się wskaźnika obsługi zadłużenia w Gminie Dominowo w latach 2024-2036. Podstawą prognozy jest Uchwały nr III/8/2024 Rady Gminy Dominowo z dnia 24 maja 2024 roku w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dominowo na lata 2024-2036. Wskaźnik pozwala na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości. Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Dominowo pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań finansowych. Przez cały analizowany okres maksymalna dopuszczalna obsługa zadłużenia wynosi od 13,72% do 15,65%, natomiast faktyczna obsługa zadłużenia najniższy wynik ma osiągnąć w 2036 roku (2,63%), co oznacza zmniejszenie obciążenia finansowego jednostki.

Ryc. 19 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Dominowo na lata 2024-2036

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr III/8/2024 Rady Gminy Dominowo z dnia 24 maja 2024 roku w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dominowo na lata 2024-2036.

Wykres przedstawia także potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2024-2036. Najwyższy potencjał inwestycyjny przypada na rok 2024 (21,9 mln zł), po czym następuje znaczny spadek do poziomu około 5,0 mln zł w 2025 roku. W latach 2027-2030 obserwuje się stabilizację na poziomie około 2 mln zł rocznie. Po 2030 roku potencjał inwestycyjny systematycznie rośnie, osiągając 3,3 mln zł w 2036 roku. Wysoka kwota w 2024 roku związana z pozyskanymi środkami zewnętrznymi. Należy pamiętać, że WPF najbardziej precyzyjnie odnosi się do roku bieżącego i przyszłego. W związku z tym przedstawiona sytuacja finansowa Gminy może ulec zmianie.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Analiza sytuacji demograficznej w Gminie Dominowo została wykonana w oparciu o dane uzyskane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, które mogą się nieznacznie różnić od danych zawartych w gminnej ewidencji ludności ze względu na stosowanie odmiennej metodyki obliczeń. W GUS bilanse liczby i struktury ludności w gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego, dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją a danymi GUS, analiza danych pozwala na zbadanie trendów i prognozowanych zmian w strukturze demograficznej.

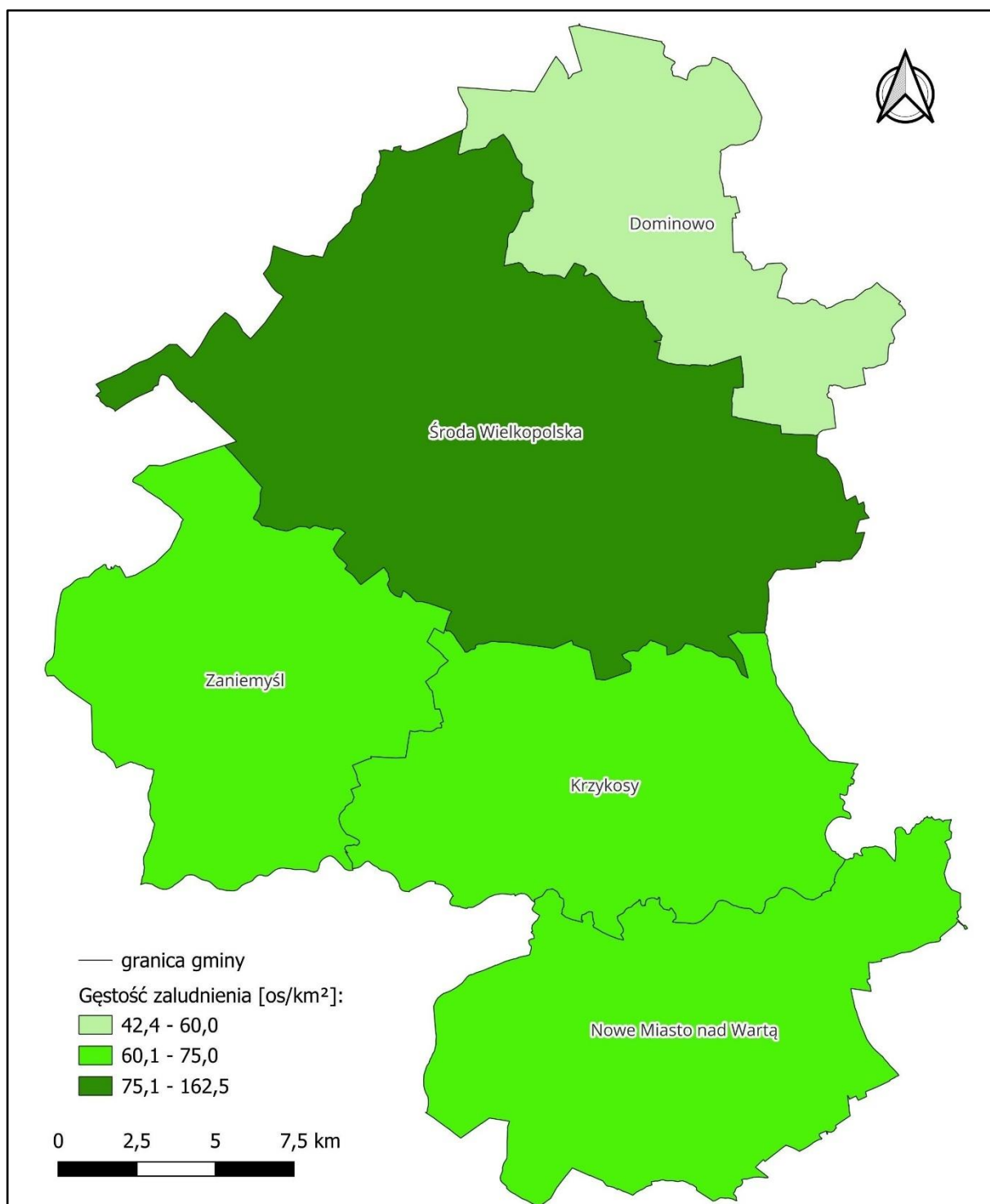
Według danych GUS Gminę Dominowo w 2022 r. zamieszkiwało 3 366 osób. Biorąc pod uwagę powierzchnię całkowitą wynoszącą 79,4 km², daje to gęstość zaludnienia wynoszącą ponad 42 os./km². W porównaniu z resztą gmin powiatu średzkiego, zauważa się, że analizowana jednostka charakteryzuje się najniższą gęstością zaludnienia.

Tab.13. Zmiany liczby ludności w powiecie średzkim w latach 2018-2022

JST	2018	2019	2020	2021	2022	udział w 2022 r.	średnia dynamika
powiat średzki	58 456	58 879	59 469	59 714	59 847	100%	100,6%
Dominowo	3 020	3 079	3 210	3 295	3 366	6%	102,8%
Krzykosy	7 054	7 136	7 224	7 276	7 330	12%	101,0%
Nowe Miasto nad Wartą	9 084	9 057	8 760	8 687	8 598	14%	98,6%
Środa Wielkopolska	32 365	32 649	33 338	33 551	33 648	56%	101,0%
Zaniemyśl	6 933	6 958	6 937	6 905	6 905	12%	99,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

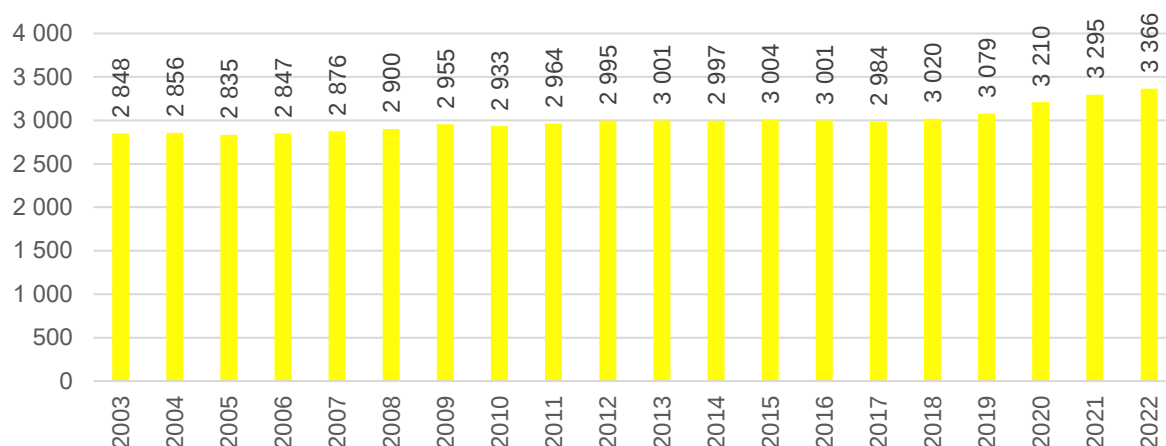
Powyższa tabela prezentuje dane dotyczące zmiany liczby ludności w poszczególnych gminach powiatu średzkiego w latach 2018-2022, wraz ze średnią dynamiką tych zmian. Analizując ludność w całym powiecie odnotowuje się, że stopniowo przybywa tu mieszkańców, o czym świadczy dynamika zmian liczby ludności w latach 2018-2022 wynosząca 100,6%. W Gminie Dominowo (102,8%) zauważa się największy przyrost liczby mieszkańców, co może być powiązane z ich odpływem z ośrodków miejskich i osiedlaniem się na terenach wiejskich. Obserwowane zjawisko suburbanizacji niesie ze sobą wiele konsekwencji, w tym przemian struktury demograficznej Gminy.

Ryc. 20. Gęstość zaludnienia w powiecie średzkim w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Analiza stanu ludności w okresie dwudziestoletnim potwierdza tendencję związaną ze wzrostem liczby mieszkańców w Gminie Dominowo. Przez większość przedstawionych na poniższym wykresie lat odnotowywano bowiem wzrost liczby ludności. Największy wzrost liczby mieszkańców odnotowano w 2020 roku, kiedy to w granicach jednostki przybyło 131 osób. Można zatem zakładać, iż obecny pozytywny trend się utrzyma i w kolejnych latach liczba ludności Gminy Dominowo nadal będzie rosła.

Ryc. 21. Liczba ludności w Gminie Dominowo w latach 2003-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Obserwowane w Gminie zmiany liczby ludności zależą od zachodzących zjawisk demograficznych, w tym przyrostu naturalnego, salda migracji czy struktury płci i wieku ludności. Należy podkreślić, iż są to zjawiska wieloaspektowe i złożone, na które wpływają zarówno czynniki w ujęciu mikro- jak i makro otoczenia. Jak wskazuje poniższa tabela, współczynnik przyrostu naturalnego w województwie wielkopolskim w 2022 roku wynosił -2,16. W całym powiecie średzkim przyrost naturalny również był ujemny, choć wyższy niż średnia wojewódzka, i wynosił -0,59. Dodatni przyrost naturalny odnotowano jedynie w jednej gminie wchodzącej w skład powiatu i była to właśnie Gmina Dominowo (2,71). Biorąc z kolei pod uwagę średnią dynamikę zmian współczynnika przyrostu naturalnego w latach 2018-2022, jest ona ujemna we wszystkich jednostkach powiatu średzkiego. Wskaźnik Gminy Dominowo zmniejszył się o 0,41 na przestrzeni analizowanych lat, jednak nadal jest to najlepszy wynik wśród pozostałych Gmin oraz w odniesieniu do średniej dla województwa i powiatu.

W przypadku współczynnika salda migracji Gmina Dominowo wyróżnia się najwyższym wynikiem na tle pozostałych gmin powiatu średzkiego oraz średniej dla gmin województwa wielkopolskiego. Wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców wynosił w 2022 roku 21,05, co jest bardzo wysoką wartością i wskazuje na dużą atrakcyjność Gminy dla nowych mieszkańców – powstanie osiedli mieszkaniowych w Dominowie i Rusiborku. Średnia zmiana wartości tego wskaźnika od 2018 przedstawia wzrost o 4,26. Dla porównania w województwie wielkopolskim saldo migracji na 1000 mieszkańców wynosiło 0,40 z minimalną tendencją wzrostową (0,01). Natomiast w powiecie średzkim saldo migracji na 1000 mieszkańców wynosiło 2,85 z średnią zmianą wskaźnika na poziomie 0,20. Gminy takie jak: Krzykosy (7,25), Środa Wielkopolska (2,80) i Zaniemyśl (3,34) również charakteryzują się dodatnim saldem migracji, ale znacznie niższym niż Gmina Dominowo. Natomiast najgorzej sytuacja kształtuje się w Gminie Nowe Miasto nad Wartą, która miała ujemne saldo migracji (-8,11). Gmina Dominowo prezentuje się bardzo korzystnie na tle innych jednostek pod względem demograficznym, z dodatnim przyrostem naturalnym i bardzo wysokim saldem migracji, co świadczy o rosnącej atrakcyjności Gminy jako miejsca do życia. Inne jednostki w powiecie, zwłaszcza Nowe Miasto nad Wartą, mają trudniejszą sytuację demograficzną, z ujemnymi wskaźnikami zarówno przyrostu naturalnego, jak i salda migracji.

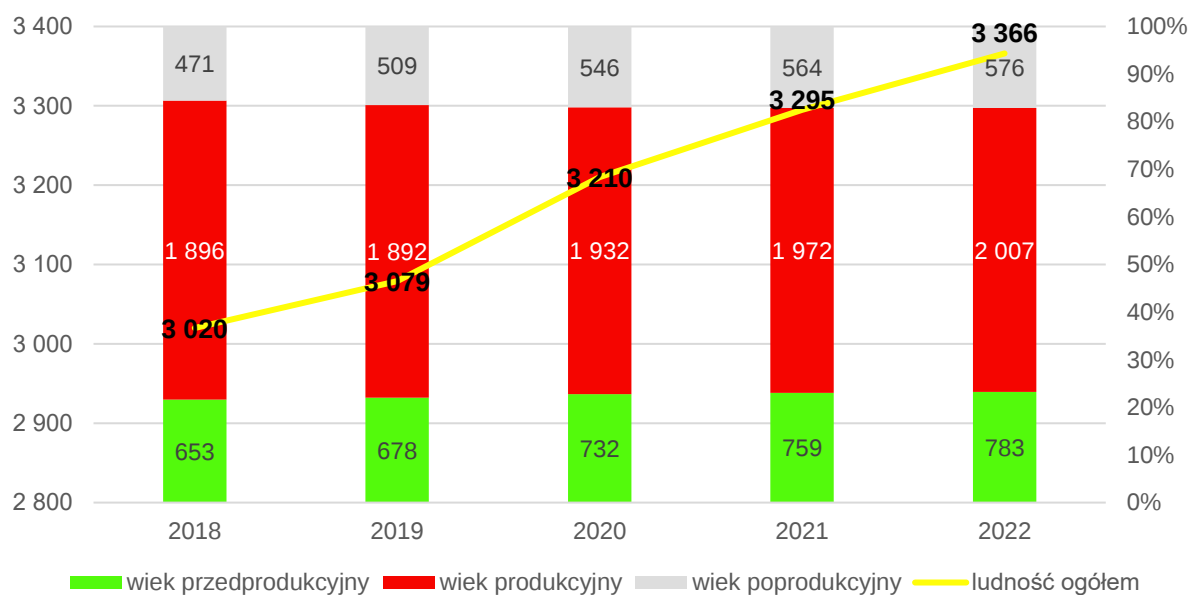
Suma współczynnika przyrostu naturalnego oraz współczynnika salda migracji określa współczynnik przyrostu rzeczywistego. W przypadku Gminy Dominowo współczynnik ten w 2022 roku przyjął wartość 23,76. Oznacza to, iż w 2022 roku na każdy 1 tys. mieszkańców Gminy przypadło 23,76 nowych mieszkańców.

Tab.14. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Dominowo w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2022 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2018 r.	2022 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2018 r.
woj. wielkopolskie	-2,16	-0,80	0,40	0,01
powiat średzki	-0,59	-0,79	2,85	0,20
Dominowo	2,71	-0,41	21,05	4,26
Krzykossy	-0,14	-1,56	7,25	1,39
Nowe Miasto nad Wartą	-1,39	-0,46	-8,11	-1,59
Środa Wielkopolska	-0,18	-0,63	2,80	0,05
Zaniemyśl	-3,63	-1,45	3,34	-0,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższy wykres ukazuje strukturę ludności Gminy Dominowo w latach 2018-2022. Na jego podstawie od 2019 roku zauważa się ciągły, stopniowy wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Od 2018 do 2022 roku liczba osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 111 osób, co stanowi wzrost o 5,86%. Jest to pozytywne zjawisko, zwłaszcza z uwagi na to, że ta grupa wiekowa jest kluczowa dla rozwoju gospodarczego Gminy. Z roku na rok, zgodnie z dodatnim wynikiem przyrostu naturalnego przybywa również osób wieku przedprodukcyjnym. Od 2018 do 2022 roku ich liczba wzrosła o 130 osób, co stanowi wzrost o 19,91%. Wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym świadczy o zwiększającej się liczbie urodzeń i napływie młodych rodzin na teren Gminy. Negatywnym zjawiskiem natomiast jest jednoczesny wzrost udziału w ogólnej liczbie mieszkańców osób w wieku poprodukcyjnym, na przestrzeni analizowanych lat o 105 osób, co stanowi wzrost o 22,30%. W przyszłości może to negatywnie oddziaływać na lokalny rynek pracy, więcej osób będzie schodzić z rynku pracy niż na niego wchodzić. Skutkiem tego zjawiska w perspektywie najbliższych lat może być konieczność zwiększenia nakładów finansowych ponoszonych przez Gminę na świadczenia społeczne i usługi opiekuńcze dla seniorów w tym budowa domu seniora. Niemniej nie ulega wątpliwości, że seniorzy stanowią istotną grupę społeczną, aktywnie uczestniczącą w życiu społecznym i kulturalnym Gminy. W związku z tym konieczne jest dostosowanie usług i przestrzeni publicznych do specyficznych potrzeb tej grupy wiekowej i zapewnienia im możliwości aktywnego udziału w życiu społecznym.

Ryc. 22. Struktura ludności w Gminie Dominowo w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział ludności w wieku 25-34 lat w liczbie ludności ogółem jest bardzo istotny w funkcjonowaniu danej jednostki. Ta grupa stanowi główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego. Osoby w tym wieku osiągają pewną stabilizację życiową i zawodową, osiągają coraz wyższe dochody, podejmują decyzje co do miejsca zamieszkania i w wielu przypadkach, założenia rodziny. Im wyższa wartość tego wskaźnika, tym bardziej pozytywny wpływ na rozwój Gminy. Dynamika zmian w tym zakresie jest negatywna zarówno dla Gminy Dominowo (99%), powiatu średzkiego (85%), jak i województwa wielkopolskiego (88%). W obrębie powiatu negatywne zmiany postępują najszybciej. Na terenie Gminy Dominowo w 2018 roku osoby w pożądanym wieku produkcyjnym stanowiły 16,16% ogółu mieszkańców, a w 2022 15,92%. Jak już wcześniej nadmieniono, jest to negatywne zjawisko, natomiast należy mieć na uwadze, że zmiany te postępują w powolnym tempie.

Tab.15. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Dominowo w 2018 i 2022 roku na tle innych jednostek

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2018	2022	dynamika	2018	2022	dynamika
woj. wielkopolskie	15,02	13,24	88%	24,20	27,70	114%
powiat średzki	15,43	13,10	85%	21,60	25,30	117%
Dominowo	16,16	15,92	99%	17,80	20,70	116%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Następnym wskaźnikiem przedstawionym w tabeli jest ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. W 2018 roku dla Gminy Dominowo wartość wskaźnika wyniosła 17,80%, a w 2022 roku 20,70%. Dynamika wzrostu wskaźnika na przestrzeni czterech analizowanych lat wyniosła zatem 116%, co świadczy o stosunkowo szybkim tempie zmian, minimalnie wyższym niż średnio w gminach w województwie. Należy jednak zauważyć, że procent

ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Dominowo w 2022 roku (20,70%) był niższy niż w całym powiecie (25,3%) i województwie (27,7%).

3.2. Kapitał społeczny

Żłobki i przedszkola

W obrębie Gminy Dominowo funkcjonuje jedna placówka zapewniająca opiekę nad dziećmi do lat 3. Jest to Żłobek Dominionki, który znajduje się przy ul. Centralnej 3A w Dominowie, czynny od poniedziałku do piątku od 6:30 do 17:00. Gmina Dominowo otrzymała dofinansowanie na realizację zadania polegającego na stworzeniu miejsc opieki dla dzieci do lat 3 w ramach Programu „MALUCH+” 2022-2029. Całkowita kwota dofinansowania wynosiła 691 908,52 zł. Dzięki tym środkom, w miejscowości Dominowo powstało 17 nowych miejsc opieki dla najmłodszych dzieci. Projekt obejmował nie tylko wyposażenie wnętrz, ale również dostosowanie otoczenia żłobka i przestrzeni wokół placówki, co zapewniło bezpieczne i komfortowe warunki dla maluchów. Część kosztów przedsięwzięcia gmina sfinansowała w ramach Rządowego Programu Polski Ład (4,4 mln zł) „Budowa Żłobka przy budynku Szkoły Podstawowej w Dominowie wraz z kompleksową termomodernizacją budynku szkoły”.

Obiekt został oddany do użytku początkiem lutego 2024 roku, a pierwszy nabór trwał od 11 grudnia 2023 r. do 12 stycznia 2024 r. Zgodnie ze Statutem Żłobka do placówki mogą uczęszczać dzieci od 20 tygodnia do 3 lat, a w szczególnych przypadkach do ukończenia 4 roku życia. Pierwszeństwo przyjęcia miały dzieci zamieszkujące i zameldowane na terenie Gminy Dominowo.

Opieka nad dziećmi powyżej 3 roku życia sprawowana była w roku szkolnym 2023/2024 przez trzy oddziały przedszkolne zlokalizowane przy szkołach podstawowych w Gieczu, Murzynowie Kościelnym oraz Dominowie. Szczegółowe informacje dotyczące placówek prezentuje poniższa tabela.

Tab. 16. Przedszkola na terenie Gminy Dominowo

Lp.	Nazwa przedszkola/oddziału/punktu przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
1.	Szkoła Podstawowa im. Pierwszych Piastów w Gieczu z oddziałami przedszkolnymi	45	2	23	6:30-15:30
2.	Szkoła Podstawowa im. Stanisława Mikołajczyka w Murzynowie Kościelnym z oddziałami przedszkolnymi	34	2	17	8:00 - 15:00
3.	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Dominowie z oddziałami przedszkolnymi	83	4	21	6:30-16:00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dominowo.

Najwięcej dzieci uczęszczało do oddziału przedszkolnego przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Dominowie. Funkcjonowały tam 4 grupy, w których łącznie były 83 osoby. Każda z wyżej przedstawionych placówek ma inne godziny otwarcia. W Dominowie są one najdłuższe, opieka zapewniana jest od wczesnych godzin porannych do popołudnia (6:30-16:00).

Opieka przedszkolna w Gminie Dominowo jest systematycznie rozwijana i obejmuje coraz większy odsetek dzieci. W roku szkolnym 2019/2020 opieką przedszkolną objętych było 86% dzieci, natomiast według danych za rok szkolny 2023/2024 było to 92% dzieci. Należy jednak podkreślić, iż według szacunków Gminy wiele dzieci w wieku przedszkolnym uczęszcza do przedszkoli poza terenem Gminy: w roku szkolnym 2023/2024 było to 44 dzieci. Taka sytuacja może być powiązana z miejscem wykonywania pracy przez ich rodziców. W drodze do pracy, odwożą oni swoje dzieci do przedszkoli znajdujących się w pobliżu codziennie pokonywanej trasy. Sytuacja demograficzna

gminy może wskazywać na potrzebę dalszego rozwijania lokalnych placówek. Na terenie Gminy Dominowo do przedszkoli w roku szkolnym 2023/2024 uczęszczało jedynie 7 dzieci zamieszkujących poza jej terenem. Miesięczny koszt utrzymania dziecka w przedszkolu w minionym roku szkolnym wyniósł 819,62 zł. Na terenie Gminy Dominowo nie prowadzą działalności przedszkola niepubliczne.

Tab.17. Funkcjonowanie placówek przedszkolnych w Gminie Dominowo

		2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Udział dzieci objętych opieką przedszkolną- dzieci w przedszkolach na terenie gminy w stosunku do wszystkich dzieci w wieku 3-6 lat	%	86%	91%	91%	90%	92%
Liczba dzieci z terenu gminy w przedszkolach na terenie innych gmin	os.	25	27	25	29	44
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie gminy	os.	7	3	5	7	7
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym	zł	712,49	745,26	821,45	824,74	819,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dominowo.

Szkoły

W Gminie Dominowo w roku szkolnym 2023/2024 funkcjonowały 3 szkoły podstawowe zlokalizowane w Gieczu, Murzynowie Kościelnym oraz Dominowie. Szkoła w Gieczu oraz Dominowie są placówkami o zbliżonej liczbie uczniów, gdzie edukację pobiera 128 uczniów w ramach 7 prowadzonych oddziałów (Giecz) oraz 129 osób również w ramach 7 oddziałów (Dominowo). Średnia liczba uczniów przypadająca na oddział w obu placówkach wynosi 18 osób. Kadre pedagogiczną stanowią nauczyciele i pedagodzy zatrudnieni w ramach 16,15 (Giecz) i 21,18 (Dominowo) etatu. Natomiast mniejszą placówką jest szkoła w Murzynowie Kościelnym, gdzie kształci się 78 uczniów w ramach 8 oddziałów, zatem średnia wielkość oddziału wynosi 10 osób. Liczba etatów kadry nauczycielskiej wynosiła 15,18. W żadnej z analizowanych placówek nie ma potrzeby prowadzenia zmianowego systemu pracy.

Tab.18. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Dominowo

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli
1.	Szkoła Podstawowa im. Pierwszych Piastów w Gieczu	128	7	18	16,15
2.	Szkoła Podstawowa im. Stanisława Mikołajczyka w Murzynowie Kościelnym	78	8	10	15,18
3.	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Dominowie	129	7	18	21,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dominowo.

Szkoły podstawowe w gminie różnią się pod względem wyposażenia oraz infrastruktury, jednak każda z nich dąży do zapewnienia uczniom jak najlepszych warunków do nauki i rozwoju.

Szkoła Podstawowa im. Pierwszych Piastów w Gieczu posiada 7 sal lekcyjnych. Niestety, placówka ta nie dysponuje salą gimnastyczną, co może ograniczać możliwości rozwoju fizycznego uczniów, natomiast należy zauważyć, że w trakcie opracowywania niniejszej diagnozy trwa jej budowa. Uczniowie mają dostęp do 15 komputerów oraz 4 projektorów multimedialnych, co wspomaga prowadzenie zajęć dydaktycznych. Każdy uczeń ma do dyspozycji szafkę, co pozwala na ograniczenie liczby noszonych książek. W szkole działa świetlica, czynna w godzinach od 12:00 do 15:30, zapewniająca opiekę nad dziećmi. Brakuje jednak monitoringu szkolnego oraz parkingu dla kadry i rodziców. W szkole znajduje się gabinet pielęgniarstwa, która jest dostępna przez 2 godziny tygodniowo.

Szkoła Podstawowa im. Stanisława Mikołajczyka w Murzynowie Kościelnym posiada 8 sal lekcyjnych oraz salę gimnastyczną, która wymaga remontu. Uczniowie mogą korzystać z 12 komputerów i 5 projektorów multimedialnych. Świetlica funkcjonuje w godzinach: od 7:35 do 8:20 oraz od 12:05 do 14:45. Dostępny jest również parking dla kadry i rodziców. W szkole znajduje się gabinet pielęgniarstwa, dostępnej przez 3 godziny tygodniowo.

Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Dominowie również posiada 8 sal lekcyjnych i salę gimnastyczną, która potrzebuje remontu. Uczniowie mają dostęp do 13 komputerów i 4 projektorów multimedialnych. Świetlica otwarta jest od 6:30 do 16:00. Szkoła posiada parking dla kadry i rodziców. Gabinet pielęgniarstwa jest czynny przez 2 godziny tygodniowo, a usługi stomatologiczne są dostępne w Ośrodku Zdrowia w Dominowie.

Dla wszystkich uczniów szkół w Dominowie usługi stomatologiczne świadczy Ośrodek Zdrowia w Dominowie.

Tab. 19. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Dominowo

Nazwa szkoły:		Szkoła Podstawowa im. Pierwszych Piastów w Gieczu	Szkoła Podstawowa im. Stanisława Mikołajczyka w Murzynowie Kościelnym	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Dominowie
Liczba sal lekcyjnych (szt.)		7	8	8
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych		brak sali gimnastycznej – w budowie	sala gimnastyczna /do remontu	sala gimnastyczna/ do remontu
Komputery do użytku uczniów (szt.)		15	12	13
Projektory multimedialne (szt.)		4	5	4
Szafki dla każdego ucznia (tak/nie)		tak	nie	nie
Świetlice (tak/nie; godziny otwarcia)		tak, godz. 12:00-15:30	tak, godz.7:35 do 8:20;12:05-14:45	6:30-16:00
Parkingi dla kadry / rodziców (tak/nie)		nie	tak	tak
Gabinet pielęgniarstwa / stomatologicznego	W jakim wymiarze (etat)	gabinet pielęgniarstwa 2 godz./tydz.	gabinet pielęgniarstwa 3 godziny w tygodniu	gabinet pielęgniarstwa 2 godziny w tygodniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dominowo.

Szkoły podstawowe w gminie Dominowo aktywnie realizują różnorodne projekty edukacyjne i sportowe, wspierając wszechstronny rozwój uczniów. Szkoły na terenie Gminy Dominowo realizują liczne programy rządowe i unijne, takie jak „Bieg po zdrowie”, „Trzymaj Formę!”, projekty ekologiczne, oraz program „Szkolny Klub Sportowy”. W SP w Dominowie powstała ekopracownia edukacyjna. Wszystkie szkoły uczestniczą w programach promujących zdrowy tryb życia i

bezpieczeństwo w sieci. Szkoły organizują wewnętrzne turnieje sportowe takie jak „Mikołajkowy Turniej Piłki Nożnej” i „Turniej Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym”. Uczniowie uczestniczą także w powiatowych zawodach, takich jak czwarki lekkoatletyczne i biegi przełajowe. Uczniowie biorą udział w wielu konkursach przedmiotowych i ekologicznych, w tym „Kangur Matematyczny” i festiwalu piosenki. Szkoła w Dominowie wyróżnia się udziałem w wojewódzkich konkursach matematycznych, językowych i muzycznych. Placówki oferują zajęcia logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne, rewalidacyjne, terapeutyczne oraz wsparcie pedagogiczno-psychologiczne. W Dominowie dodatkowo prowadzone są zajęcia socjoterapeutyczne i rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. Szkoły w Gminie zapewniają wszechstronny rozwój uczniów poprzez bogatą ofertę edukacyjną, sportową.

Liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy Dominowo jest dość stabilna, z niewielkimi zmianami z roku na rok. Największą liczbę uczniów odnotowano w roku szkolnym 2021/2022 (350), a najmniejszą w roku 2020/2021 (325). Liczba uczniów uczęszczających do szkół poza Gminą również wykazuje pewne wahania, bez wyraźnego trendu. Największa liczba uczniów uczęszczających do szkół poza Gminą była w roku szkolnym 2022/2023 (68), a najmniejsza w roku 2020/2021 (49). Ważnym aspektem wpływającym na powyższą tendencję jest także chęć kontynuacji edukacji w mieście po przeprowadzce na wieś oraz wygoda dowożenia dzieci przez rodziców do szkół na terenie miasta przy jednoczesnych dojazdach do pracy.

Tab. 10. Liczba uczniów uczęszczająca do szkół na terenie Gminy Dominowo oraz poza nią

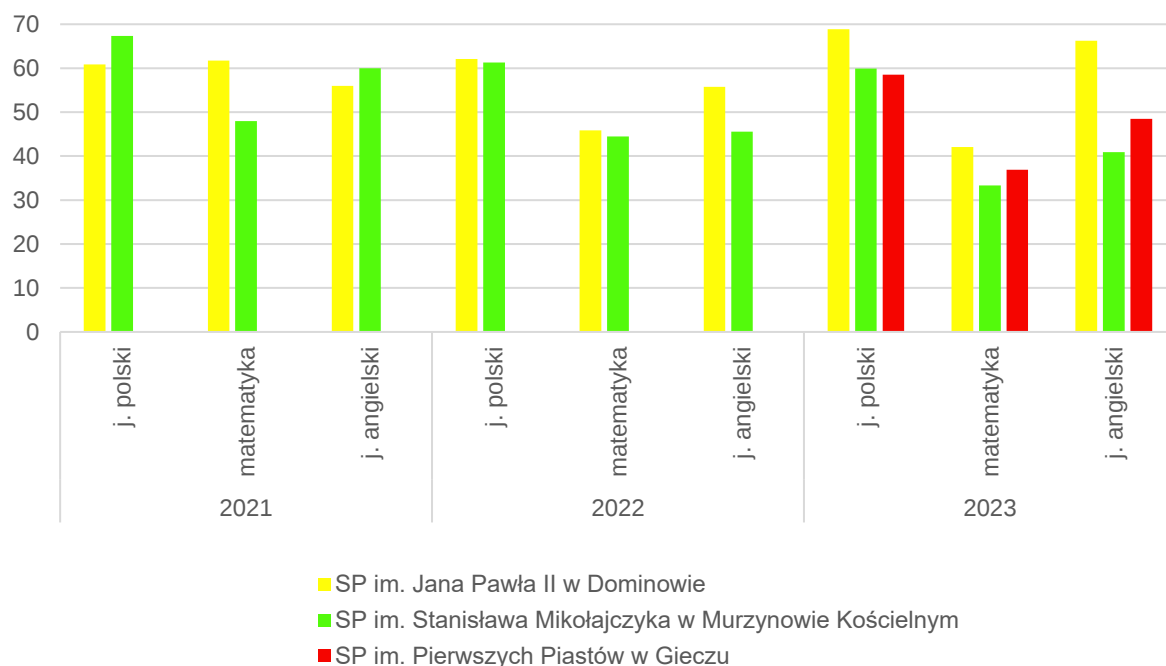
		2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy wraz z klasami „0”	Os.	338	325	350	349	343
Liczba uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin	Os.	50	49	65	68	58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dominowo.

Obowiązujący w Polsce system edukacji zakłada różnorodne formy oceny procesu nauczania, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne, na różnych etapach edukacji. Weryfikacja wiedzy uczniów odbywa się regularnie poprzez sprawdziany i kartkówki w poszczególnych placówkach. Egzaminów okresowe, przedmiotowe i zawodowe stanowią zewnętrzne formy oceny, które sprawdzają, czy uczniowie spełniają określone wymagania edukacyjne. Kompetencją Gminy Dominowo jest prowadzenie edukacji na poziomie szkół podstawowych. W związku z tym, analizie poddano wyniki egzaminów ósmoklasisty osiągnięte przez uczniów w latach 2021-2023 w różnych szkołach na terenie gminy. Wyniki zostały porównane ze średnimi wynikami uzyskiwanymi w powiecie i województwie, aby ocenić efektywność nauczania w gminnych placówkach.

W 2021 roku wyniki z języka polskiego w szkołach w Dominowie i Murzynie Kościelnym były zbliżone, wynosząc około 60%. Z kolei z matematyki szkoła w Murzynie Kościelnym osiągnęła lepszy wynik, około 60%, podczas gdy szkoła w Dominowie uzyskała wynik nieco poniżej 50%. W przypadku języka angielskiego, szkoła w Dominowie osiągnęła wynik nieco powyżej 50%, a szkoła w Murzynie Kościelnym około 55%. W 2022 roku wyniki z języka polskiego w szkołach w Dominowie i Murzynie Kościelnym były bardzo zbliżone, wynosząc nieco powyżej 60%. Wyniki z matematyki były również podobne, z obu szkół uzyskujących około 50%. W języku angielskim szkoła w Dominowie osiągnęła wynik nieco powyżej 50%, natomiast szkoła w Murzynie Kościelnym około 50%. W 2023 roku porównać można wszystkie szkoły w obrębie Gminy,

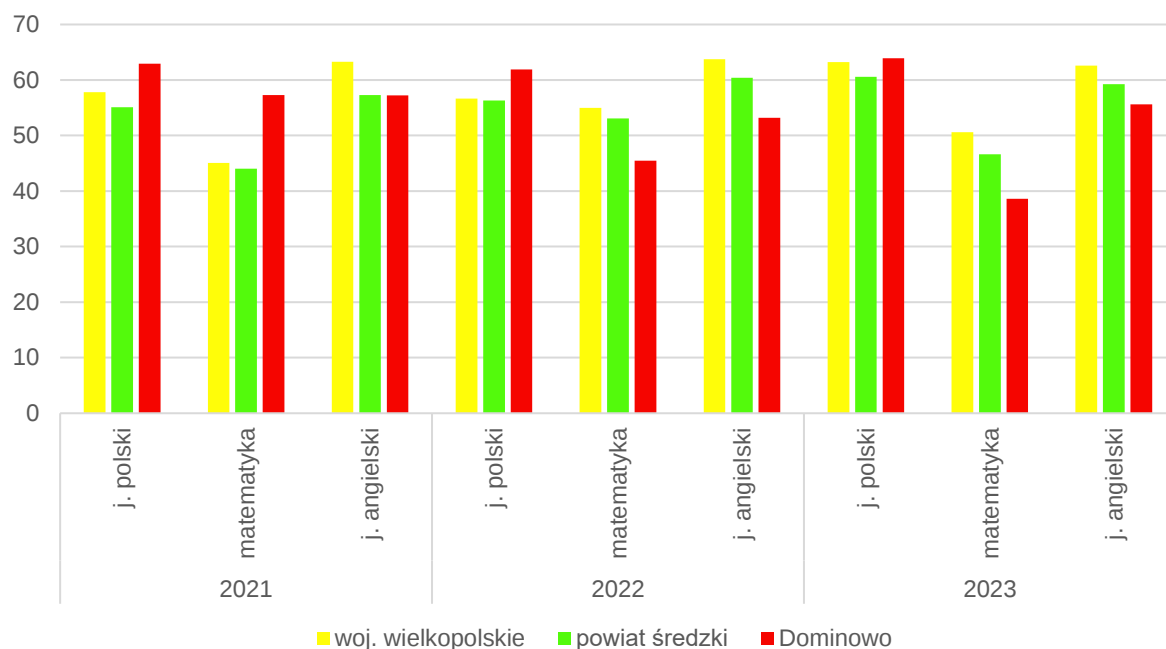
ponieważ liczba osób przystępujących do egzaminu ósmoklasisty w Gieczu pozwoliła na przedstawienie ich uśrednionych wyników. Szkoła w Dominowie wypadła najlepiej w języku polskim, osiągając wynik powyżej 60%, podczas gdy szkoła w Murzynowie Kościelnym uzyskała nieco powyżej 50%, a szkoła w Gieczu około 45%. Z matematyki szkoła w Gieczu uzyskała wynik około 45%, natomiast szkoły w Dominowie i Murzynowie Kościelnym około 40%. W języku angielskim szkoła w Dominowie osiągnęła wynik około 55%, szkoła w Murzynowie Kościelnym około 50%, a szkoła w Gieczu około 45%. Na podstawie przedstawionych danych zauważa się, że na przestrzeni analizowanych lat to uczniowie SP im. Jana Pawła II w Dominowie uzyskiwali najwyższe wyniki z egzaminów. Szczególnie wyróżniają się wyniki z języka polskiego i angielskiego, które często są wyższe w porównaniu do pozostałych szkół.

Ryc. 23. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Dominowo w latach 2021-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2021-2023.

Średnie wyniki osiągane na egzaminie ósmoklasisty w szkołach na terenie Gminy Dominowo zestawiono ze średnią dla szkół z gmin powiatu średzkiego i gmin województwa wielkopolskiego. Na ich podstawie można stwierdzić, że szkoły w Gminie Dominowo osiągają korzystne wyniki w języku polskim, przewyższając we wszystkich latach średnie wyniki powiatu średzkiego oraz województwa wielkopolskiego. Z matematyki wyniki te są zmienne. W 2021 roku były znacznie wyższe, natomiast w kolejnych dwóch latach niższe od średniej wojewódzkiej i powiatowej. Natomiast z języka angielskiego uczniowie z Gminy Dominowo uzyskują wyniki niższe od średnich dla powiatu i województwa, co wskazuje na potrzebę poprawy w tym zakresie. Szczegółowe dane przedstawia poniższa rycina.

Ryc. 24. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Dominowo w latach 2021-2023 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2021-2023.

Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące wydatkowania środków w dziale 801 Oświata i wychowanie w latach 2017-2022. Największe wydatki przypadają w 2023 roku, kiedy to m.in. wybudowano żłobek przy budynku Szkoły Podstawowej w Dominowie oraz przeprowadzono kompleksową termomodernizację budynku szkoły. Działania te spowodowały, iż w ramach wydatków majątkowych wydatkowano niemal 2,4 mln zł. Należy zauważyć, że wydatki bieżące ponoszone na oświatę i wychowanie stale wzrastają, łącznie o ponad 5,8 mln zł w 2023 roku, względem roku 2018. Dynamika wzrostu kosztów ponoszonych na wychowanie i oświatę jest niewspółmiernie wyższa od dynamiki wzrostu przyznawanej subwencji oświatowej. Determinuje to spadek poziomu pokrycia wydatków na oświatę ze środków subwencji z 64% w 2018 r. do 45% w 2023 r. Tym samym koszty, które realnie musiała ponosić Gmina Dominowo wzrosły z około 1,6 mln zł w 2018 r. do ponad 5,6 mln zł w 2023 r.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
WYDATKI OGÓŁEM	4 336 928,83	4 945 633,58	5 269 241,29	5 713 037,09	6 390 244,25	10 153 057,49
Wydatki bieżące, w tym:	4 315 837,65	4 894 972,89	5 178 036,06	5 593 037,09	6 354 145,28	7 756 526,80
<i>Wynagrodzenia i pochodne</i>	3 129 980,46	3 564 421,75	3 928 604,28	4 275 504,67	4 863 117,54	5 715 930,88
<i>Pozostałe wydatki bieżące</i>	1 185 857,19	1 330 551,14	1 249 431,78	1 317 532,42	1 491 027,74	2 040 595,92
Wydatki majątkowe	21 091,18	50 660,69	91 205,23	120 000,00	36 098,97	2 396 530,69
SUBWENCJA OŚWIATOWA	2 780 635,00	3 093 466,00	3 059 770,00	3 182 234,00	3 495 579,00	4 538 340,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	1 556 293,83	1 852 167,58	2 209 471,29	2 530 803,09	2 894 665,25	5 614 717,49
Stopień pokrycia	64%	63%	58%	56%	55%	45%

Ryc. 25. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Dominowo w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dominowo.

Kultura i sport

Jedynym podmiotem realizującym zadania z zakresu kultury w Gminie Dominowo jest Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka Publiczna w Dominowie zlokalizowany przy ul. Centralnej 10 w Dominowie. Instytucja ta powołana została uchwałą Rady Gminy Dominowo nr VIII/33/91 z dnia 14 marca 1991 roku. W budynku na piętrze znajduje się sala widowiskowa, zaplecze gastronomiczne i sanitariaty. Na parterze działa Biblioteka Publiczna, mieszczą się tam również pomieszczenia administracyjne oraz dwie sale wykorzystywane do szkoleń i warsztatów, a także węzeł sanitarny. Z pomieszczeń w budynku korzysta również jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Dominowie.

GOKiBP oferuje bogaty program kulturalny dla wszystkich grup wiekowych. W czasie ferii zimowych i wakacji letnich organizowane są półkolonie, które obejmują zajęcia na miejscu oraz wyjazdy, skierowane do dzieci i młodzieży. Ośrodek jest także organizatorem i współorganizatorem licznych imprez kulturalnych, takich jak festyny, festiwale, imprezy sportowe, rekreacyjne i rocznicowe m.in. Dni Kasztelani Gieckiej, Dożynki Gminne, rajd rowerowy, Mikołajki, gminne święto patrona Gminy, rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego, Orszak Trzech Króli, turnieje piłkarskie, spływy kajakowe. Na terenie obiektu realizowane są także różne szkolenia, kursy oraz zebrania i narady lokalnych organizacji. Przy GOKiBP działają sekcje artystyczne, w tym sekcja wokalna w Dominowie i Murzynowie Kościelnym, taneczna w Dominowie i Murzynowie Kościelnym dla dzieci, chór „Dominanta”, chór „Łańcuszek Wspomnień” oraz zajęcia plastyczne dla dzieci w Dominowie.

Instytucja jest wydawcą lokalnego czasopisma „Informator Gminy Dominowo”.

Biblioteka Publiczna działająca w ramach GOKiBP, liczyła na koniec 2023 roku 14 890 woluminów. Placówka korzysta z dofinansowania w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa, dzięki któremu w 2023 roku zakupiono 166 książek za kwotę 5 385 zł. W 2023 roku 282 czytelników wy pożyczyło 4551 książek.

W ramach obchodów Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek, organizowane są spotkania z przedszkolakami. Od 2017 roku biblioteka prowadzi akcję „Z książką na dobry start”, w ramach której każdy nowo narodzony mieszkaniec gminy otrzymuje wyprawkę. Biblioteka bierze także udział w programie „Mała Książka – Wielki Człowiek”, organizowanym przez Instytut Książki. W 2023 roku w ramach tej akcji wydano 21 wyprawek dla przedszkolaków.

Na terenie Gminy Dominowo funkcjonują 3 świetlice wiejskie:

- Świetlica w Murzynowie Kościelnym,
- Świetlica w Rusiborku,
- Świetlica w Bukowym Lesie.

Na bazę sportową jednostki składają się następujące obiekty:

- Boisko rekreacyjno-sportowe w Zberkach,
- Boisko wielofunkcyjne w Gieczu,
- Boisko wielofunkcyjne w Murzynowie Kościelnym,
- Boisko w Orzeszkowie,
- Plac fitness w Dominowie,
- Plac fitness w Zberkach,
- Stadion w Dominowie.

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

W Gminie Dominowo nie jest zlokalizowany posterunek Policji. Na jej terenie o bezpieczeństwo dba dzielnicowy z Komendy Powiatowej w Środzie Wielkopolskiej. Priorytetem jego działań jest dążenie do ograniczenia spożywania alkoholu i zaśmiecania w obrębie sklepu spożywczego Dino oraz boiska sportowego w miejscowości Dominowo przez grupującą się młodzież. W Gminie Dominowo zlokalizowane są nieliczne punkty monitoringu wizyjnego znajdujące się przed Urzędem Gminy, w rejonie fontanny w Dominowie oraz na stadionie w Dominowie.

Na terenie Gminy Dominowo działają dwie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP Dominowo oraz OSP Murzynowo Kościelne, przy którym działa Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza Murzynowo Kościelne. Ochotnicza Straż Pożarna w Dominowie ujęta jest w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG). Wpis do systemu oznacza, iż wskazane jednostki OSP odpowiadają na zgłoszenia nie tylko z terenu Gminy, ale całego powiatu średzkiego. Należy zaznaczyć, że druhowie nie ograniczają swojej działalności jedynie do udziału w akcjach ratowniczych. Aktywnie organizują spotkania oraz imprezy dla mieszkańców, a także uczestniczą w wydarzeniach organizowanych przez samorząd.

Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne Gminy

Na terenie Gminy Dominowo działalność prowadzą organizacje pozarządowe. Odgrywają one istotną rolę w życiu mieszkańców. Ich działalność, obejmuje przede wszystkim obszar sportowy, społeczny i kulturalny, w tym organizację wydarzeń kulturalnych i społecznych czy też świadczenie usług społecznych. Część z nich angażuje w pracę wolontariuszy. Dzięki ich zaangażowaniu Gmina może korzystać z dodatkowych zasobów i kompetencji, co przyczynia się do budowy silniejszej i bardziej zrównoważonej społeczności lokalnej.

Wśród organizacji pozarządowych funkcjonujących w obrębie Gminy Dominowo można wymienić:

- Ochotnicze Straże Pożarne (OSP w Dominowie, OSP w Murzynowie Kościelnym),
- Koła Gospodyń Wiejskich (KGW Nowojewo, KGW w Dominowie, KGW Murzynowo Kościelne, KGP Szrapki, KGW Giecz, KGW Giecz, KGWiG w Rusibroku, KGW Rusibórz),
- Kluby sportowe: klub karate – Raion oraz kluby piłkarskie: Kasztelania, Akademia Lecha, Mikołaj,
- Stowarzyszenie Bona Fides,
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „Złoty Wiek”,
- kółka rolnicze.

Gmina Dominowo, realizując swoje zadania własne, współpracuje z organizacjami pozarządowymi, powierzając im zadania do realizacji. W 2024 roku ogłoszono i przeprowadzono dwa otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych z zakresie:

- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu wśród dzieci i młodzieży w środowisku wiejskim na terenie Gminy Dominowo w roku 2024,
- wspierania ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej na terenie Gminy Dominowo w roku 2024.

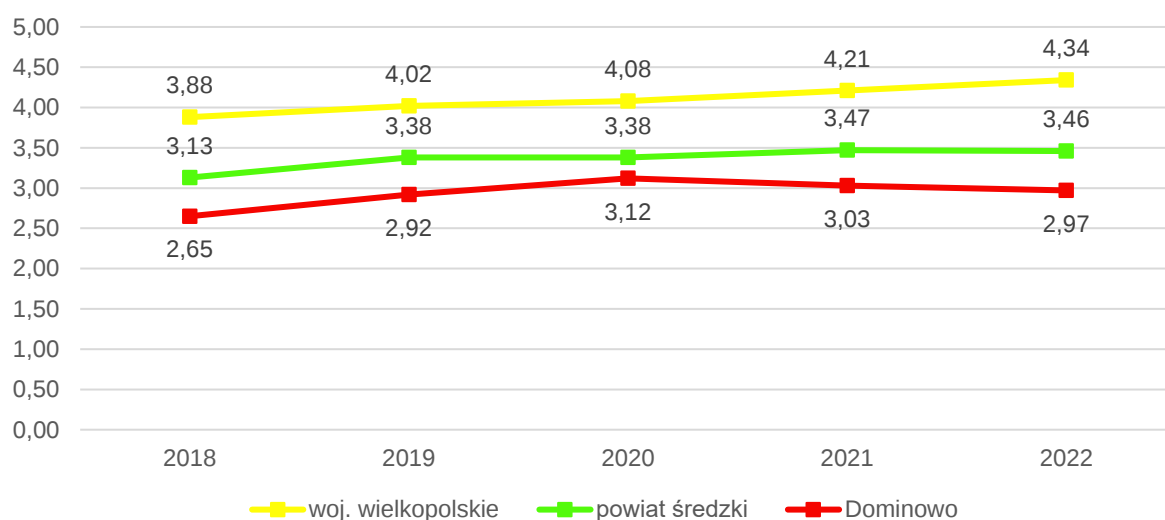
Szczegółowe informacje w zakresie przyznanych dotacji prezentuje poniższa tabela.

Tab. 22. Dofinansowania przyznane w 2024 r. przez Gminę Dominowo w ramach ogłoszonych konkursów ofert na realizację zadania publicznego

Nazwa stowarzyszenia	Nazwa zadania	Przyznana kwota dotacji
Lech Poznań Football Academy Stadion Poznań ul. Bułgarska 17 60-320 Poznań	Prowadzenie szkolenia sportowego dla dzieci i młodzieży w wieku 4-12 lat wg. Filozofii Lecha Poznań w oddziale Lech Poznań Football Academy w Dominowie	6 000,00 zł
Klub Karate „RAION GIECZ”	Pokrycie kosztów przewozu zawodników na zawody sportowe w roku 2024	6 000,00 zł
Stowarzyszenie na rzecz mieszkańców Gminy Dominowo Bona Fides	Piknik rodzinny – Biała Niedziela	8 000,00 zł

Źródło: <https://bip.dominowo.pl>.

Poniższy wykres przedstawia wskaźnik dotyczący liczby działających na terenie Gminy fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Wartość wskaźnika w Gminie została poddana analizie w latach 2018-2022 i zestawiona ze średnią dla powiatu średzkiego oraz województwa wielkopolskiego. W województwie wielkopolskim wartość wskaźnika wzrastała systematycznie każdego roku, osiągając w 2022 roku wartość 4,34 organizacji na 1000 mieszkańców. W powiecie średzkim również odnotowywano wzrost, jednak w 2022 roku nastąpił niewielki spadek do poziomu 3,46. Natomiast w Gminie po 2020 roku wartość wskaźnika zaczęła spadać, z poziomu 3,12 do 3,03 w 2021 roku, a następnie do 2,97 w 2022 roku.

Ryc. 26. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Dominowo na tle powiatu i województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Dominowo jest członkiem Lokalnej Grupy Działania – Lider Zielonej Wielkopolski z siedzibą w Środzie Wielkopolskiej. Stowarzyszenie swoim działaniem obejmuje obszar gmin: Brodnica, Czempin, Dominowo, Jaraczewo, Jarocin, Kotlin, Kórnik, Krzykosy, Książ Wielkopolski, Mosina, Śrem, Środa Wielkopolska, Zaniemyśl. Organizacja ta pełni rolę Lokalnej Grupy Działania, wybranej przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. Misją Stowarzyszenia Lider Zielonej Wielkopolski jest wspieranie rozwoju obszarów wiejskich. Działania obejmują promocję i aktywizację społeczności lokalnych, pozyskiwanie partnerów i źródeł finansowania, a także wsparcie mieszkańców w przygotowywaniu projektów i zdobywaniu środków na ich realizację. Stowarzyszenie inicjuje poprzez granty, konkursy i projekty działania mające na

celu rozwój produktów regionalnych, turystyki, przedsiębiorczości i zasobów ludzkich. Promuje również społeczeństwo obywatelskie i informacyjne, równość szans, estetykę miejscowości oraz bezpieczeństwo mieszkańców. Ponadto, organizacja prowadzi edukację estetyczno-artystyczną, aktywizację gospodarczą i zawodową, przeciwdziała wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu, uzależnieniom i patologiom społecznym. Propaguje zdrowy tryb życia, ochronę środowiska naturalnego oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego, a także rozwija infrastrukturę turystyczną.

Gmina jest również członkiem Klastra Turystycznego „Szlak Piastowski w Wielkopolsce”, który został zarejestrowany w 2016 roku, i skupia się na koordynacji i promocji Szlaku Piastowskiego w województwie wielkopolskim. Jego głównym celem jest kreowanie atrakcyjnego wizerunku szlaku, zwiększenie liczby turystów oraz ich czasu pobytu, co przyczynia się do wzrostu dochodów z turystyki. Poprzez współpracę z obiektami szlaku, monitoring standardów, zarządzanie systemem informacji turystycznej i promocję we współpracy z samorządami oraz innymi organizacjami, Klaster realizuje swe cele. Działalność obejmuje także edukację, szkolenia, tworzenie tras turystycznych oraz kampanii promocyjnych przy współpracy z organizacjami turystycznymi i sektorem prywatnym. Poprzez współpracę z różnymi instytucjami i promocję w mediach społecznościowych, Klaster wspiera także kalendarz wydarzeń turystyczno-kulturalnych na Szlaku Piastowskim.

Analizowana jednostka należy także do Stowarzyszenia Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych (WOKiSS), założone w czerwcu 1990 roku, jest najstarszym i największym stowarzyszeniem samorządów w Polsce, zrzeszając obecnie 276 jednostek lokalnych, w tym gminy z pięciu województw oraz powiaty wielkopolskie. Jego celem jest wspieranie idei samorządu terytorialnego i podnoszenie efektywności jednostek samorządu poprzez działania edukacyjno-doradcze, informacyjno-wydawnicze oraz wsparcie we wdrażaniu nowoczesnych narzędzi zarządzania i rozwiązań informatycznych.

Gmina Dominowo jest również członkiem Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi zrzeszenie gmin wiejskich mające na celu integrację, wymianę doświadczeń oraz wypracowywanie wspólnego stanowiska w sprawach ważnych dla rozwoju obszarów wiejskich. Związek w sposób aktywny oraz czynny reprezentuje i broni interesów wiejskich jednostek samorządu terytorialnego dbając o rozwój samorządności.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

W budynku Ośrodka Zdrowia w Dominowie przy ul. Centralnej 8 od czerwca 2023 roku funkcjonuje Przychodnia Lekarza Rodzinnego CLIPMED. W tym samym budynku działa również gabinet stomatologiczny. Najbliższy szpital jest oddalony około 13 km od jednostki i znajduje się w Środzie Wielkopolskiej.

Gmina Dominowo współpracuje z innymi podmiotami w zakresie realizacji badań profilaktycznych: mammografii, profilaktyki raka jelita grubego przy współpracy z PSA – Ośrodek Profilaktyki OPEN w Poznaniu. Gmina razem ze Stowarzyszeniem Bona Fides organizuje wydarzenie o nazwie „Biała Niedziela”, podczas którego również wykonywane są badania profilaktyczne (kardiologiczne, dermatologiczne, okulistyczne, w kierunku osteoporozy, diabetologiczne i in.).

Jednostką organizacyjną Gminy Dominowo w zakresie pomocy społecznej, świadczącą usługi społeczne jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Dominowie, zlokalizowany przy ul. Centralnej 8. Podstawowym celem pomocy społecznej jest realizacja zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Dominowie jest instytucją działającą na rzecz wsparcia osób oraz rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie. Podstawowym celem jego działania jest umożliwienie przezwyciężenia tych

trudności poprzez wykorzystanie dostępnych uprawnień, zasobów i możliwości. Ośrodek realizuje swoją misję poprzez szereg działań, w tym: przyznawanie i wypłacanie różnego rodzaju świadczeń; udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku i ubrania osobom pozbawionym tych podstawowych potrzeb; finansowanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla osób, które zrezygnowały z zatrudnienia ze względu na konieczność opieki nad chorymi członkami rodziny; organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych; tworzenie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie gminnym; realizacja programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Ośrodek aktywnie współpracuje z instytucjami, organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, stowarzyszeniami oraz innymi podmiotami, aby zapewnić kompleksową pomoc swoim podopiecznym. Współorganizuje także różnego rodzaju wydarzenia i spotkania dla społeczności lokalnej.

Szczególny nacisk kładzie się na pomoc dzieciom, przy czym aktywnie wspiera się akcje wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Ośrodek realizuje również zadania zlecone gminie, takie jak przyznawanie zasiłków stałych czy organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Warunkiem otrzymania pomocy społecznej jest spełnienie określonych kryteriów dochodowych oraz dotyczących sytuacji życiowej. Ośrodek zajmuje się również wypłatą świadczeń rodzinnych, zaliczek alimentacyjnych oraz dodatków mieszkaniowych.

Dodatkowo, Ośrodek uczestniczy w programach pomocy żywnościowej dla najuboższej ludności oraz realizuje projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, mające na celu poprawę sytuacji społecznej i ekonomicznej osób potrzebujących.

W 2023 roku uruchomiono Centrum Aktywności w celu aktywizowania społeczności lokalnej w ramach którego funkcjonują: Klub Seniora, Muzyka dla Smyka, Sensoplastyka, KGW, Dziecięcy Zespół Wokalny, warsztaty dla dzieci i rodzin wymagające wsparcia oraz ogólnodostępne zajęcia dla dzieci.

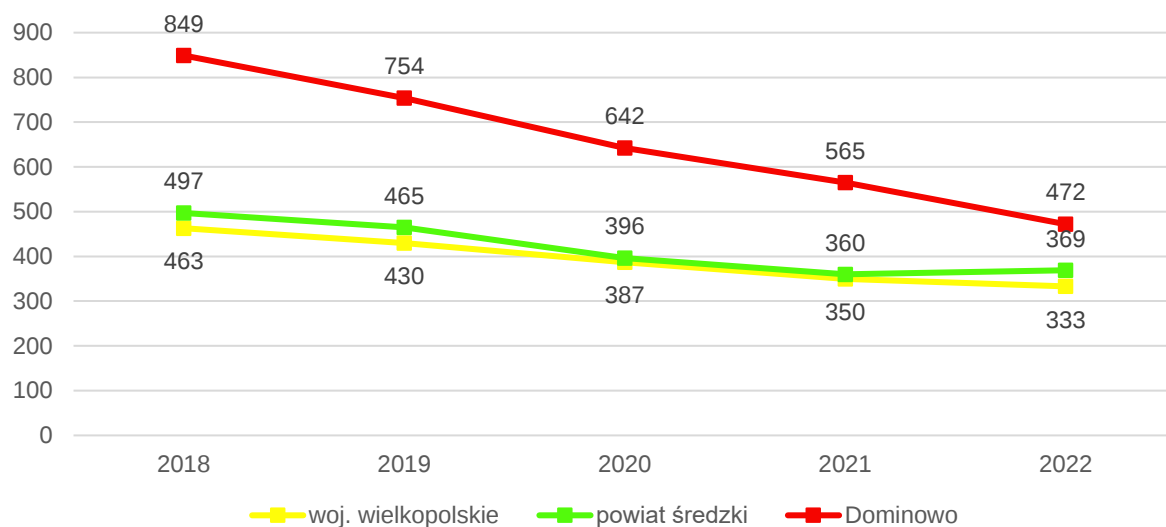
Pozostałe programy społeczne realizowane w Gminie Dominowo to:

- **Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:** opracowany w 2022 roku, ma na celu budowę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprawę pomocy ofiarom oraz skuteczniejsze działania wobec sprawców. W 2023 roku skupiono się na pomocy rodzinom poprzez udział w procedurach Niebieskiej Karty oraz zapewnienie wsparcia psychologicznego i prawnego.
- **Program Przeciwdziałania Narkomanii:** przyjęty w 2021 roku, skupia się na działaniach edukacyjnych w zakresie profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem nadmiernego korzystania z Internetu i telefonii komórkowej.
- **Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:** przyjęty w 2022 roku, obejmuje zwiększenie dostępności terapii dla osób uzależnionych od alkoholu oraz udzielanie wsparcia rodzinom z problemami alkoholowymi, zwłaszcza w kontekście przemocy domowej. Program promuje także działalność edukacyjną, finansując szkolne programy profilaktyczne i zajęcia dla dzieci i młodzieży.

Gmina Dominowo świadczy również usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, łącznie obejmując wsparciem (w 2023 roku) 2 osoby.

Wykres przedstawia liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w Dominowie w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2018-2022 w zestawieniu z danymi dla powiatu i województwa. W ostatnich latach widoczny jest stały spadek liczby beneficjentów środowiskowej

pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Należy natomiast zauważyć, że zmiany w gminie Dominowo zachodziły szybciej, niż średnio w powiecie średzkim i w województwie wielkopolskim.

Ryc. 27. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Dominowo w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych z 2023 roku w skład zasobu mieszkaniowego Gminy Dominowo wchodzi 15 lokali (z czego 13 stanowią mieszkania komunalne, 1 mieszkanie socjalne) o powierzchni łącznej 517,02 m²:

- 4 lokale w budynku Urzędu Gminy w Dominowie,
- 4 lokale w budynku Ośrodka Zdrowia w Dominowie,
- 2 lokale w budynku Szkoły Podstawowej w Gieczu,
- 2 lokale w budynku starej Szkoły Podstawowej w Gieczu,
- 1 lokal w Bukowym Lesie,
- 1 lokal w Murzynowie Kościelnym,
- 1 lokal w budynku starego Ośrodka Zdrowia w Dominowie.

Załącznik 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034

Szanowni Państwo,

W związku z podjęciem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Dominowo na lata 2025-2034, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę, *nie dotyczy/nie mam zdania* nie jest zaliczane do średniej.

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy/ nie mam zdania	1	2	3	4	5
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja, inicjatywy oddolne)?						
skuteczność działania pomocy społecznej?						
dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy?						
dostęp do żłobków?						
jakość opieki żłobkowej?						
wsparcie osób starszych (np. DPS, Klub Seniora)?						
wsparcie osób niesamodzielnych (m.in. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)?						
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
bezpieczeństwo publiczne?						
dostępność budynków administracji publicznej?						

OBSZAR: GOSPODARKA						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy/ nie mam zdania	1	2	3	4	5
atrakcyjność inwestycyjną?						
możliwość uzyskania zatrudnienia?						
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem?						
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej?						
funkcjonowanie transportu zbiorowego?						
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)?						
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej?						
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						
OBSZAR: ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
estetykę (czystość na obszarach publicznych)?						
jakość powietrza?						
oferotę w działaniach wspierających ochronę środowiska np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła?						
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)?						
dostępność terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?						
czystość terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?						
świadomość ekologiczną mieszkańców?						
system odbioru odpadów?						
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						

walory środowiska przyrodniczego?						
rozwój odnawialnych źródeł energii?						

OBSZAR: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
stan dróg gminnych?						
stan dróg powiatowych?						
stan dróg wojewódzkich?						
stan dróg krajowych?						
małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
dostępność sieci wodociągowej?						
dostępność sieci kanalizacyjnej?						
dostępność sieci gazowej?						
dostęp do szerokopasmowego Internetu?						

OBSZAR: TURYSTYKA I REKREACJA

Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
atrakcyjność turystyczną?						
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej?						
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)?						
poziom bazy gastronomicznej?						
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?						
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywę dla transportu samochodowego)?						
jakość istniejących ścieżek pieszo-rowerowych?						
oferę spędzania wolnego czasu dla dzieci?						
oferę spędzania wolnego czasu dla młodzieży?						

ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych?						
ofertę spędzania wolnego czasu dla seniorów?						
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						

OBSZAR: EDUKACJA I KULTURY

Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
dostęp do edukacji przedszkolnej?						
jakość edukacji przedszkolnej?						
jakość infrastruktury przedszkolnej?						
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
jakość edukacji w szkołach podstawowych?						
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
dojazd do szkół ponadpodstawowych?						
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach?						
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach?						
dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach?						
organizację dowozu dzieci do szkół?						
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych?						
dostęp do obiektów kulturalnych? (godziny i dni otwarcia, itp.)?						
Działalność Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej?						
działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat:

- ☐ poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- ☐ poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego / zapewnienie transportu zbiorowego
- ☐ rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych
- ☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- ☐ rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej
- ☐ rozwój infrastruktury kulturalnej
- ☐ rozwój terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, zadrzewienia uliczne)
- ☐ renowacja zabytków
- ☐ poprawa jakości obsługi mieszkańców i komunikacji z mieszkańcami
- ☐ budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- ☐ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- ☐ rozwój sieci gazowej
- ☐ budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- ☐ rozwój przedsiębiorczości - ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: ulgi)
- ☐ rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego
- ☐ poprawa czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- ☐ poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami
- ☐ zwiększenie dostępu do Internetu
- ☐ wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- ☐ zwiększenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- ☐ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- ☐ poprawa dostępu do usług medycznych
- ☐ zmniejszenie bezrobocia
- ☐ zwiększenie działań promocyjnych Gminy
- ☐ inwestycje w rozwój turystyki
- ☐ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- ☐ zwiększenie dostępności przedszkoli
- ☐ zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- ☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ☐ rozwój oferty kulturalnej i sportowej (impres, wydarzeń sportowych)
- ☐ aktywizacja osób starszych
- ☐ inne (jakie?)

Część III:

1. Proszę wymienić kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna (maksymalnie 3):

2. Proszę podać, co mogłoby stać się wizytówką Gminy?

3. Proszę uporządkować (według ważności) poszczególne profile rozwoju, na których Gmina według Państwa powinna się skupić do 2030 roku. *1 – najważniejsza, 5 – najmniej ważna*

Gmina turystyczna	
Gmina produkcyjno-przemysłowa	
Gmina rolnicza	
Gmina prospołeczna	
Gmina mieszkaniowa	

Metryczka

Płeć:

- ☐ kobieta
☐ mężczyzna

Wiek:

- ☐ poniżej 18 lat
☐ 18-25 lat
☐ 26-35 lat
☐ 36-45 lat
☐ 46-55 lat
☐ 56-65 lat
☐ powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- ☐ uczeń/student
- ☐ rolnik
- ☐ przedsiębiorca
- ☐ osoba pracująca
- ☐ bezrobotna
- ☐ emeryt / rencista
- ☐ inne (jakie?)

Zamieszkanie:

- ☐ jestem mieszkańcem Gminy
- ☐ nie jestem mieszkańcem Gminy

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL STRATEGICZNY I: WYSOKI POZIOM ŻYCIA DZIĘKI ROZWINIĘTEJ INFRASTRUKTURZE ORAZ PRZESTRZENI GMINNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM OCHRONY ŚRODOWISKA

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)	Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku x
I.I. WYSOKA JAKOŚĆ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	Rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci dróg gminnych, parkingów, chodników oraz pozostałej infrastruktury przydrożnej;					długość wybudowanych dróg gminnych (km)	
	Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację systemu oświetlenia ulicznego, budowę inteligentnych przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlnej, montaż wyświetlaczy prędkości i poprawę stanu oznakowania drogowego;					długość zmodernizowanych dróg gminnych (km)	
	Budowa tras rowerowych (w tym dróg dla rowerów oraz dla pieszych i rowerów);					długość wybudowanych tras rowerowych (w tym dróg dla rowerów oraz dla pieszych i rowerów) (km)	
	Utwardzenie najczęściej użytkowanych nieutwardzonych dróg gminnych;					długość tras rowerowych (w tym dróg dla rowerów oraz dla pieszych i rowerów) we współpracy z zarządcami dróg wyższego rzędu (km)	
	Współpraca z zarządcami dróg wyższego rzędu, w celu rozbudowy i modernizacji dróg oraz budowy ciągów pieszych;					długość dróg utwardzonych na terenie gminy (km)	
	Rozmowy z GDDKiA w sprawie zaprojektowania i wybudowania zjazdu z autostrady A2 na terenie gminy;					długość sieci gazowej (km)	
	Zwiększenie częstotliwości liczby kursów autobusowych, zwłaszcza w dni robocze, dostosowane do potrzeb uczniów i osób pracujących;					udział mieszkańców mających dostęp do sieci gazowej (%)	

	Stworzenie warunków do rozwoju sieci gazowej na terenie Gminy;					liczba kursów autobusów w dni robocze / nauki szkolnej (szt.)	
	Zwiększenie dostępności do szerokopasmowego Internetu oraz współpraca z operatorami i umożliwienie rozwoju wysokiej jakości Internetu bezprzewodowego na terenie Gminy;					długość wybudowanej sieci szybkiego Internetu (km)	
	Zwiększenie punktów monitoringu na terenie Gminy;					liczba zamontowanych punktów monitoringu wizyjnego (szt.)	
	Usunięcie barier architektonicznych (np. poprzez zamontowanie wind, podjazdów w budynkach użyteczności publicznej, usunięcie progów, krawężników) m.in. w Gminnym Ośrodku Kultury i Bibliotece Publicznej oraz w szkołach;					środki przekazane na wyposażenie jednostek OSP (zł).	
	Doposażenie jednostek OSP.					długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy (km)	
I.II. ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA WODNO- KANALIZACYJNA	Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej;					udział mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%)	
	Budowa nowych, utrzymanie i modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody;					udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej (%)	
	Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków;					długość sieci wodociągowej na terenie gminy (km)	
	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Murzynowie Kościelnym i Gieczu;					liczba przydomowych oczyszczalni ścieków powstałych przy wsparciu gminy (szt.)	
	Rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej na terenie Gminy Dominowo, zwłaszcza w miejscach o ograniczonej możliwości naturalnego zagospodarowania wód opadowych;					liczba wybudowanych i zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (szt.)	
	Budowa systemu retencji wody - zarówno infrastruktury gminnej, jak i zachęt budowy systemów małej, przydomowej retencji w gospodarstwach domowych / na terenie przedsiębiorstw (działania infrastrukturalne i edukacyjne);					liczba obiektów retencyjnych (szt.)	

I.III UPORZĄDKOWANA GOSPODARKA PRZESTRZENNA	Opracowanie Planu ogólnego odpowiadającego na wyzwania rozwojowe Gminy;					postępy prac nad Planem ogólnym (forma opisowa);	
	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego prowadzące do optymalnego wykorzystania przestrzeni, ograniczające rozpraszanie zabudowy oraz pozwalające na konsekwentne, uporządkowane i perspektywiczne zarządzanie przestrzenią w Gminie;					udział powierzchni Gminy objętej obowiązującymi MPZP (%)	
	Ochrona terenów leśnych oraz zalesianie nieużytków i gruntów o niskiej przydatności rolniczej, zwłaszcza w sąsiedztwie istniejących zadrzewień;					powierzchnia terenów wyznaczonych pod zabudowę mieszkaniową (ha)	
	Wyznaczanie terenów zabudowy mieszkaniowej w dokumentach planistycznych;					powierzchnia terenów wyznaczonych pod inwestycje (ha)	
	Wyznaczenie terenów przeznaczonych pod inwestycje w dokumentach planistycznych;					liczba zmodernizowanych nieruchomości gminnych (szt.)	
	Wykluczenie lokalizacji handlu wielkopowierzchniowego;					liczba kursów autobusowych (szt.)	
	Modernizacja nieruchomości gminnych np. świetlic wiejskich, dostosowanie ich do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, likwidacja wszystkich ograniczeń dostępności;						
	Zwiększenie częstotliwości kursów autobusowych i dostosowanie ich tras do potrzeb obecnych i przyszłych użytkowników, wpływające na mobilność mieszkańców, w szczególności młodzieży w wieku szkolnym;					liczba zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (szt.).	
	Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzącego do wyprowadzenia terenów ze stanu zdegradowania;						
	Uporządkowanie i wyposażenie w małą architekturę terenu rekreacyjnego w Gieczu;					powierzchnia urządzonych terenów rekreacyjnych (ha)	
	Utworzenie terenu rekreacyjnego w obrębie nowopowstałej zabudowy mieszkaniowej;						
I.IV. DBAŁOŚĆ O ŚRODOWISKO I RACJONALNE	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów komunalnych na terenie Gminy Dominowo;					liczba zainstalowanych urządzeń OZE w sektorze publicznym (szt.)	

KORZYSTANIE Z ZASOBÓW PRZYRODY	Lokalizacja instalacji produkujących energię odnawialną np. fotowoltaicznych, na budynkach użyteczności publicznej i innych obiektach gminnych (m.in. szkoła w Murzynowie Kościelnym);					liczba przeprowadzonych działań i kampanii edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska (szt.)	
	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy m.in. szkół;					liczba budynków użyteczności publicznej poddana termomodernizacji (szt.)	
	Promocja i rozwój odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców Gminy (panele fotowoltaiczne, pompy ciepła);					udział mieszkańców korzystających z odnawialnych źródeł energii (%)	
	Wsparcie mieszkańców przy wymianie źródeł ciepła na niskoemisyjne;					liczba niskoemisyjnych źródeł ciepła na terenie Gminy (szt.)	
	Podniesienie świadomości środowiskowej mieszkańców poprzez prowadzenie edukacji ekologicznej skierowanej do różnych grup społecznych;					liczba zrealizowanych przedsięwzięć z zakresu rozwoju błękitnej oraz zielonej infrastruktury (szt.)	
	Adaptacja do zmian klimatu, w tym rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury (systemów retencji i małej retencji);					udział terenów leśnych (%)	
	Zalesianie terenów rolnych o niskiej przydatności produkcyjnej;					powierzchnia terenów wyznaczonych pod rozwój OZE (ha)	
	Wyznaczenie w Planie Ogólnym terenów pod rozwój OZE;						

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY NA LOKALNYCH ZASOBACH ŚRODOWISKA I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)	Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku x
II.I. WSPARCIE SEKTORA ROLNICZEGO	Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych;					liczba zrealizowanych programów w zakresie gospodarowania odpadami powstałymi w rolnictwie (szt.)	
	Realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochrony roślin;					liczba zrealizowanych spotkań w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych dla rolników (szt.)	
	Wspieranie upraw ekologicznych;					liczba spotkań dotyczących retencjonowania wód (szt.).	
	Szkolenia dla rolników z zakresu nowoczesnego rolnictwa, aplikacji o fundusze strukturalne UE oraz inne zewnętrzne źródła finansowania;					liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.)	
	Szkolenia rolników w zakresie retencjonowania wód w gospodarstwie rolnym;					stopień bezrobocia na terenie Gminy (%)	
	Wsparcie Gminy dla mieszkańców przy tworzeniu małych i średnich przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego;						
II.II. DOBRE WARUNKI DO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	<i>Stworzenie zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej, m.in. wprowadzenie zwolnień podatkowych;</i>					liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.)	
	<i>Wsparcie inicjatyw zmierzających do utworzenia gospodarstw agroturystycznych oraz szeroki program ich promocji we współpracy z lokalnymi instytucjami turystycznymi;</i>					utworzone gospodarstwa agroturystyczne (szt.)	

	Wspieranie lokalnych przedsiębiorców w adaptacji do zmian społeczno-gospodarczych i środowiskowych;					liczba spotkań/ wydarzeń organizowanych w partnerstwie Gminy, przedsiębiorców, NGO (szt.)	
	Wspólna promocja oferty inwestycyjnej we współpracy samorządu, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych;					liczba przedsiębiorców korzystających z systemu ulg i zachęt (szt.)	
	Współpraca międzysektorowa pomiędzy samorządem a przedsiębiorcami z uwzględnieniem NGO (np. szkolenia, stworzenie platformy wymiany informacji, budowa sieci partnerskiej wśród sektorów);					udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)	
II.III. BOGATA OFERTA TURYSTYCZNA OPARTA NA ZASOBACH REGIONU ORAZ JEJ PROMOCJA	Rozbudowa infrastruktury turystycznej w oparciu o bogatą historię, która działa się na obszarze Gminy Dominowo;					liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy (szt.)	
	Opracowanie materiałów, pozwalających aktywnie spędzić czas na terenie gminy przy wykorzystaniu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej;					liczba obiektów gastronomicznych na terenie Gminy (szt.);	
	Współpraca z Rezerwatem Archeologicznym w Gieczu;					liczba turystów korzystająca z bazy noclegowej / gastronomicznej (os.);	
	Utworzenie kalendarza cyklicznych wydarzeń lokalnych o charakterze ..., promujących m.in. produkty lokalne oraz lokalnych twórców;					długość utworzonych ścieżek i szlaków turystycznych na terenie Gminy (km)	
	Utrwalanie w świadomości ponadlokalnej i regionalnej oraz wśród mieszkańców roli terenów gminy Dominowo, m.in. poprzez udział przedstawicieli Gminy w wydarzeniach i uroczystościach na szczeblu powiatu i regionu, związanych z upamiętnieniem wydarzeń historycznych i budowaniem regionalnej tożsamości;					liczba zorganizowanych wydarzeń promujących	

						produkty lokalne (szt.)	
	Dbanie o historię i tradycję regionu, m.in. poprzez kolekcjonowanie i zachowanie pamiątek historycznych oraz tworzenie miejsc pamięci na terenie Gminy;					liczba inicjatyw / przedsięwzięć zrealizowanych we współpracy z innymi samorządami(szt.)	
	Organizacja wydarzeń historycznych.					liczba miejsc pamięci (szt.)	
	Renowacja obiektów zabytkowych oraz zabezpieczenie terenów objętych ochroną.					liczba odrestaurowanych zabytków oraz obiektów (szt.)	

CEL STRATEGICZNY III: GMINA DOMINOWO WSPIERAJĄCA SWOICH MIESZKAŃCÓW

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)	Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku x
III.I. WYSOKA JAKOŚĆ SYSTEMU OŚWIATY I OPIEKI NAD DZIEĆMI	Rozbudowa i modernizacja placówek oświatowych (m.in. budowa sali gimnastycznej w Gieczu) oraz doposażanie obiektów w pomoce naukowe;					liczba zmodernizowanych i rozbudowanych obiektów oświatowych (szt.)	
	Wsparcie rozwoju kompetencji nauczycieli;					liczba szkoleń dla nauczycieli (szt.)	
	Zapewnienie efektywnego nauczania języków obcych w szkole;					liczba godzin języków obcych w szkołach (godz.)	
	Zapewnienie szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych, w tym sportowych;					liczba zajęć pozalekcyjnych (szt.)	
	Kontynuacja wsparcia dla uczniów zarówno uzdolnionych, jak i mierzącymi się z trudnościami w nauce;					średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty (%)	
	Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w szkołach;					liczba przeprowadzonych działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej w szkołach (szt.)	
	Promocja wolontariatu uczniowskiego na rzecz kształtowania postaw obywatelskich wśród młodzieży;					liczba wolontariuszy wśród młodzieży (os.)	
	Organizacja zajęć związanych z technologiami cyfrowymi m.in. programowanie, robotyka;						
III.II ROZWINIĘTE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ I OPIEKI ZDROWOTNEJ	Wsparcie działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej;					liczba podejmowanych inicjatyw w zakresie aktywizacji mieszkańców (szt.)	
	Wspieranie rozwoju opieki krótko i długoterminowej dla osób ze szczególnymi potrzebami;					liczba mieszkańców objętych krótko i długoterminową opieką (os.)	
	Zapewnienie mieszkańcom dostępu do poradnictwa psychologicznego i terapeuty uzależnień;					liczba uczestników akcji	

						prozdrowotnych (os.)	
	Podjęcie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom oraz pomoc rodzinom z trudnościami;					liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-zdrowotnych (szt.)	
	Wdrażanie programów polityki zdrowotnej lub profilaktyki zdrowotnej i społecznej i podejmowanie inicjatyw uczących mieszkańców zdrowego trybu życia;					liczba mieszkańców biorących udział w programach profilaktyki zdrowotnej (os.)	
	Wsparcie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym;					liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” (os.)	
	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników poprzez m.in. organizowanie szkoleń dla pracowników zatrudnianych przez Gminę współpracujących z osobami ze szczególnymi potrzebami;					liczba przeszkolonych pracowników (os.)	
	Elektronizacja i cyfryzacja usług świadczonych przez Urząd Gminy oraz podległe jednostki;					liczba zakupionego sprzętu elektronicznego (szt.)	
						liczba wdrożonych usług elektronicznych (szt.)	
III.III. BOGATA OFERTA KULTURALNA I SZEROKIE MOŻLIWOŚCI SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej oraz sportowej;					liczba rozbudowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej oraz sportowej (szt.)	
	Wspieranie oraz promowanie działań Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej w Dominowie;					liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych i sportowych w roku (szt.)	
	Rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb wszystkich grup wiekowych, w tym organizacja zajęć, wydarzeń, imprez;					liczba uczestników wydarzeń kulturalnych i sportowych (os.)	

	Wykorzystanie budynków pełniących rolę świetlic wiejskich w rozwoju kulturalno-sportowym sołectw poprzez organizację zajęć dla dzieci i dorosłych;					liczba organizacji korzystających z udostępnionych lokali (szt.)	
	Zachęcanie do uczestnictwa w gminnych wydarzeniach oraz działalności w ramach organizacji pozarządowych;					liczba organizacji pozarządowych współpracujących z Gminą (szt.)	
	Wsparcie organizacji pozarządowych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz OSP w aplikowaniu o środki zewnętrzne oraz zapewnienie im zaplecza lokalowego, a także powierzanie szerszego spektrum zadań własnych Gminy organizacjom pozarządowym;					liczba świetlic, w których odbywają się cykliczne zajęcia/spotkania dla mieszkańców (szt.)	